

BIJLAGEN BIJ

WAARD OM TE BESTUREN

Eindrapportage van de
Commissie Bestuurlijke Vormgeving
Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

COMMISSIE BESTUURLIJKE VORMGEVING
ALBLASSERWAARD-VIJFHEERENLANDEN

BIJLAGEN BIJ

Waard om te besturen

Eindrapportage van de
Commissie Bestuurlijke Vormgeving
Alblasterwaard-Vijfheerenlanden

In opdracht van het dagelijks bestuur
van de regio Alblasterwaard-Vijfheerenlanden

13 februari 2014

BIJLAGEN BIJ

Waard om te besturen

Eindrapportage van de
Commissie Bestuurlijke Vormgeving
Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

INHOUDSOPGAVE

Blz.

Bijlage 1:	Verslagen gesprekken colleges van B&W en raden AV-gemeenten	1
1a.	Verslag gesprek college van B&W Giessenlanden van 7 november 2013	1
1b.	Verslag gesprek gemeenteraad Giessenlanden van 7 november 2013	4
2a.	Verslag gesprek college van B&W Gorinchem van 29 oktober 2013	8
2b.	Verslag gesprek gemeenteraad Gorinchem op 29 oktober 2013	11
3a.	Verslag gesprek college van B&W Hardinxveld-Giessendam van 15 oktober 2013	15
3b.	Verslag gesprek gemeenteraad Hardinxveld-Giessendam van 15 oktober 2013	20
4a.	Verslag gesprek college van B&W Leerdam van 11 november 2013	25
4b.	Verslag gesprek gemeenteraad Leerdam van 11 november 2013	28
5a.	Verslag gesprek college van B&W Molenwaard van 14 oktober 2013	32
5b.	Verslag gesprek gemeenteraad Molenwaard van 14 oktober 2013	36
6a.	Verslag gesprek college van B&W Zederik van 20 november 2013	40
6b.	Verslag gesprek gemeenteraad Zederik van 20 november 2013	44
Bijlage 2:	Verslag dialoog met maatschappelijke partners en bedrijfsleven op 30 oktober 2013	48
Bijlage 3:	Overzicht gesprekspartners	56
Bijlage 4:	Documentenoverzicht	57
Bijlage 5:	Verdeling raadsleden	59
Bijlage 6:	Overzicht samenwerkingsverbanden Alblasserwaard-Vijfheerenlanden	60
Bijlage 7:	Inkomsten en uitgaven op basis CBS 2013	66
Bijlage 8:	Modellen uit tussenrapportage	67

Bijlage 1: Verslagen gesprekken colleges van B&W en raden AV-gemeenten

1a. Verslag gesprek college van B&W Giessenlanden van 7 november 2013

Namens het college van burgemeester en wethouders van Giessenlanden zijn aanwezig:

- De heer W. ten Kate, waarnemend burgemeester
- De heer J. de Groot, wethouder
- De heer H. Akkerman, wethouder
- Mevrouw E. van Leeuwen, wethouder
- De heer M. Does, gemeentesecretaris

Namens de raad zijn als toevoorders de fractievoorzitters aanwezig (de heren Snoek, Buddingh, Van Vuren, Verspuij en Lock).

De vertegenwoordiging van de Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden voor dit gesprek bestaat uit:

- De heer G. Schutte, voorzitter
 - Mevrouw L. Spies, commissielid
 - Mevrouw N. van den Broek-Laman Trip, commissielid
 - De heer W. Dijkstra, commissielid
 - De heer G. Postma, commissieondersteuning
-

De wnd. burgemeester, de heer Ten Kate heet de commissie van harte welkom. De heer Ten Kate licht toe dat er uit praktische overwegingen voor is gekozen om het gesprek met de secretaris en het gesprek met het college te combineren. Tevens merkt hij op dat de raad en het college de gesprekken met de commissie open en uitgebreid hebben voor besproken. Om de lijnen kort te houden is er daarom ook voor gekozen om het college en de fractievoorzitters toevoorder te laten zijn bij de commissiegesprekken met respectievelijk de raad en het college.

De voorzitter van de commissie, de heer G. Schutte, leidt het gesprek kort in en geeft een toelichting op de doelstellingen van het gesprek. De heer Schutte licht toe dat de commissie er voor heeft gekozen de gesprekken met de raden en de colleges niet in openbare vergaderingen te voeren. Openbaarheid is gegarandeerd doordat de verslagen uiteindelijk openbaar worden. Voor het gesprek is het beter om dat buiten de openbaarheid te voeren.

De heer Ten Kate start een eerste toelichting.

Gemeente Giessenlanden heeft een position paper samengesteld; de gedachte is een ambtelijk en een bestuurlijke opschaling. De relaties en het onderling vertrouwen binnen de samenwerking van de AV zijn echter belangrijke aandachtspunten. Daarbij kan worden verwezen naar het rapport van de "Verkenner" (Louter en Zijlstra). Giessenlanden maakt zich in dat verband zorgen over- en stelt vraagtekens bij een proces van opschaling. Om van opschaling een succes te kunnen maken zullen alle partijen "flink aan de bak moeten". Het is noodzakelijk dat alle partijen de opmerkingen van de "Verkenner" doorleven.

De commissie vraagt of de bevindingen van de "Verkenner" door de andere gemeenten wel worden herkend.

De heer Ten Kate geeft aan dat die bevindingen – naar zijn idee – deels wel herkend worden.

Het college is van oordeel dat Giessenlanden te klein is om duurzaam de toekomst in te gaan. Het college ziet niet veel in samenwerking die later toch weer teleurstellend is. Giessenlanden heeft in dat opzicht al een aantal teleurstellingen gehad. Als we iets doen, doen we het bij voorkeur goed. Het college kiest voor bestuurlijke samenwerking, maar geeft vanuit het perspectief van duurzaamheid de voorkeur aan "samengaan" in een nieuwe gemeente.

In een nieuwe gemeente moet Giessenlanden in zijn geheel terugkomen. Bovendien moet de visie van Giessenlanden worden geborgd:

- Kracht van de kernen
- Dorpen niet op slot
- Bestuur "dichtbij"
- Zelfredzame inwoners
- Effectieve en efficiënte organisatie
- Financieel degelijk.

De inwoners van Giessenlanden zijn naar buiten georiënteerd (bijv. Gorinchem, Utrecht, Leerdam). De AV is in te delen in:

- Agrarisch deel (Binnenwaard)
- Strook langs de Merwede.

Giessenlanden is gepositioneerd in de Binnenwaard. Er is veel gediscussieerd over het belang van de verbinding tussen stad en platteland. Het college heeft nog geen eenduidig antwoord op de vraag of de belangen van Giessenlanden het best zijn gediend in een gemeente waarin stad en platteland zijn verenigd of in gemeenten waarbij stad en platteland juist afzonderlijk zijn ondergebracht.

Voor Giessenlanden vormen de financiën ook een belangrijk aandachtspunt. Het college heeft sterk ingezet op het financieel gezond maken van de gemeente. De rente-inkomsten uit de verkoop van het woningbedrijf (70 miljoen) zijn vrijgespeeld waardoor het mogelijk is een deel van de opbrengsten van die verkoop te investeren in de gemeenschap (mogelijk ca. 25 miljoen). Giessenlanden wil bij een eventuele bestuurlijke fusie wel een goed inzicht in de financiën van de andere gemeenten.

De commissie vraagt naar het aantal gemeenten dat je zou moeten hebben in de AV.

Het college is van oordeel dat 3 gemeenten een te kleine schaal oplevert (uitgaande van de huidige zes AV-gemeenten); het resultaat is daarmee onvoldoende robuust. Eén gemeente in de AV heeft de voorkeur. Dit biedt een goede positie in de regio en is voldoende robuust. Daarbij wordt wel opgemerkt dat dit een flinke schaa sprong is (van 15.000 inw. naar 130.000 inw.). Bij een dergelijk schaalvergroting is tegelijkertijd ook aandacht nodig voor schaalverkleining; de dorp-/kernbenadering is daarbij essentieel. Ook een gemeente van 130.000 inwoners zal nog steeds samenwerken, bijvoorbeeld in ZHZ-verband. Een grotere gemeente heeft dan wel een veel betere positie in de samenwerking.

Afrondend ziet het college twee opties en één voorwaarde:

- Eén gemeente
- Twee gemeenten
- Een ongedeeld Giessenlanden (voorwaarde).

De heer Ten Kate plaatst de persoonlijke noot dat één gemeente mogelijk lastig is om te realiseren; dat vraagt veel medestanders.

De heer De Groot opteert voor één gemeente (maximaal twee) en merkt op dat de kernen het sociaal-maatschappelijk cement zijn. De positie van de kernen blijft belangrijk. Fusie zou dus ook niet moeten betekenen dat alles zich op één punt concentreert. De heer De Groot ziet wel het belang van de samenhang tussen stad en platteland.

Mevrouw Van Leeuwen benadrukt het belang van de borging van de hiervoor genoemde visie-elementen. Haar verwachting is dat die beter kunnen worden geborgd met twee gemeenten. Indien de commissie zou adviseren eerst tot een ambtelijke fusie te komen, dan moet die wel direct de juiste schaal hebben.

De heer Akkerman geeft aan erg graag van bestuurlijke drukte af te willen. Daarnaast vindt hij het van belang dat de bestuurlijke en ambtelijke schaal hetzelfde zijn. Tevens wil hij graag af van de ambtelijke kwetsbaarheid. De heer Akkerman ziet de AV als één gebied. De belangen van het gebied kunnen ook het best door één gemeente worden behartigd. De heer Akkerman schat echter in dat de andere gemeente niet naar één gemeente willen. Hij ziet twee gemeenten (stedelijk en landelijk) als een optie.

De commissie vraagt naar het eigene van Giessenlanden; wat is belangrijk om in takt te laten?

De heer Ten Kate geeft aan dat de kernen de binding vormen binnen Giessenlanden. In de afgelopen 25 jaar hebben de “getekende” grenzen toch een betekenis gekregen. Het werken met dorpsraden, kerngericht werken en dorpen vormen nu basiswaarden van Giessenlanden. Alleen Molenwaard heeft mogelijk een vergelijkbare aanpak/benadering.

De heer Akkerman geeft aan dat een nieuwe gemeente hierop moet aansluiten en een faciliterende overheid moet zijn.

De commissie vraagt naar de resultaten van de samenwerking in de GLZ.

De heer De Groot geeft aan dat er wel veel is bereikt in GLZ-verband. De vijf thema's zijn in de verschillende huizen geconcentreerd (ondersteunende taken). Bij de bestuurlijke discussie over de uitbreiding ontstaan dan toch irritaties. De heer Does geeft aan dat de samenwerking goed functioneert. Het lost alleen de bestuurlijke drukte niet op.

De commissie vraagt of Giessenlanden wel echt verder wil naar eenheid in de AV. Het lijkt alsof u in uw hoofd al ruzie maakt.

De heer de Groot geeft aan dat de ambitie is om tot één AV te komen. Giessenlanden zit aan het eind van de eigen kracht. De heer Ten Kate geeft aan dat ook de AV is in de huidige vorm niet bestuurskrachtig is. De Akkerman concludeert dat het dus niet mogelijk is de burger te bieden waar hij recht op heeft. Er moet nu iets gebeuren; eerdere initiatieven belandden allemaal in de grindbak. Dat geldt ook voor de GLZ; er zit nog teveel discussie onder, zo komen we er niet uit.

Het college ziet de ambitie om tot één AV te komen niet als een “zo moet het en niet anders”. Giessenlanden is zelfbewust en kijkt naar de toekomst. Het college beseft ook van anderen afhankelijk te zijn.

De commissie geeft aan dat de Drechtsteden een gezamenlijke ambitie hebben; hoe is dat in de AV?

De heer De Groot geeft aan dat er op dat punt nog veel te verbeteren is:

- Visie op en aanpak van scheepsbouw, recreatie en toerisme moeten beter
- Een gezamenlijke woonvisie is belangrijk
- De plaats in het Groene Hart moet duidelijker
- De verbindingsfunctie vraagt aandacht.

Kortom de AV moet zich beter positioneren.

De commissie merkt op dat alle zes gemeenten aangeven dat ze zelfbewust zijn en dat het anders moet, maar hoe vermijden we nu de grindbak? Wat moet er nu gebeuren als geen enkele oplossing aan alle door de gemeenten naar voren gebrachte voorwaarden kan voldoen?

De heer Ten Kate ziet de commissie als een soort laatste kans. Er zijn grote risico's als er geen oplossingen komen. Hij vraagt zich af of alle gemeenten dat ook zo zien. Giessenlanden heeft aarzelingen bij ambtelijke samenwerking (als voorloper) en vraagt de commissie met een duidelijk voorstel te komen met een kort traject zonder al teveel bochten. De heer Akkerman geeft aan dat er in de AV gewerkt moet worden aan de relaties. De heer Ten Kate denkt dat een onomkeerbaar feit noodzakelijk is om de verschillen te overbruggen. De heer De Groot geeft aan echte verandering te willen, maar dat er ook te praten valt als de inhoudelijke thema's van Giessenlanden worden geborgd. Mevrouw Van Leeuwen geeft aan dat het splitsen van Giessenlanden een probleem is. Schelluinen wil bijvoorbeeld niet naar Gorinchem.

De commissie vraagt hoe snel er een oplossing moet zijn.

De heer Ten Kate geeft aan dat voor de volgende verkiezingen (2018) een oplossing moet zijn gevonden.

1b. Verslag gesprek gemeenteraad Giessenlanden van 7 november 2013

Wvd. burgemeester Ten Kate opent de raadsbijeenkomst. De volgende raadsleden zijn aanwezig:

Fractie	Raadsleden
VVD	Bert Snoek
	Ad van Duin
	Bram Visser
	Ellen Kist
	Teus van Houwelingen
PvdA	Berend Buddingh'
	Bettie Piso
	Ruud van Rijn
CDA	Hendrik van Vuren
	Huib Glerum
	Sjaak Bak
CU	Jan Verspuij
	Aart Schalk
SGP	Jan Lock
Griffier	Arianne van Dijk

De vertegenwoordiging van de Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden bestaat voor dit gesprek uit:

- De heer G. Schutte, voorzitter
- Mevrouw L. Spies, commissielid
- Mevrouw N. van den Broek-Laman Trip, commissielid
- De heer W. Dijkstra
- George Postma, commissieondersteuning

Na een korte voorstelronde van de commissie licht de voorzitter toe dat de raad en het college, het gesprek met de commissie op een open manier en uitgebreid hebben voor besproken. Om de openheid te behouden is er daarom ook voor gekozen om het college en de fractievoorzitters toevoorder te laten zijn bij de commissiegesprekken met respectievelijk de raad en het college. De voorzitter stelt voor dat de fractievoorzitters in eerste aanleg hun visies namens de fracties verwoorden.

De voorzitter van de commissie, de heer G. Schutte, leidt het gesprek kort in en geeft een toelichting op de doelstellingen van het gesprek. De heer Schutte licht toe dat de commissie er voor heeft gekozen de gesprekken met de raden en de colleges niet in openbare vergaderingen te voeren. Openbaarheid is gegarandeerd doordat de verslagen uiteindelijk openbaar worden. Voor het gesprek is het beter om dat buiten de openbaarheid te voeren.

VVD

De VVD licht het standpunt toe aan de hand van een metafoor over een reis. Een reis symboliseert beweging, een doel, focus, overleg; waar wil je naar toe en welk doel heb je?

De VVD ziet een gemeente die volop in beweging is, die op weg is de financiën en de organisatie toekomstproof te maken. De VVD ziet een lappendeken aan samenwerkingsverbanden waar een raadslid slechts indirect invloed op heeft. Giessenlanden is te klein om de drie decentralisaties op te vangen en om op een goede wijze "eerste overheid" te zijn. In een dergelijke kleine organisatie is het lastig voldoende specialisten te houden. Op zich is het jammer dat Giessenlanden te klein is en de VVD vreest ook een grotere afstand tot de burgers en benadrukt het belang van kerngericht werken. Deze reis is geen reis voor een eenling. Deze reis willen we maken met partners en met een gezamenlijk einddoel. Dat vereist helderheid, vertrouwen en transparantie; het vraagt daadkracht en openheid. Voor Giessenlanden is niets doen geen optie.

Wat moet er wel gebeuren:

- De lasten moeten op een vergelijkbaar niveau blijven
- Een gezamenlijke visie (o.a. wonen, toerisme) ontwikkelen
- Aandacht voor de kracht van zowel industrie als agrarisch bedrijf
- De belangen en identiteit van de kernen borgen
- Het doel in stappen bereiken
- Een toekomstproof oplossing ontwikkelen.

Het is bovendien van belang om invloed te houden in de regio ZHZ. Misschien is het zelfs noodzakelijk om op een grotere schaal dan de AV te denken (bijvoorbeeld de gehele polder en ook over de provinciegrenzen richting Lingewaal). Misschien is het in dat licht ook goed om na te denken over tussenstappen; de VVD staat daar voor open. De VVD ziet het meest in een bestuurlijke eenheid, maar een ambtelijke eenheid als tussenstap is bespreekbaar. De VVD verwacht weinig van een splitsing in een agrarische en een stedelijke gemeente. De VVD ziet juist een versterking door beide belangen te combineren. De nieuwe gemeente moet aantrekkelijk zijn voor nieuwe industrie, voor stedelijk en landelijk wonen én voor recreatieve ontwikkeling.

Uiteindelijk moet op basis van argumenten een beslissing worden genomen. De argumenten van de commissie moeten ook ingaan op de "ja-maar.."-punten. Natuurlijk moeten zorgpunten goed in kaart worden gebracht, maar het is belangrijk om die om te bouwen naar kansen.

Tot slot, de VVD wil Giessenlanden sec niet opheffen, maar ziet weinig andere mogelijkheden, al is het met pijn in het hart. De VVD wil de verbinding met de burgers behouden en inzetten op de hierboven genoemde punten; vanuit dat perspectief ziet de VVD één nieuwe gemeente in de AV als een goede optie.

PvdA

De PvdA ziet Giessenlanden als gemeente als onhoudbaar. Bepalend voor de identiteit zijn uiteindelijk de 7 dorpen/kernen, de gemeente is meer een toevalligheid; je bent nooit een Giessenlander. De opgaven vanuit de landelijke overheid waar de gemeente voor staat, vragen bijna allemaal een antwoord op regionaal niveau. De provincie vraagt bijvoorbeeld op het terrein van wonen een regionale visie. Ook RSD en Avelingen-groep zijn voorbeelden van werken op regionaal niveau. Op de grote thema's is de gemeente nu al niet meer echt zelfstandig, bovendien is het lastig om democratische controle uit te oefenen. De gemeenschappelijke regelingen zijn moeilijk te controleren door de raden. De PvdA wil een grote gemeente met duidelijke verbindingen tussen stad en platteland. Het voorzieningenniveau moet hoog zijn, o.a. op cultureel- en onderwijsgebied. De eeuwig lijkende strijd tussen stad en platteland is overigens ook vooral een bestuurlijke strijd. De PvdA vindt de schaal van de AV prima en stelt ook voor om daar niet buiten te kijken. Het risico is dan dat het vinden van een oplossing daardoor vertraagt of mislukt. De PvdA mikt op 2016, maximaal 2018. Samenvattend kiest de PvdA voor één gemeente in de AV. Herindelen doe je niet alleen. Als één AV niet haalbaar is, dan mikt de PvdA op gemeenten van minimaal 60.001 inwoners. De PvdA sluit zich tevens aan bij de woorden van de VVD.

CDA

Het CDA ziet Giessenlanden ook als eindig en kiest voor bestuurlijke herindeling. Daarbij kiest het CDA voor de gemeenten Molenwaard en Zederik (MGZ c.q. Binnenwaard). Het CDA ziet deze gemeente als een goede waarborg voor een leefbaar platteland. Het CDA ziet een gemeente Binnenwaard als een goede mogelijkheid om ruimte te borgen voor agrarische bedrijven, dorpen, MKB, maatschappelijk initiatief en wonen. Het heil moet niet teveel van de overheid worden verwacht en ook de belastingdruk moet laag blijven. Het zou niet veel groter moeten worden dan de Binnenwaard. Het CDA kiest zo voor de menselijke maat; leefbaarheid in kernen en dorpen is het meest gebaat bij volksvertegenwoordigers die dicht bij burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen blijven staan (bijv. dorpsraden). Daarvoor zullen ook nieuwe bestuurlijke vormen moeten worden gevonden. Het CDA kiest voor de Binnenwaard en niet tegen de stad, maar door een stedelijke en een landelijke gemeente te maken, ontstaat een krachtige AV die onze belangen kan behartigen. Gezien het banksaldo van Giessenlanden is het van belang dat de investeringen in de dorpen nog gedaan worden voor een herindeling. Een herindeling is dus ook voor wat betreft het CDA pas aan de orde na de volgende verkiezingen.

ChristenUnie (CU)

De CU ziet de landelijke ontwikkelingen en is er van overtuigd dat de bestuurlijke en ambtelijke schaal vergroot moet worden. De bestuurlijke en ambtelijke schaalvergroting moeten bij voorkeur hand in hand gaan. De CU hoopt dat de commissie vooral ook zal adviseren over een schaal waarop bestuurlijke sturing goed kan plaatsvinden. De CU kiest de laatste jaren voor een schaal van ongeveer 60.000 inwoners en denkt daarbij ook aan de Binnenwaard (bestendig en haalbaar). Het versterken en bestendigen van de cultuur en de kernen is daarbij haalbaar. Met de keuze voor de Binnenwaard kiest de CU ook niet tegen de stedelijke gemeente. Een indeling in twee AV-gemeenten biedt een goed versterking en een goede basis om tot samenwerking met de stedelijke gemeenten te komen. De CU sluit aan op de woorden van het CDA.

SGP

De SGP gelooft nog steeds in een zelfstandig Giessenlanden en heeft daar vertrouwen in. Sinds de laatste verkiezingen ziet de SGP echter wel grote nieuwe ontwikkelingen. De decentralisaties stellen gemeenten voor uitdagingen. De gemeente staat voor vragen van kwaliteit en continuïteit. De SGP ziet iets paradoxaals in de decentralisaties; enerzijds zijn die gericht op het dichterbij de burger brengen van diensten, aan de andere kant moeten taken ook weer efficiënt en effectief worden uitgevoerd (schaalvergroting) en zijn er bezuinigingen gekoppeld aan de decentralisaties.

De SGP denkt wel aan een schaal groter dan Giessenlanden, maar ook niet zo heel veel groter. De SGP hecht aan een zorgvuldig, goed inhoudelijk proces en waarschuwt voor een valse start.

De SGP pleit er voor om de vraagstukken aan te pakken op het niveau waarop deze zich voordoen. De problemen van de kernen worden op het niveau van de kernen opgepakt; de vragen van de AV op het niveau van de AV. De SGP zet in op vitaal platteland. De SGP kiest vanuit dat perspectief voor de Binnenwaard. De SGP verwacht ook dat op die manier snel resultaat kan worden geboekt. Daarmee is de ondergrens van de PvdA de bovengrens van de SGP. De SGP denkt dat het prima kan met twee gemeenten en kiest voor een landelijke en een stedelijke gemeente. Op die manier kunnen de belangen van beiden goed worden geborgd en afgewogen. De lasten zullen laag moeten blijven.

De SGP verwacht dat het in de Binnenwaard mogelijk zal zijn om recht te doen aan de kenmerkende protestants-christelijke cultuur, de identiteit en de eigen problematiek (o.a. openingstijden). Deze problematiek wijkt ook af van de vraagstukken van de stad.

De SGP zien de toekomst met vertrouwen tegemoet en ziet kansen voor opschaling in het belang van de burger en gericht op een bescheiden overheid.

De commissie signaleert dat er enige eensgezindheid is binnen uw raad. De vraag is wat u als een zelfde profiel typeert?

Het CDA verwijst naar de position paper en geeft aan dat de Binnenwaard gemeenten een vergelijkbaar profiel hebben.

De commissie merkt op dat de raad daarbij Hardinxveld-Giessendam niet noemt.

De CU geeft aan dat Hardinxveld-Giessendam best een rol zou kunnen spelen (in de Binnenwaard). Vanuit de VVD wordt opgemerkt dat Hardinxveld-Giessendam van oorsprong ook agrarisch is en dat de verstedelijking en industrialisatie pas van later datum is. Hardinxveld-Giessendam is (met het hart) georiënteerd op de Binnenwaard. Vanuit de SGP wordt aangegeven dat Hardinxveld-Giessendam zelf moet kiezen. De SGP verwacht echter dat de problematiek van Hardinxveld-Giessendam afwijkt van die van de Binnenwaard.

Vanuit de PvdA wordt opgemerkt dat er in de AV eigenlijk geen sprake is van een echte stad. Vanuit de PvdA wordt op het risico gewezen dat als stad en platteland in twee gemeenten worden ondergebracht er weinig groei in woningen meer mogelijk zal zijn in de kleine kernen.

Het CDA geeft aan dat Gorinchem toch echt anders is en dat ook Hardinxveld-Giessendam een stedelijke problematiek kent. Overigens zou Hardinxveld-Giessendam voor wat betreft het CDA wel bij de Binnenwaard kunnen.

De PvdA geeft aan toch vooral een kwaliteitsslag te willen maken. De decentralisaties kunnen veel beter. Met twee gemeenten zitten we nog steeds met gemeenschappelijke regelingen.

De VVD benadrukt ongelukkig te zijn met de grote hoeveelheid gemeenschappelijke regelingen en geeft aan het niet meer te kunnen uitleggen aan de achterban. De VVD vindt het belangrijk om over de gezamenlijke ambities te spreken en op basis daarvan een trechterend proces in te gaan.

Het CDA benadrukt nogmaals het belang van de tweedeling. Het CDA motiveert dit door te wijzen op de bestuurlijke vraagstukken die ons de komende jaren te wachten staan. Die richten zich in de stedelijke rand op andere punten dan op het platte land. Het is belangrijk dat een gemeentebestuur zich daarop kan concentreren. Het CDA denkt dan speciaal aan de verwachte krimp en de bestuurlijke vraagstukken die daarmee samenhangen.

De commissie vraagt of “de rest” dan een tweede samenhangende gemeente is?

De SGP verwacht dat de samenhang in de andere gemeente lager is. De SGP ziet er niet veel in om de kracht van de één te verwateren om de ander te versterken.

De commissie informeert naar eventuele standpunten van “stakeholders”.

De VVD geeft aan de inwoners vooral goede diensten tegen een redelijk prijs willen. Daarnaast vinden ze het belangrijk lokaal te kunnen inspreken. De ondernemers denken vooral groot. Vanuit de PvdA wordt aangegeven dat de schaal van de gemeente voor de burger niet zo interessant is. Ook in het onderwijs is men bijvoorbeeld al lang gewend aan een grotere schaal.

Het CDA geeft aan dat inwoners vooral hechten aan leefbare dorpen die niet op slot gaan. De doorsnee burger en agrariër verwacht dat van een gemeente Binnenwaard.

De commissie geeft aan dat het een lastige puzzel is als iedereen wat anders wil. Het is belangrijk dat de commissie ook hoort waar ruimte ligt.

De VVD wil graag spreken over waarden en belangen en minder over standpunten over varianten.

De commissie vraagt wie er last hebben van het feit dat de raad weinig controle heeft over de gemeenschappelijke regelingen.

Het CDA geeft aan dat de GR-en goed werken en dat de wethouders elkaar scherp houden. Dat werkt misschien nog wel beter dan één wethouder en een raad op afstand.

De commissie memoreert dat er drie modellen moeten worden onderzocht.

De PvdA kan zich niet voorstellen dat er een model met drie gemeenten uitkomt. De CU geeft aan dat de oplossing toekomst bestendig moet zijn (>25j). Het CDA geeft aan voor twee gemeenten te zijn. Mocht de commissie tot een redenering komen die tot drie gemeenten leidt, wil het CDA dat overwegen. De SGP kan zich drie gemeenten voorstellen, maar acht de kans niet zo groot. De VVD ziet liever één dan drie gemeenten.

De commissie dankt de raad voor een open en constructief gesprek

2a. Verslag gesprek college van B&W Gorinchem van 29 oktober 2013

Gesprekspartners namens het college van B&W:

- Anton Barske, burgemeester
- Jack Oostrum, wethouder PvdA
- Arnie Faro, wethouder D66
- Arjen Rijdsijk, wethouder GroenLinks
- Marcel Doodkorte, wethouder VVD
- Anita Vergouwe, gemeentesecretaris

Vertegenwoordiging Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden:

- Gert Schutte, voorzitter
 - Liesbeth Spies, commissielid
 - Nicoline van den Broek-Laman Trip, commissielid
 - Wim Dijkstra, commissielid
 - Carla de Rie, secretaris
-

Commissie: Hoe relevant is, vanuit Gorinchem gezien, het onderzoek van onze commissie?

In de discussie over het totaal is Gorinchem van mening dat de regio zelf de regie op het proces moet voeren. Als anderen in de regio de discussie over de bestuurlijke schaalgrootte aanvangen, dan kan Gorinchem die discussie niet laten eindigen bij de A15. Gorinchem wil dan aan die discussie deelnemen. De raad van Gorinchem heeft deze discussie echter niet willen initiëren, omdat de opstelling van Gorinchem nogal eens als arrogant wordt ervaren. Zolang andere gemeenten niet beginnen over herindeling, dan doet Gorinchem dat ook niet.

Gorinchem ziet niets in een ambtelijke samenwerking waar zes gemeenten ambtelijke capaciteit moeten inkopen en elkaar beconcurreren om inhuur. Gorinchem heeft ambtelijk de zaken op orde en kan de basistaken in eigen huis afhandelen.

Tegelijkertijd heeft Gorinchem belang bij een vitale regio. Andere gemeenten binnen de regio AV beschikken nu over onvoldoende slagkracht. Daarom moet er wat gebeuren. Gorinchem ziet echter geen heil in uitsluitend ambtelijke samenwerking. Voor Gorinchem is congruentie van bestuurlijke en ambtelijke samenwerking van belang. En dat betekent dat als er gekomen wordt tot een samenvoeging van zes ambtelijke organisaties, dit ook zou moeten leiden tot herindeling. Ambtelijke samenwerking moet volgend zijn op de bestuurlijke samenwerking. De gemeentesecretarissen van de AV-gemeenten kunnen nu inventariseren welke taken in de toekomst gezamenlijk kunnen worden opgepakt, maar dat kan pas geëffectueerd worden na het advies van de Commissie-Schutte over de bestuurlijke vormgeving van de regio.

Voor Gorinchem is het niet gewenst samen te gaan als zes gemeenten. Gorinchem heeft een herkenbaar bestuur voor de inwoners van Gorinchem. De raad van Gorinchem is van mening dat Gorinchem over een eigen robuust ambtelijk apparaat moet beschikken. Er moet daarbij evenwicht zijn tussen uitvoerende taken die op het schaalniveau van de (sub)regio worden belegd (bijvoorbeeld voor de drie decentralisaties waar Gorinchem volop aan mee doet) en de taken van het eigen apparaat (beleid, Plof, dienstverlening).

Commissie: Gorinchem ziet niets in een vorm van ambtelijke samenwerking voor de zes AV-gemeenten, waar gemeenten ambtelijke capaciteit inkopen, maar is wel voorstander van het centrumgemeente-model, waarbij andere gemeenten diensten kunnen inkopen bij de centrumgemeente. Hoe verhouden deze opvattingen zich tot elkaar?

Qua voorzieningen en werkgelegenheid vervult Gorinchem de rol van centrumgemeente voor een belangrijk deel van de regio. Inwoners – ook in de regio – erkennen Gorinchem als centrumgemeente. Echter, de voorzieningen in Gorinchem worden niet meegefinancierd door de regio.

Gorinchem wil ook een centrumgemeente voor de regio zijn en ambtelijke capaciteit beschikbaar stellen of uitlenen aan de regio. Dat gebeurt overigens al. Het centrumgemeentemodel gaat uit van bestuurlijke autonomie van de perifere gemeenten, waarbij partijen elkaar in een klant-leverancier-relatie kunnen aanspreken op de kwaliteit van de dienstverlening. Een aantal andere gemeenten vindt het namelijk geen probleem taken (bijv. PIOFACH) elders te positioneren. Gorinchem wel, maar wil wel meedenken over het vinden van een goede oplossing voor die gemeenten die het zelf niet meer willen of kunnen doen. Dat zou kunnen in het centrumgemeentemodel.

De tragiek van de centrumgemeente is dat de centrumgemeente door de regio gepositioneerd moet worden als centrumgemeente. Zodra een centrumgemeente zo'n positie zelf inneemt, gaan de hakken in het zand.

Commissie: In de omgeving van Gorinchem is het een en ander gaande. Stel dat buurgemeenten opschalen, dan heeft dat consequenties voor Gorinchem. Hoe kijkt Gorinchem daar tegenaan?

Als de gemeenten Giessenlanden, Leerdam en Zederik één nieuwe gemeente zouden gaan vormen, dan raakt dat ook Gorinchem, want verschillende kernen in de GLZ-gemeenten zijn georiënteerd op en passen bij het stedelijk karakter van Gorinchem. En dat betekent dan ook dat Gorinchem dan de vinger zal opsteken. Het is overigens nog niet gezegd dat GLZ één nieuwe bestuurlijke entiteit wordt.

Commissie: Waar lopen de zes gemeenten in de regio AV gezamenlijk warm voor? Wat bindt de gemeenten en wat is ieders toegevoegde waarde? Houdt Gorinchem van de regio?

In deze bestuursperiode is er veel veranderd en zijn meer zaken in regioverband opgepakt, bijvoorbeeld de drie decentralisaties binnen het sociaal domein. Voor deze opgaven vormt de regio AV het congruente samenwerkingsverband. Op een aantal terreinen is de samenwerking heel succesvol, zoals de (GR'n voor de) Regionale Sociale Dienst (RSD) en de Avelingen Groep. Tegelijkertijd is soms sprake van strubbelingen in de samenwerking vanwege verschillen in attitude. Dit heeft zowel te maken met het feit dat een aantal gemeenten op samenwerking stuurt louter vanuit financiële motieven (hoe kan mijn gemeente het minste bijdragen, zonder oog te hebben voor de beleidsinhoudelijke consequenties), als met het feit dat het in deze regio niet gangbaar is elkaar rechtstreeks op iets aan te spreken. Hierdoor blijft soms op de achtergrond onvrede bestaan en dat staat een meer effectieve samenwerking in de weg.

Maar als Gorinchem heel eerlijk is, dan is er geen sprake van echte liefde voor de regio. Andere gemeenten zijn ook niet altijd even eerlijk in hoeverre zij van elkaar houden. We zijn nog niet in staat om over de schaduw van het eigen belang heen te springen. Zoals eerder opgemerkt is de cultuur in deze regio niet die van elkaar rechtstreeks aanspreken. Wel is er de ratio dat samenwerking toegevoegde waarde heeft.

Commissie: Op welke terreinen is Gorinchem kwetsbaar?

Niet alle beleidsmedewerkers van de gemeente Gorinchem beschikken over het gewenste strategische denkniveau, terwijl in andere gemeenten in de regio AV die kwaliteiten soms wel beschikbaar zijn. Grootste kwetsbaarheid voor Gorinchem ligt op het terrein van de drie decentralisaties. Deze opgave kan Gorinchem niet alleen aan.

Commissie: Is de politiek van mening dat de democratische legitimatie voldoende is geborgd? En hoe ervaart Gorinchem het om, vanuit het uitgangspunt van strategische allianties per domein, te opereren in verschillende samenwerkingsverbanden?

Het college ontvangt geen signalen dat er iets mis zou zijn met de democratische legitimatie. Binnen de planning- & control cyclus rapporteert het college aan de raad en kan de raad bijsturen, dat is voor de gemeenschappelijke regelingen niet anders dan voor taken die de gemeente in eigen beheer uitvoert. Als er om bepaalde redenen extra financiering nodig is, dan worden de raden daar tijdig bij betrokken. Het college heeft ook het vertrouwen van de raad dat als er wat speelt, het college de raad daarover informeert. Van belang is om steeds de afweging te maken welke taken wel of niet belegd kunnen worden bij een gemeenschappelijke regeling. Dat ligt voor politiek- en beleidsgevoelige zaken niet voor de hand.

Commissie: In hoeverre dient de commissie rekening te houden met levensbeschouwelijke aspecten?

In het landelijk gebied en in de stedelijke kernen zijn de oriëntaties verschillend. Voor het college van Gorinchem weegt de ratio zwaarder dan de levensbeschouwing. Waar Gorinchem wel zwaar belang aan hecht is het verschil in cultuur (dat wellicht mede wordt ingegeven door levensbeschouwing) dat het college ervaart tussen de verschillende gemeenten in de regio. Dit verschil leidt ertoe dat niet alle modellen voor Gorinchem even wenselijk zijn.

Commissie: Voor bepaalde fracties kan aan de orde zijn dat zij bij een grotere schaal van de gemeente (na herindeling danwel grenscorrecties), een relatief kleinere vertegenwoordiging in de raad krijgen en/of niet langer onderdeel zullen uitmaken van een coalitie. Speelt dit onderwerp hier?

Dit onderwerp is expliciet aan de orde geweest in de gesprekken met de raad. De PvdA-fractie is in de stad Gorinchem nadrukkelijker vertegenwoordigd dan in omliggende kernen. Na een opschaling van Gorinchem kan deze fractie slinken. Eensluitende reactie is dat op die manier niet de knopen moeten worden geteld.

Commissie: Heeft Gorinchem een voorkeur voor een bepaald model?

De raad van Gorinchem zal het model van één gemeente voor de regio AV niet omarmen. Er ligt een duidelijke voorkeur van gemeenteraad en college voor een model met drie gelijkwaardige gemeenten. Voor Gorinchem betekent dit een uitbreiding met die kernen en/of gebieden die als het ware op natuurlijke wijze 'horen' bij de stad, te weten Arkel, Schelluinen, Boven-Hardinxveld en mogelijk Hoog-Blokland en Hoornaar. Buiten de provinciegrenzen betreft het de kernen Spijk en Vuren (gemeente Lingewaal).

Uitgangspunt is dat de overheid dichtbij de burger kan blijven opereren. Welke vorm van opschaling ook gekozen wordt, samenwerking op het niveau van de regio AV of ZHZ zal nodig blijven. Voor de decentralisaties binnen het sociaal domein is de regio AV het passende schaalniveau. Dat geldt ook voor andere samenwerkingsverbanden zoals bijvoorbeeld Waardlanden. Dat is voor iedereen helder.

Met de raad zijn verschillende open gesprekken gevoerd en vier bijeenkomsten georganiseerd om als raad een standpunt te kunnen innemen. Het dilemma voor Gorinchem is dat voor een toekomstbestendige oplossing van de bestuurlijke inrichting van de regio AV per definitie herindeling aan de orde is. Echter, Gorinchem wil niet de discussie over herindeling entameren.

Commissie: De commissie spreekt met de buurgemeenten: Vianen, Lingewaal, Sliedrecht, Papendrecht en Alblasserdam en met buurregio Drechtsteden. Dient de commissie nog met andere buurgemeenten te spreken?

Gorinchem zal, in zijn rol als voorzitter van de regio, bij monde van de burgemeester, de collega's in Sliedrecht en Alblasserdam informeren en Zaltbommel (desgevraagd) op de hoogte houden van de voortgang van het proces van de Commissie-Schutte. Daarbij wordt opgemerkt het proces in deze regio niet te laten wachten op ontwikkelingen in de context van de regio.

2b. Verslag gesprek gemeenteraad Gorinchem op 29 oktober 2013

De volgende raadsleden zijn aanwezig:

Raadsleden	Fractie
Pierre Schefferlie	PvdA
Gemma Biesheuvel	PvdA
Frank Duijnhouwer	PvdA
Ibrahim Elmaci	PvdA
Attie Mager	VVD
Nanine van Dalen	SP
Marjo Molengraaf-Vullers	CU
Frank Barth	SGP
Rutger van Breemen	GroenLinks
Marcel Wildschut	D66
Tamara Hoogesteger	D66
Cees van der Roest	Gorinchem Solidair

De vertegenwoordiging van de Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden bestaat voor dit gesprek uit:

- De heer G. Schutte, voorzitter
- Mevrouw N. van den Broek-Laman Trip, commissielid
- De heer W. Dijkstra, commissielid
- Mevrouw L. Spies, commissielid
- Carla de Rie, secretaris

Aftrap namens de raad

Namens de raad verzorgt de heer Van Breemen een toelichting op de visie van de raad op regionale samenwerking. De raad van Gorinchem heeft het proces om te komen tot de Visie 2030 als intensief en constructief ervaren. Er zijn drie momenten geweest waarop de raden 'met de benen op tafel' over mogelijke samenwerkingsvormen hebben gediscussieerd en voor- en nadelen van verschillende mogelijkheden in beeld hebben gebracht. In het verlengde van dit proces heeft Gorinchem de vragen beantwoord van het DB van de regio van 2 mei jl. In deze beantwoording heeft Gorinchem aangegeven open te staan voor verdere bestuurlijke en ambtelijke samenwerking. Ook herindeling is voor Gorinchem een bespreekbare optie. Samenwerking op het schaalniveau van de regio AV ligt voor Gorinchem voor de hand als het gaat om de drie decentralisaties binnen het sociaal domein. Daarnaast biedt de Visie 2030 handvatten voor samenwerking op beleidsarme taken. Gorinchem heeft zeven uitgangspunten geformuleerd die van belang zijn voor het verder ontwikkelen van de samenwerking (zie de antwoorden van Gorinchem op de vragen van het DB van de regio AV). Voorstellen voor versterking van de ambtelijke samenwerking zal Gorinchem toetsen aan deze uitgangspunten.

Gorinchem voelt weinig voor het inrichten van één ambtelijke organisatie voor de regio AV. Ook het eerste model, zoals gevraagd in de opdracht aan de Commissie-Schutte, is voor Gorinchem uitgesloten. Gemeenten hechten aan eigenheid. Dat geldt ook voor Gorinchem. Gorinchem ziet wel mogelijkheden in het centrumgemeentemodel. Ook ziet Gorinchem heil in het model van drie gelijkwaardige gemeenten. Bij dit proces dienen ook gemeenten buiten de regio AV te worden betrokken. Provinciegrenzen dienen niet beschouwd te worden als een onoverbrugbare kloof.

Toelichting/aanvulling per fractie

Voor de PvdA-fractie is de burgers nabijheid een belangrijk thema. De regio AV kent circa 35 kernen. Van belang is dat bestuurders de belangen van inwoners kunnen voelen. Ook spreekt de PvdA-fractie de bereidheid uit om mee te werken aan opschaling, om daarmee buurgemeenten te helpen. Daarbij moet ruimte zijn voor autonomie.

Gorinchem heeft een ander (stedelijk/industriële) karakter dan (het platteland van) de kernen in de waard. Dat verschil wordt bijvoorbeeld zichtbaar in het gebruik van het vangnet van de gemeente. Voorts brengt deze fractie naar voren dat samenwerking voor uitvoerende taken (vanuit gemeenschappelijke regelingen) succesvol verloopt. Zo is de Regionale Sociale Dienst een voorbeeld van goede samenwerking. De PvdA-fractie is er voorstander van de drie decentralisaties binnen het sociaal domein ook op deze wijze te organiseren. De samenwerking van Gorinchem gaat verder dan de regio AV. Binnen het maritieme cluster wordt samengewerkt met de Drechtsteden en er is samenwerking richting het zuiden met Noord-Brabantse gemeenten. Eén gemeente Alblasterwaard-Vijfheerenlanden is voor de PvdA fractie geen optie. Deze regio herindelen naar twee gemeenten doet geen recht aan de hiervoor benoemde criteria. Een goede oplossing moet het totaal binden (stad en platteland).

GroenLinks plaatst enkele kanttekeningen bij de visie. De samenwerking dient gericht te zijn op de versterking van:

- de positie van Gorinchem als centrumgemeente,
- de economische as (Drechtsteden en de Zuidoever, richting Woudrichem),
- de dienstverlening aan de burger.

Samenwerking kan invulling krijgen op beleidsarme taken en op uitvoeringstaken. De Visie 2030 heeft concreetisering en dat betekent spannende tijden voor de regio. Het model van drie gemeenten is voor GroenLinks de stip aan de horizon waar naartoe gewerkt zou moeten worden. Gorinchem, inclusief een schil van omliggende kernen (zoals Boven-Hardinxveld, Schelluinen, Arkel en Spijk), zou dan een gemeente worden met circa 40.000 inwoners. Ook de andere twee gemeenten in de regio AV krijgen een dergelijke omvang. Gorinchem blijft een gemeente met een stedelijk en industrieel karakter, Leerdam e.o. wordt in dit model een gemeente met zowel een stedelijk als een landelijk karakter en Molenwaard e.o. blijft een gemeente met een landelijk karakter.

Voor de fractie van D66 zijn grenzen van ondergeschikt belang. Samenwerking dient te worden georganiseerd op die gebieden waar het meest effect bereikt kan worden. Vanuit die redenering komt D66 tot het voorstel Gorinchem uit te breiden, met behoud van het stedelijke en industriële karakter. Samenwerking met gemeenten binnen en buiten de regio AV blijft aan de orde.

De SP-fractie brengt naar voren dat samenwerking gericht dient te zijn op waar meerwaarde te bereiken is. De Regionale Sociale Dienst is daar een goed voorbeeld van. De SP is geen voorstander van opschaling van Gorinchem. Voor het buitengebied ziet de SP wel mogelijkheden tot opschaling. Eén gemeente voor de regio AV ziet de SP als een te groot verband om de burgers nabijheid en de menselijke maat te waarborgen.

De fractie Gorinchem Solidair ziet Gorinchem als een bestuurlijk prettige schaal. Deze fractie redeneert vanuit het criterium 'wat wil de bevolking?'

De VVD-fractie brengt naar voren dat regionale samenwerking invulling moet krijgen op basis van gelijkwaardigheid. De Visie 2030 is goed bruikbaar als aanzet voor verdere ontwikkelingen. Daarbij redeneert deze fractie vanuit de oriëntatie van inwoners, die een breed blikveld hanteren als het gaat om wonen, werken, sporten, recreëren, enz. Gemeentegrenzen en grenzen van rivieren doen er dan niet toe. Van belang is breed te kijken. Zowel Rotterdam als Utrecht liggen op een afstand van zo'n 30 km. De drie decentralisaties in het sociaal domein worden op een goede manier in het verband van de regio opgepakt.

De CU-fractie geeft aan dat wat verstandig is, niet vanzelf ook aansprekend is. Verstandige voorstellen kunnen heel gevoelig liggen. Gorinchem heeft een eigen visie ontwikkeld, met het oog op de regio en gericht op dienstbaarheid. Daaruit is naar voren gekomen dat Gorinchem de bestuurlijke kracht heeft om op zichzelf te staan. Inwoners van Gorinchem zijn ook trots op de eigen stad. De samenvoeging naar één gemeente AV is nu nog een paar stappen te ver. De vorming van drie gemeenten ziet de CU-fractie als een goede stip aan de horizon. Daarbij dienen ook Werkendam en Sleeuwijk betrokken te worden als logische partners van Gorinchem.

Met de vorming van drie gemeenten moet recht worden gedaan aan de bestuurskracht en eigenheid die voor elk van de drie gemeenten nodig is.

Commissie: Uw raad stelt zich op het standpunt dat één ambtelijke samenwerkingsvorm voor de regio AV geen optie is, maar ziet wel mogelijkheden in het model waarin Gorinchem als centrumgemeente fungeert. Voor het uitvoeren van beleidsarme taken voor de decentralisaties binnen het sociaal domein heeft u een goede samenwerking gevonden in AV-verband. Kunt u daar wat meer over vertellen?

In antwoord op deze vraag brengt de PvdA-fractie naar voren dat de burger wil dat taken dichtbij en efficiënt worden uitgevoerd.

De VVD-fractie vult aan dat inwoners zelf over grenzen heen kijken. Het gaat veel meer om de plek waar je woont en om het weten waar en hoe wat geregeld is, dan om de gemeente waarin een inwoner woont. De term centrumgemeente is een ongelukkige term omdat het samenwerking in de weg staat. Jezelf als het centrum positioneren nodigt anderen niet uit om samen te werken.

Als nadeel van één ambtelijke organisatie voor de AV-gemeenten benoemt GroenLinks dat dat betekent dat medewerkers meerdere meesters moeten dienen en dat daar spanning kan ontstaan, omdat verschillende gemeentebesturen tegengestelde belangen kunnen hebben. Gorinchem heeft het grootste ambtelijk apparaat en is in staat om kennis te delen, met name voor minder beleidsgevoelige zaken.

Commissie: Wat is voor Gorinchem de urgentie om de samenwerking in AV-verband te versterken?

Voor de SP-fractie is die urgentie er niet. Gorinchem kan een groot deel van de taken zelf aan. Samenwerking is alleen zinvol als dat meerwaarde heeft.

Commissie: Welk gebaar wil Gorinchem maken naar de regio? Waar zijn de gemeenten gezamenlijk trots op, welke gedeelde belangen zijn er en op welke terreinen kunnen nadrukkelijker de krachten gebundeld worden?

In antwoord op deze vraag brengt de CU-fractie naar voren dat het lastig is om duidelijk te maken dat bepaalde ontwikkelingen (bijvoorbeeld een extra afrit van de A27) goed zijn voor de hele regio en dat dat vraagt om gezamenlijk optrekken.

De fractie van D66 kan niet direct iets benoemen waar de gemeenten gezamenlijk trots op zijn. In die zin bestaat 'de regio' niet. Wel is er bijvoorbeeld een Veiligheidsregio, een regio waarmee een woonvisie is opgesteld en een regionale sociale dienst. Per onderwerp is er sprake van samenwerking en is er sprake van trots als dat goed loopt. Voorwaarde daarvoor is dat voor elk van de partijen de noodzaak tot samenwerking wordt gevoeld en dat verschillende partijen dezelfde soort voordelen kunnen behalen. Daarbij merkt deze fractie ook op dat Gorinchem niet alles zelf kan, maar dat per opgave een passende vorm van samenwerking gezocht wordt. Die verschillende vormen (Veiligheidsregio, samenwerking voor drie decentralisaties, enz.) behoeven reflectie.

Commissie: In de Visie 2030 komen zaken aan de orde als uitvoering, beleid, financiën en democratische legitimatie. Hoe kijkt u hier tegenaan?

In antwoord op deze vraag brengt GroenLinks naar voren dat de totstandkoming van deze visie voor raadsleden van Gorinchem een moeizaam proces was. Voor (het relatief kleine aantal) Gorcumse raadsleden was het lastig zich te verhouden tot (het veel grote aantal) raadsleden uit de plattelandsgemeenten/de waard.

Dat maakte soms dat opvattingen over stedelijke en industriële functies en belangen ondersneeuwden. De Visie 2030 is zodanig opgesteld dat je er niet tegen kunt zijn. De wil tot samenwerking is er wel en ook is sprake van solidariteit dat het voor de hele regio op orde moet zijn. Het gevoel van urgentie verschilt echter nog. In aanvulling hierop merkt de VVD op dat het proces om tot de Visie 2030 te komen wel van waarde is geweest. Raadsleden hebben elkaar beter leren kennen en het bewustzijn is vergroot dat niet alles kan blijven zoals het nu is.

Voor de PvdA-fractie is vooral van belang uitvoering van taken op regionaal niveau goed af te stemmen en de democratische legitimatie per definitie te laten lopen via de raden. Het voorzieningenniveau van Gorinchem staat onder druk. De afstemming over voorzieningen per gemeente kan beter op elkaar worden afgestemd. Daarbij is de PvdA-fractie van mening dat Gorcumse voorzieningen mede door andere gemeenten gedragen zouden moeten worden.

De CU-fractie merkt op dat Gorinchem oprecht is in haar wil tot samenwerken. Zo heeft Gorinchem veel energie gestoken in de tandem-samenwerking met Hardinxveld-Giessendam. De ervaring van dit proces is dat vrijwillige samenwerking niet werkt. Gorinchem wil graag meedenken over het versterken van bestuurskracht in de regio.

Commissie: Voor samenwerking vertrekken vanuit de inhoud. Wat is nodig voor deze regio? Wat staat op jullie gezamenlijke verlanglijstje?

Voor de CU is dat de maritieme economie. GroenLinks vult daar op aan dat niet de hele regio AV onderdeel uitmaakt van de maritieme as. Wel is sprake van verwevenheid tussen stad en platteland. De PvdA vult aan dat het van belang is mensen aan te trekken die in Gorinchem werken en elders wonen. Het is niet nodig daarvoor één gemeente te zijn.

Commissie: Welke consequenties zou de vorming van drie gemeenten hebben voor de samenwerking in AV-verband?

Voor de CU is de vorming van drie gemeenten een logische opstap naar eventuele verdere opschaling op een later moment. Met drie gemeenten is sprake van gelijkwaardigheid en dat kan de samenwerking ten goede komen. Daarnaast is met drie gemeenten een betere lobby richting Den Haag te organiseren.

De SP is van mening dat als er drie gemeenten worden gevormd, de twee andere gemeenten (naast Gorinchem) zich ook kunnen oriënteren op andere bureaus.

Commissie: Zijn inwoners van Boven-Hardinxveld, Schelluinen, Arkel en Spijk beter thuis bij Gorinchem? Wat is het overtuigende verhaal voor 'Groot Gorinchem'?

De PvdA antwoordt dat in die kernen is onderzocht waar inwoners zich op oriënteren. Er blijken verschillen te bestaan in oriëntaties op bijvoorbeeld scholen en winkels. Inwoners van Arkel en Schelluinen zijn sneller in het centrum van Gorinchem dan inwoners van Gorinchem-Oost. GroenLinks vult aan dat vanuit pragmatisme geredeneerd kan worden dat inwoners van de omliggende kernen zijn georiënteerd op Gorinchem, dat wil echter nog niet zeggen dat die inwoners inwoner van Gorinchem willen worden. De VVD voegt daar aan toe dat bestuurders van bijvoorbeeld Giessenlanden er niet zo pragmatisch over denken. Schelluinen wil bij Giessenlanden blijven behoren.

3a. Verslag gesprek college van B&W Hardinxveld-Giessendam van 15 oktober 2013

Namens het college van burgemeester en wethouders van Hardinxveld-Giessendam zijn aanwezig:

- De heer B. Blase (burgemeester)
- De heer C. de Jong
- De heer T. Boerman
- De heer E. Kraaijeveld
- De heer R. 't Hoen (gemeentesecretaris)

De vertegenwoordiging van de Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden voor dit gesprek bestaat uit:

- De heer G. Schutte, voorzitter
 - Mevrouw L. Spies, commissielid
 - Mevrouw N. van den Broek-Laman Trip, commissielid
 - De heer G. Postma en mevrouw A. Ahmic, commissieondersteuning
-

De heer Blase heet de commissie van harte welkom.

De voorzitter van de commissie, de heer G. Schutte, leidt het gesprek kort in en geeft een toelichting op de doelstellingen van het gesprek.

Commissie: Hoe toekomstbestendig is de gemeente Hardinxveld-Giessendam?

Burgemeester Blase begint zijn beantwoording van deze vraag met schets van ontwikkelingen binnen de gemeente van de afgelopen anderhalf jaar. In april 2012 heeft de toenmalige burgemeester mevrouw Wiebosch haar functie neergelegd. De heer Blase is gevraagd als waarnemend burgemeester van Hardinxveld-Giessendam.

De heer Blase had de opdracht om de directe aanleiding (Raadszaal) voor het vertrek van mevrouw Wiebosch te onderzoeken en tevens te onderzoeken of er eventuele onderliggende redenen voor het vertrek van mevrouw Wiebosch waren. Ook werd de samenwerking tussen raad en college onder de loep genomen, als mede de bestuurskracht van de gemeente. Daarnaast heeft hij gekeken naar acties die van belang konden zijn voor de verdere toekomst van Hardinxveld-Giessendam.

In het onderzoek kwam de heer Blase tot een aantal bevindingen:

- Met betrekking tot de financiële druk heeft de heer Blase geconstateerd dat de sanering met betrekking tot de gemeente financiën binnen de gemeente Hardinxveld-Giessendam succesvol is verlopen. De financiën zijn op orde, maar de financiële druk is wel voelbaar.
- De ambtelijke kwetsbaarheid vormt een issue. De heer Blase geeft aan dat de huidige gemeentesecretaris is aangezocht om aan deze kwestie te werken. De kwetsbaarheden van de gemeente dienen met een hedendaagse bestuursfilosofie benaderd te worden. Mensen die een nieuw elan teweeg brengen, kunnen daar veel in betekenen. Bij het aanstellen van de huidige gemeentesecretaris is hier rekening mee gehouden.
- Er is ook sprake van kwetsbaarheid op verschillende beleidsterreinen. Op de PIOFACH taken wordt onvoldoende efficiency behaald. Bijvoorbeeld op het vlak van personeel en ICT is opschaling nodig om de kwaliteit, continuïteit en efficiency te kunnen waarborgen.

- Met betrekking tot de cultuur in de gemeenteraad heeft de heer Blase geconstateerd dat de verhoudingen meer zijn gepolitiseerd. Tijdens de laatste verkiezingen is de lokale partij (de Transparante Partij voor Algemeen Belang) de grootste geworden, maar het is de partij niet gelukt om een plek te verwerven in de coalitie.
- Wat betreft de inhoudelijke positionering van de gemeente merkt de heer Blase op dat Hardinxveld-Giessendam langs de Merwede gesitueerd is: de economische kracht van de regio Rijnmond en de maritieme sector bevinden zich nabij. Westelijk van de gemeente bevinden zich de Drechtsteden en oostelijk Gorinchem. De gemeente Hardinxveld-Giessendam spant zich in – in dit brede lint van economische bedrijvigheid – stevig te positioneren.
- Tot slot kwam de relatie met de buurgemeenten aan bod. Hardinxveld-Giessendam zit net als Molenwaard op een sleutelpositie tussen de stedelijke Drechtsteden en de meer landelijke Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Het hart van Hardinxveld-Giessendam ligt bij de AV, maar aan de kant van de Drechtsteden bevindt zich een belangrijke economische en bestuurlijke partner.

Deze bevindingen hebben geresulteerd in het rapport Kiezen, Sturen, Vernieuwen. Daarin zijn tien adviezen opgenomen en is een uitvoeringsprogramma voor de raad geformuleerd. In het onderzoek van de heer Blase en tevens in zijn rapport kon de regionale samenwerking niet onbenoemd blijven. De visie van de gemeente Hardinxveld-Giessendam en de visie van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden sluiten op elkaar aan, zo bleek tijdens het onderzoek. De heer Blase constateerde dat als Hardinxveld-Giessendam bestuurlijke kracht wil tonen, beide visies uitgevoerd dienen te worden.

Naar aanleiding hiervan heeft Hardinxveld-Giessendam een aanvullend onderzoek uitgevoerd (notitie Bestuurlijke oriëntatie Hardinxveld-Giessendam; "Oriëntatie HG"). Dit begon met het opstellen van een aantal criteria voor het aangaan van regionale samenwerking. Vervolgens werden zes mogelijke constructies voor samenwerking geformuleerd, die langs de lat van de criteria werden gelegd. Dit heeft geleid tot een overzicht van mogelijke scenario's voor regionale samenwerking. Deze scenario's zijn uitvoerig geanalyseerd en tevens besproken met de buurgemeenten.

In de huidige situatie is er te weinig toekomstperspectief voor Hardinxveld-Giessendam. Met de bespreking van de scenario's (zowel intern met de raad en het college, als met buurgemeenten) heeft men getracht een breed bewustzijn te creëren voor het feit dat er een keuze gemaakt moet worden. De heer Blase vond het daarbij belangrijk dat men het met elkaar eens zou worden over hoe een toekomstbestendige visie voor Hardinxveld-Giessendam eruit zou moeten zien.

De eerste inzet van de gemeente Hardinxveld-Giessendam is een zelfstandig Hardinxveld-Giessendam in een krachtige samenwerking met de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Binnen de gemeente heerst een gevoel van urgentie, er dienen op korte termijn zichtbare stappen gezet te worden. Indien dit niet gebeurt, kan Hardinxveld-Giessendam haar oriëntatie op de Drechtsteden richten. De gemeente is tegenwoordig actiever in de regio dan voorheen. Hardinxveld-Giessendam is offensiever geworden in het ondernemen van actie en probeert de verbindende motor te zijn tussen de buurgemeenten.

De heer Blase geeft aan dat Hardinxveld-Giessendam blij was met de uitkomsten van het onderzoek van de "Verkenners". Zij stelden voor stappen te zetten. De gemeente vond het teleurstellend dat het onderzoek niet tot acties heeft geleid. In de regio lijken de onderlinge belangenverschillen hoger opgespeeld te worden dan de onderlinge overeenkomsten. Gorinchem en de GLZ-gemeenten (Giessenlanden, Leerdam, Zederik) leggen elk eigen accenten. Met het wachten op de regio AV als geheel begint Hardinxveld-Giessendam ondertussen weliswaar ongeduldig te worden, maar de gemeente wil niet telkens haar alternatief (samenwerking met Drechtsteden) als troefkaart spelen.

De heer Blase geeft aan dat Hardinxveld-Giessendam wil doorpakken, maar dat niet alle partners in de regio al zo ver zijn c.q. Hetzelfde voor ogen hebben. Hardinxveld-Giessendam heeft onderzoek laten doen naar het deelnemen aan een beleidspool en het shared servicecenter Drechtsteden maar heeft dit onderzoek on hold gezet omdat de voorkeur van Hardinxveld-Giessendam bij de AV ligt, omdat daar het hart ligt.

Commissie: Waaruit bestaat dit hart?

Het hart wordt gevormd door de culturele identiteit van de regio AV, de eigenheid van de regio, de politieke kleur, de geschiedenis, de huidige samenwerking en de contacten. De regio AV is bekend terrein, de Drechtsteden zijn verder weg.

Commissie: Heeft Hardinxveld-Giessendam uitgezocht wat het kost om uit de huidige samenwerkingsconstructies binnen de AV te stappen? De gemeente zit in allerlei GR constructies, een terugtrekking uit gemeenschappelijke regelingen is niet kosteloos.

De heer Kraaijeveld geeft aan dat dit een reëel punt is. De heer 't Hoen antwoordt dat de gemeente dit nog niet heeft onderzocht. De heer Blase geeft aan dat de urgentie voor Hardinxveld-Giessendam hoog is. Als het te lang duurt voordat de partijen in de AV het met elkaar eens worden, moet Hardinxveld-Giessendam inzetten op het second best scenario (samenwerking met de Drechtsteden). Overigens kan samenwerken op onderdelen met de Drechtsteden ook zonder terug te treden uit de A&V-samenwerking.

Commissie: U geeft aan dat de inzet van Hardinxveld-Giessendam een samenwerking is met alle gemeenten in de AV. Zou er ook sprake kunnen zijn van een variant waarbij Hardinxveld-Giessendam de samenwerking met enkele, en niet alle gemeenten, intensiveert?

Dit scenario is aan bod gekomen in "Oriëntatie HG". De heer Blase merkt op dat bijvoorbeeld programmatisch samenwerken langs de Merwede (economie) mogelijk is. Het scenario van 'overall-samenwerking' met enkele gemeenten scoorde te matig op vraagstukken die voor Hardinxveld-Giessendam van belang zijn. Hardinxveld-Giessendam is erop gebrand om de hand vast te houden met de gehele AV.

Commissie: Hoe kunnen ambtelijke en bestuurlijke samenwerking worden verbonden uitgaande van zelfstandigheid?

De heer Boerman geeft aan dat er binnen de regio AV in zekere mate sprake is van een minderwaardigheidscomplex rondom de samenwerking. De gemeenten werken goed met elkaar samen (voorbeeld succesvolle RSD) maar de problematiek ontstaat omdat er teveel gedacht wordt vanuit lokale complexiteiten. De individuele gemeenten richten zich teveel op wat zich intern in eigen huis afspeelt en wat zij zelf nodig hebben, waardoor in de totaliteit een stapeling van individuele belangen ontstaat. Als de gemeenten het echt samen willen gaan doen, zou er een regionaal orgaan moeten komen waarin de besluitvorming kan plaatsvinden. Hierbij hoeft niet steeds te worden teruggeschakeld naar wethouders of raden. De heer Boerman verwijst hierbij naar het voorbeeld van de samenwerking in de Bollenstreek. In de optiek van Hardinxveld-Giessendam zou dit (regionale beleids- en besluitvorming) een belangrijke versnelling en borging zijn voor onderwerpen die voor de regio van belang zijn.

Commissie: Vindt de gemeenteraad dat ook, is de raad bereid zo ver te gaan?

De uitwerking is nog niet besproken volgens de heer Boerman, maar het feit is wel onderdeel van de beantwoording door de raad van de 5 vragen die door de regio aan haar zijn gesteld.

Commissie: Als de visie vertaald wordt naar concrete acties, zou er wrijving kunnen ontstaan met de raad.

De heer Blase geeft aan dat de raad gecommitteerd is. Vergaand samenwerken betekent compromissen sluiten en dit besef wordt binnen de gemeente Hardinxveld-Giessendam breed gedeeld. Zie daarvoor ook de antwoorden op de A&V-vragen die door de raad zijn vastgesteld.

Commissie: Is dit beeld ook doorleefd?

De heer Kraaijeveld geeft een toelichting op de ontwikkelingen rondom de samenwerking op het sociaal domein. Omdat er sprake is van zulke forse opgaven binnen het sociaal domein zijn de wethouders binnen de regio AV snel samengekomen binnen de stuurgroep SIP. Daaraan is een mandaat gegeven voor coördinatie en besluitvorming rondom de drie decentralisaties.

Er moet tempo gemaakt worden, maar met het oog op de democratische legitimatie maakt dit ingewikkeld. Op het gebied van de jeugd speelt de samenwerking zich af op het niveau van Zuid-Holland Zuid (ZHZ) als geheel. Twee leden van de stuurgroep SIP zijn gedelegeerd naar ZHZ, waar zeventien gemeenten de beleidsbepaling rondom de jeugd vormgeven. Dit gaat goed. Het thema jeugd kan op ZHZ-niveau opgepakt worden, maar voor de AWBZ/Wmo is het van belang dat dit op AV-niveau wordt georganiseerd. De heer Kraaijeveld licht toe dat een deel van de decentralisaties vraagt om een organisatie in informele sfeer op wijkniveau en dat het daarom belangrijk is om dit lokaal goed te organiseren.

De visie op de drie transities ligt nu bij alle raden. De kans is groot dat deze visie wordt aangenomen. Daarbij kan worden opgemerkt dat sprake is van bijvoorbeeld één arbeidsmarktregio. De grenzen van de gebieden liggen heel natuurlijk.

Commissie: U gaat uit van een langdurige, hoogwaardige relatie. Kom je niet ergens aan een grens en moet er dan niet één gemeentebestuur zijn dat kan beslissen?

De heer Blase geeft aan dat het gevoel van een zelfstandige gemeente sterk is.

De heer Boerman wijst erop dat de raad van Hardinxveld-Giessendam duidelijk heeft aangegeven dat de gemeente zich niet mag laten leiden door angst. Dit kan verlamdend werken. De keuze voor zelfstandigheid is ook zeker niet ingegeven door angst.

De heer Kraaijeveld geeft aan dat opschaling niet per se aan de orde is, wanneer gelet wordt op de drie decentralisaties binnen het sociaal domein. Daar is burgerschap voor nodig en daarom moeten sommige opgaven juist lokaal georganiseerd worden. De heer Blase geeft aan dat je altijd "iets" moet organiseren. Een grote gemeente als Dordrecht moet juist weer het wijkgericht werken organiseren.

Commissie: Welke voorkeur hebben de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven voor een bestuurlijke constructie? Hebben zij er last van dat de regio AV bestaat uit zes gemeenten, of zouden ze er last van hebben als de regio opgaat in één gemeente?

De heer Blase merkt wat betreft de maritieme partners op dat deze zo groot zijn, dat zij voor hun lobby niet afhankelijk zijn van gemeentebestuurders, maar het hogerop zoeken, bijvoorbeeld de gedeputeerde of de minister.

De heer De Jong geeft aan dat de ondernemers niet eenduidig zijn. Sommigen van hen geven aan dat één gemeente handig zou zijn, maar dit is geen meerderheid. Het gevoel dat het hart bij de AV als geheel ligt, speelt ook bij ondernemers. Ondernemers hebben veel waardering voor het arbeidsethos in de AV.

Commissie: Als dat zo is, waarom is er dan voor gekozen om een waarnemend burgemeester aan te stellen?

De heer Blase geeft aan dat het inderdaad gebruikelijk is dat waarnemers alleen in het geval van een herindeling worden aangesteld, of als de raad instemt. Bij Hardinxveld-Giessendam is van geen van beiden sprake. Er is daarover een verschil van inzicht tussen de Commissaris van de Koning en de gemeenteraad.

Commissie: In de antwoorden op de vragen van de het DB van de regio staat dat Hardinxveld-Giessendam vooralsnog kiest voor zelfstandigheid. Welke duiding moeten wij geven aan het woord 'vooralsnog'? Betekent dit dat als buurgemeenten voorstellen hebben, jullie hiervoor open staan?

De heer Blase geeft aan dat de gemeenteraad van Hardinxveld-Giessendam vooralsnog niet op herindeling zit te wachten. Er zit echter geen angst, dus over 'nooit' is niet gesproken. Als Hardinxveld-Giessendam écht wil samenwerken, is het ook van belang om te luisteren naar wat de partners willen. Er kan dus zeker een dialoog gevoerd worden. De door Gorinchem aangezwengelde discussie waarbij Hardinxveld-Giessendam zou worden opgesplitst is niet goed gevallen.

Commissie: In de meerjarenbegroting komt een aantal rode stukken voor, duidt dat ook op de urgentie? Zit daar misschien de grootste urgentie die door Hardinxveld-Giessendam gevoeld wordt?

De heer Boerman geeft aan dat in de nieuwe begroting het pakket van 6 miljard Rijksbezuiniging al is verwerkt. De gemeente heeft eigenlijk de belangrijkste bezuinigingen wel gehad. De organisatie is echter nog te duur. De heer Boerman licht toe dat Hardinxveld-Giessendam op de lange termijn een overzienbaar tekort heeft. Dit tekort is wel oplosbaar en de gemeente beweegt de goede kant op. Het is van belang om de uitvoeringskosten zo laag mogelijk te houden. Massa betekent kassa volgens de heer Boerman en het is zaak om snel meer efficiency te behalen op de PIOFACH taken.

De heer Blase vertelt dat Hardinxveld-Giessendam kansen ziet in de ambtelijke samenwerking die op dit moment nog onvoldoende benut worden. Dat is een gemiste kans. De gemeente wil haar geld besteden aan de samenleving en niet aan de bedrijfsvoering. Door slimmer te organiseren zou daar nog in gesneden kunnen worden.

Commissie: Welke oriëntatie hebben de burgers van Hardinxveld-Giessendam met het oog op de voorzieningen?

De heer De Jong licht toe dat er sprake is van een 'boven' Hardinxveld en een 'beneden' Hardinxveld. Het seculiere deel van de bevolking richt zich meer op het levensgevoel van Gorinchem, terwijl het confessionele deel van de bevolking meer georiënteerd is op de landelijke AV / Sliedrecht.

Commissie: Hoe ervaart u de bestuurlijke drukte binnen uw organisatie?

De heer Kraaijeveld geeft aan dat hij geen bestuurlijke drukte ervaart.

De heer Boerman geeft aan dat je je zo druk kunt maken als je zelf wilt. Als voorbeeld noemt hij de afvalinzamelingsdienst. Ook daar kan je je bestuurlijk wel overal mee bemoeien, maar wenselijk/noodzakelijk is dat niet.

De heer Blase geeft aan dat hij wel enige vorm van bestuurlijke drukte ervaart. Als men vaart wil maken, wordt regelmatig ervaren dat drie stappen vooruit zetten betekent dat er ook twee stappen achteruit worden gezet.

De heer Kraaijeveld geeft aan dat er op papier veel wordt geregeld en dat er veel vergaderingen worden belegd. Maar er wordt ook gemandateerd om de zaken in praktisch opzicht makkelijker te kunnen regelen.

De heer Blase merkt op dat de samenwerking vast onderdeel is op de agenda's van college en raad. De raden worden wel goed meegenomen met de ontwikkelingen in de samenwerking(sverbanden).

3b. Verslag gesprek gemeenteraad Hardinxveld-Giessendam van 15 oktober 2013

Burgemeester Blase opent de raadsbijeenkomst. De volgende raadsleden zijn aanwezig:

Naam raadslid	Partij	functie
dhr. A. Faro	Transparante partij voor Algemeen Belang	
dhr. A.J. Hoedelmans	Transparante partij voor Algemeen Belang	
dhr. R.A. van Houwelingen	Transparante partij voor Algemeen Belang	fractievoorzitter/woordvoerder
dhr. J.A. de Jong	Staatkundig Gereformeerde Partij	
mw. A.E. de Jong-Ambachtsheer	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie	fractievoorzitter/woordvoerder
dhr. J. Kuipers	Partij van de Arbeid	
dhr. J.A. Meerkerk	Staatkundig Gereformeerde Partij	
dhr. J. Nederveen	ChristenUnie	
dhr. C.I. Pille	ChristenUnie	fractievoorzitter/woordvoerder
dhr. W. de Ruiter	Christen Democratisch Appèl	fractievoorzitter/woordvoerder
dhr. N.C.M. Verkaik	Partij van de Arbeid	fractievoorzitter/woordvoerder
dhr. C. van Vliet	ChristenUnie	
dhr. J. de Vos	Staatkundig Gereformeerde Partij	fractievoorzitter/woordvoerder
dhr. T.L. van Zessen	Christen Democratisch Appèl	
Mevrouw A. van Vliet		Griffier

Berichten van verhindering zijn ontvangen van:

Naam raadslid	Partij
dhr. H. van Tilborg	Transparante partij voor Algemeen Belang
dhr. J.C. van Wijngaarden	Transparante partij voor Algemeen Belang
mw. J.W. IJzerman-den Uil	ChristenUnie

De vertegenwoordiging van de Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden bestaat voor dit gesprek uit:

- De heer G. Schutte, voorzitter
- Mevrouw L. Spies, commissielid
- Mevrouw N. van den Broek-Laman Trip, commissielid
- George Postma en Anja Ahmic, commissieondersteuning

Na een korte voorstelronde stelt burgemeester Blase voor dat de fractievoorzitters in eerste instantie hun visies namens de fracties verwoorden. De volgende fractievoorzitters voeren het woord:

- Benhard van Houwelingen, T@B
- Jan de Vos, SGP
- Alida de Jong, VVD
- Wim de Ruiter, CDA
- Niek Verkaik, PvdA
- Kees Pille, ChristenUnie

De voorzitter van de commissie, de heer G. Schutte, leidt het gesprek kort in en geeft een toelichting op de doelstellingen van het gesprek.

Burgemeester Blase stelt voor om eerst het woord te geven aan een tweetal fractievoorzitters, zodat zij een schets kunnen geven van de stappen (proces) die de raad heeft gezet en de overwegingen (inhoud) die daarbij een rol hebben gespeeld. Burgemeester Blase geeft het woord aan de heer De Vos, fractievoorzitter van de SGP.

De heer De Vos licht toe dat de gemeenteraad van Hardinxveld-Giessendam al een behoorlijk proces achter de rug heeft. Binnen de raad wordt al langer nagedacht over de bestuurlijke toekomst van de gemeente. De heer De Vos geeft, aan de hand van een aantal belangrijke data, een toelichting op het verloop van het proces.

Op 28 juni 2012 nam de raad unaniem een motie aan waarin de raad zich uitsprak voor meer sturing in het proces rondom de verkenning van de bestuurlijke toekomst van de gemeente. B&W is gevraagd een stappenplan op te stellen. Er zijn twee ontmoetingen georganiseerd met het maatschappelijk middenveld, bedrijven en burgers en twee keer zijn deze partijen naar hun mening over de bestuurlijke oriëntatie van Hardinxveld-Giessendam gevraagd. Bij deze bijeenkomsten waren ook bestuurders en raadsleden uit Gorinchem en Sliedrecht aanwezig.

Op 22 november 2012 vond een debat plaats in de gemeenteraad, waarin de eerste richting op basis van "Oriëntatie HG" werd vastgesteld.

Op 20 december 2012 werd de notitie "Oriëntatie HG" vastgesteld. De unanieme conclusie van de raad was dat de ambtelijke samenwerking zich dient te richten op de AV als geheel en als dat niet lukt, komen de Drechtsteden als tweede optie in zicht.

Op 28 maart 2013 vond opnieuw een debat plaats in de raad waarna een besluit werd genomen over de uitvoeringsagenda zoals omschreven in het rapport "Kiezen, Sturen, Vernieuwen." De heer De Vos merkt op dat in datzelfde rapport de raadsuitspraak van 12 december wordt herbevestigd. Tevens onderstreept de heer De Vos dat de raad telkens unaniem heeft besloten.

Op 30 mei 2013 vond er wederom een debat plaats in de raad in het kader van het vormen van congruente regio's. De raad heeft de eerdere koers herbevestigd.

Op 27 juni 2013 vond er wederom een debat plaats in de raad waarna een besluit werd genomen over de beantwoording van de vijf vragen van het DB van de regio. De raad koos daarbij unaniem het volgende vertrekpunt: Hardinxveld-Giessendam blijft zelfstandig, met ambtelijke samenwerking binnen de gehele AV.

De burgemeester geeft het woord aan de heer Van Houwelingen, fractievoorzitter van de Transparante Partij voor Algemeen Belang. De heer Van Houwelingen geeft een toelichting op de notitie "Oriëntatie HG". In de notitie zijn zes samenwerkingsmodellen langs zeven principes gelegd en met elkaar vergeleken. Samenwerkingsmodellen waren bijvoorbeeld een samenwerking met Gorinchem, of met Sliedrecht, of met beide gemeenten. De heer Van Houwelingen expliciteert drie van de zeven principes, te weten: verbinding ambtelijk-bestuurlijk, versterking van de sociale pijler en versterking van de economische pijler. Elk van de samenwerkingsmodellen werd nauwkeurig geanalyseerd met behulp van de zeven principes. Op basis van een kleurensysteem (rood, geel, groen) is inzichtelijk gemaakt hoe elk van de samenwerkingsmodellen scoort op de principes. Dit heeft geleid tot een overzichtelijk, kleurrijk geheel, waarbij in een oogopslag valt te zien welke samenwerkingsmodellen haalbaar dan wel wenselijk zijn. De notitie heeft geleid tot het raadsbesluit op 12 december, waarbij de raad haar voorkeur uitsprak voor zelfstandigheid en ambtelijke samenwerking op AV-niveau. Dit past bij de Visie 2030.

Commissie: Zowel de heer De Vos als de heer Van Houwelingen gaan heel nadrukkelijk in op de ambtelijke samenwerking. In de beantwoording van de vijf vragen is echter sprake van vergaande mandatering/delegatie. Daarin valt te lezen dat het over bestuurlijke samenwerking gaat. Hoe verhouden het ambtelijke en het bestuurlijke zich tot elkaar?

De heer De Vos (SGP) licht toe dat er niet op alle terreinen sprake hoeft te zijn van bestuurlijke samenwerking. Bestuurlijke samenwerking op bepaalde terreinen wordt echter niet uitgesloten. Hardinxveld-Giessendam is bijvoorbeeld kwetsbaar op het terrein van beleid en middelen.

De heer Van Houwelingen (T@B) geeft aan dat ambtelijke samenwerking niet kan zonder bestuurlijke samenwerking. Hardinxveld-Giessendam wil echter wel zelfstandig blijven.

Burgemeester Blase merkt op dat de manier waarop binnen de regio AV en binnen Zuid-Holland Zuid omgegaan wordt met de drie decentralisaties, hier een goed voorbeeld van is.

Commissie: De verhouding tussen het ambtelijke en het bestuurlijke niveau blijft toch nog wat wringen. Als de pijler is dat er in de AV sprake dient te zijn van vergaande ambtelijke samenwerking, dan moet deze gesteund worden door bestuurlijke samenwerking. De vraag is hoe het dan zit met het democratisch gehalte en de democratische legitimiteit?

De heer Van Houwelingen (T@B) antwoordt dat het belangrijk is dat de raad kan blijven sturen. De raad wil wel wat te zeggen hebben.

Burgemeester Blase benadrukt dat de bestuurlijke samenwerking op het sociaal domein al gestalte heeft en dat hiervoor al de voorbeelden zijn genoemd van de decentralisaties en de Visie 2030, die ook inhoudelijke pijlers heeft. Tegelijkertijd is het mogelijk om ambtelijk samen te werken in de middelenfuncties, de pofach functies, waar je wel efficiency boekt zonder dat er spanning ontstaat met de bestuurlijke sturing.

Commissie: Waar blijft in deze situatie het mandaat van de raad?

De heer Van Houwelingen (T@B) geeft aan dat de raden wel aan het stuur willen zitten. Het hangt ervan af hoe je het inricht. Ambtelijk kan er worden samengewerkt.

Commissie: Wat is het tijdpad dat u als gemeenteraad voor ogen heeft en hoe ervaren uw partners de urgentie?

De heer De Vos (SGP) antwoordt dat hij weinig vooruitgang ziet bij de partners. De raad van Hardinxveld-Giessendam is al tot besluitvorming gekomen, maar wordt opgehouden door collega-raden. De raad van Hardinxveld-Giessendam wil verder maar beseft dat zij dat niet zonder haar partners kan doen. De collega-raden moeten de kans krijgen om ook tot besluitvorming te komen. De gemeenteraad van Hardinxveld-Giessendam vervult daarbij een aanjaagfunctie.

De heer De Ruiter (CDA) wijst erop dat er in de motie van 28 juni 2012 werd vastgelegd dat er per 1 oktober al een stappenplan zou zijn. Wat de spanning tussen het ambtelijke en het bestuurlijke niveau betreft, gaat het volgens de heer De Ruiter om het wegen van argumenten. Hardinxveld-Giessendam wil heel graag zelfstandig blijven.

De heer Pille (CU)(ChristenUnie) vult aan dat er met het oog op de democratische legitimatie wel een stevig regionaal bestuur dient te komen. Niet alles hoeft lokaal georganiseerd te worden, hoewel er wel een paar wezenlijke taken zijn die de gemeente Hardinxveld-Giessendam zelf wil blijven doen. De Visie 2030 is voor ons belangrijk. Ook is het belangrijk om oog te houden voor de democratische legitimatie.

Commissie: In de beantwoording van de vragen van het DB van de regio AV noemt u een langdurige, kwalitatief hoogwaardige relatie. Wat verstaat u daaronder?

De heer De Ruiter (CDA) geeft aan dat hiermee verwezen wordt naar de kwaliteit van de dienstverlening, die beter gewaarborgd kan worden middels regionale samenwerking.

De heer Verkaik (PvdA) voegt toe dat vertrouwen, het nastreven van gemeenschappelijke doelen en wederkerigheid belangrijke uitgangspunten zijn, die kwalitatief hoogwaardig ingestoken dienen te worden. De indruk is dat het sneller had gekund als er meer vertrouwen en wederkerigheid was geweest.

Commissie: Waarom richt u uw samenwerkingsambitie op alle zes de gemeenten binnen de AV, en niet op minder gemeenten (bijvoorbeeld werken in duo's)?

De heer Verkaik (PvdA) antwoordt dat er middels een uitgebreid traject uitvoerig is onderzocht wat de beste optie is voor Hardinxveld-Giessendam. Uit dit onderzoek is gebleken dat – ook met het oog op reeds bestaande samenwerkingsrelaties – de beste optie een samenwerking met de gehele AV is.

De heer De Vos (SGP) geeft aan dat er binnen de AV al samengewerkt wordt, bijvoorbeeld rondom de RSD en de Avelingen Groep. Dat is de kracht van de AV. Als de samenwerking georganiseerd zou worden met één of twee gemeenten, zou er een clustertje ontstaan, waarvan de kracht volgens de heer De Vos onduidelijk is.

Commissie: In uw brief beschrijft u de eerste en tweede keus van Hardinxveld-Giessendam. Waarom heeft u ervoor gekozen om uw 'second best'-optie, een samenwerking met de Drechtsteden, zo expliciet te noemen? Was dit een strategische overweging?

De heer Pille (ChristenUnie) antwoordt dat Hardinxveld-Giessendam wel degelijk iets met de Drechtsteden heeft. Langs de loop van de rivier wordt goed samengewerkt, ook in Zuid-Holland Zuid. De raad van Hardinxveld-Giessendam ziet de urgentie, er moeten echt stappen gezet worden. Maar tegelijkertijd wil de raad de weg openhouden om in een andere richting te kunnen kijken.

Commissie: Waarom heeft u ervoor gekozen om het zo op te schrijven? Een 'wat als'-benadering kan anders gelezen worden, en misschien wel verkeerd geïnterpreteerd worden.

De heer De Ruiter (CDA) geeft aan dat de voorkeur zonder meer bij de AV ligt. Hij geeft aan dat alle processtappen op die route doorlopen moeten worden. Er zal dus niet ogenblikkelijk een switch worden gemaakt naar optie twee. De heer De Ruiter bepleit uiterste zorgvuldigheid.

Burgemeester Blase vult aan dat Hardinxveld-Giessendam eigen kwetsbaarheden heeft, en dat het met de Drechtsteden desgewenst mogelijk zou zijn om arrangementen te realiseren rondom die kwetsbaarheden.

De heer Pille (ChristenUnie) merkt op dat deze tweede optie ook regionaal effect heeft gehad. Een prikkelende opstelling kan de bewustwording bij de andere gemeenten vergroten: er moet wat gebeuren.

Commissie: Gisteren heeft de commissie gesprekken gevoerd in Molenwaard en daar werd dezelfde voorkeur uitgesproken: een samenwerking met de AV als geheel. Molenwaard wees er wel op dat verwacht kan worden dat de traagheid rondom de besluitvorming deels zal blijven. Als dit waar blijkt te zijn, en als het op korte termijn niet lukt om een samenwerking binnen de gehele AV te realiseren, ziet u het dan gebeuren dat er een voorschot genomen wordt op het proces door vast te beginnen met een nauwe samenwerking met drie partners?

De heer Van Houwelingen (T@B) merkt op dat als het streven een samenwerking is met de gehele AV, Hardinxveld-Giessendam er volledig voor moet gaan, en niet voor tussenopties moet kiezen.

Commissie: Hier is sprake van een buitengewoon eensgezinde raad. Lijkt dit zo of is dit daadwerkelijk het geval? Is er ook sprake van andere meningen of inzichten?

Burgemeester Blase roept dissidenten op om vrijuit te spreken, maar zijn oproep blijft onbeantwoord. De raad is eensgezind.

Mevrouw De Jong (VVD) geeft een toelichting op de eensgezindheid binnen de raad. Zij legt uit dat er binnen de raad heel serieus is omgegaan met de processen om te komen tot een gezamenlijke visie. De raad ziet de noodzaak van ambtelijke en bestuurlijke samenwerking en de eensgezindheid is er echt. De raad zal de conclusies van de Commissie afwachten om te zien of datgene wat de raad inzet, ook zal blijven staan.

Commissie: In de reactie van de raad op de vragen van het DB van de regio AV staat dat Hardinxveld-Giessendam vooralsnog kiest voor zelfstandigheid. In welke context kan 'vooralsnog' geplaatst worden?

De heer Van Houwelingen (T@B) antwoordt dat het niet mogelijk is om door te kijken naar de volgende raad. De toevoeging van het woord 'vooralsnog' dient dus in de context van de vierjaarlijkse cyclus geplaatst te worden. Verder merkt de heer Van Houwelingen op dat Hardinxveld-Giessendam geen deuren dicht wil doen. Als andere gemeenten er anders over denken, wil Hardinxveld-Giessendam ook op zoek gaan naar andere (tussen)opties, zoals de samenwerking op bepaalde gebieden. De samenwerking dient daarbij gezien te worden als een middel, en niet als een doel op zich.

De heer De Vos (SGP) geeft aan dat de raad geen argumenten ziet voor een herindeling en dat er met samenwerking een heel eind gekomen kan worden.

Commissie: Herkennen maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven zich in uw lijn? Zijn zij voor bestuurlijke opschaling?

De heer Pille (ChristenUnie) antwoordt dat de lijn van de raad geheel gesteund wordt.

Mevrouw De Jong (VVD) voegt toe dat instellingen, bedrijven en burgers allemaal een eenduidig antwoord geven op de vraag wat er volgens hen moet gebeuren. Zelfstandig blijven als gemeente, maar wel samenwerken binnen de regio AV.

Commissie: Wij moeten drie modellen onderzoeken. Is in die modellen ambtelijke samenwerking mogelijk?

De heer De Vos (SGP) geeft aan dat Hardinxveld-Giessendam zorgvuldig onderzoek heeft gedaan ("Oriëntatie HG") en dat er geen meerwaarde is gevonden voor de fusievormen.

Commissie: Het CDA van Giessenlanden heeft een uitspraak gedaan over de bestuurlijke vormgeving. Wat is daarop uw reactie?

De heer De Ruiter (CDA) geeft aan dat daarmee iets te vroeg een claim is gelegd in de discussie.

Commissie: Voelen mensen zich hier Hardinxveld-Giessendammer?

De heer De Ruiter (CDA) geeft aan dat ook binnen Hardinxveld-Giessendam verschillende kernen met eigen culturen kunnen worden onderscheiden. Mevrouw De Jong (VVD) geeft aan dat er uit een eerdere herindeling nog wel gevoeligheden zijn. Bij de jongere generaties speelt dat minder een rol. Mevrouw De Jong (VVD) en de heer Van Houwelingen (T@B) geven aan dat de meesten zich toch wel Hardinxveld-Giessendammer voelen en kiezen voor zelfstandigheid en voor ambtelijke samenwerking binnen de AV.

Burgemeester Blase constateert dat de leden van de commissie geen verdere vragen hebben op dit moment.

De heer Schutte dankt de aanwezigen voor het beantwoorden van de vragen en het openhartige gesprek.

Burgemeester Blase sluit de bijeenkomst om 18.45 uur.

De raadsgriffier, mevrouw A. van Vliet, overhandigt de commissie de belangrijkste documenten ("Oriëntatie HG, Motie Toekomst Hardinxveld-Giessendam in de regio, Uitvoeringsagenda en daarbij behorende raadsbesluiten d.d. 20 december 2012 en 28 maart 2013, alsmede de raadsbesluiten van 30 mei 2013 (Vormgeven congruente samenwerkingsverbanden in sociaal domein) en 27 juni 2013 (Voortgang regionale samenwerking A&V).

4a. Verslag gesprek college van B&W Leerdam van 11 november 2013

Gesprekspartners namens het college van B&W:

- Rinus Houtman, burgemeester
- Wim van der Leij, wethouder
- Petra Groeneweg, wethouder
- Frank de Graaff, wethouder

Vertegenwoordiging Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden:

- Gert Schutte, voorzitter
- Liesbeth Spies, commissielid
- Nicoline van den Broek-Laman Trip, commissielid
- Wim Dijkstra, commissielid
- Carla de Rie, secretaris

Commissie: Kunt u een globale schets geven van de positie van Leerdam in relatie tot de samenwerking in de regio AV? In uw coalitieprogramma geeft u aan dat er sprake is van onvoldoende schaalgrootte en dat u voorstander bent van een open samenwerking en intensivering van de GLZ-samenwerking. Betekent dit dat samenwerking met de regio AV een tweede prioriteit krijgt?

In antwoord op deze vraag komt naar voren dat het coalitieprogramma stamt uit 2010 en dat er in de tussentijd veel is veranderd. Destijds is gekozen voor een wat meer voorzichtige formulering, omdat voor herindeling onvoldoende draagvlak was. Dit onderwerp op dat moment aan de orde stellen zou de samenwerking met de buurgemeenten Giessenlanden en Zederik niet ten goede zijn gekomen. Voor Giessenlanden was zelfstandigheid het vertrekpunt, met Zederik was het onderwerp herindeling niet bespreekbaar. Dat de samenwerking niet wordt bevorderd door het onderwerp herindeling aan de orde te stellen, blijkt bijvoorbeeld uit de positionering van het WMO-loket. De raad van Giessenlanden trok zich op een bepaald moment terug uit deze samenwerking. Leerdam betreurt dat.

Op sociaal-maatschappelijk en beleidsmatig gebied hebben Giessenlanden en Leerdam veel met elkaar gemeen. Een uitspraak van de burgemeesters om te komen tot één ambtelijke organisatie binnen de regio AV, zorgde ervoor dat Giessenlanden zich breder ging oriënteren dan alleen GLZ. Dat zette de GLZ-samenwerking onder druk.

Commissie: U geeft aan dat er sinds 2010 veel is veranderd. Wat zou er nu in uw coalitieprogramma staan?

Als het gaat om de ambtelijke samenwerking is er sinds 2010 vooruitgang geboekt. Het ligt nog altijd gevoelig om herindeling aan de orde te stellen. De historische en culturele achtergronden van de steden en dorpskernen in de regio spelen hierbij een belangrijk rol. Het woord herindeling wordt niet graag in de mond genomen, omdat daarmee de afstand met inwoners zou worden vergroot. Ook het argument dat na een herindeling alles duurder wordt, is veelvuldig te horen. Er worden weinig voordelen van herindeling gezien.

Voor het college van Leerdam is het duidelijk dat opschaling nodig is. In aanvulling daarop wordt opgemerkt dat het daarbij kan gaan om opschaling samen met Giessenlanden en Zederik, maar ook met Vianen en Lingewaal. De intentie van Leerdam is om een stevige kern te vormen samen met Giessenlanden en Zederik, waarbij die kern kan leiden tot een herindeling.

Commissie: Waarom kiest u voor bestuurlijke herindeling? Wat wint u daarmee aan kwaliteit?

Als de ambitie is om één ambtelijke organisatie in te richten, dan is het logisch daar een bestuurlijke herindeling op te laten volgen. Deze route kan goed werken voor mensen die moeten wennen aan dit proces. Bij Leerdam en ook bij de GLZ-gemeenten is kwetsbaarheid van de organisatie een aandachtspunt. Zo verloopt de digitalisering, ook in de samenwerking van drie gemeenten, moeizaam.

Op zich is de GLZ-samenwerking een mooie schaal om taken beter te kunnen uitvoeren. Eén ambtelijke GLZ-organisatie en drie besturen zou werkbaar moeten zijn, maar beter is om dan ook één bestuurlijke organisatie in te richten. De mogelijkheid bieden om een tussenstap te zetten van eerst ambtelijk fuseren was nodig om Zederik binnen boord te houden. Daarnaast heeft het integreren van de ambtelijke organisaties als voordeel dat daarmee goed wordt voorgesorteerd op bestuurlijke samenwerking.

Commissie: In Giessenlanden is het geluid vanuit de raad dat er één gemeente AV dient te komen en dat er eventueel een knip gemaakt kan worden tussen landelijk en stedelijk gebied. In dat geval zouden Leerdam en Gorinchem samen gaan. Kunt u vanuit de inhoud uw voorkeur toelichten?

Leerdam is een stad. In de regio zijn er grote verschillen tussen stedelijk en landelijk gebied. Met name in de dorpen spelen historie en religie een grote rol. Daarom is het nodig om te beginnen met ambtelijke samenwerking, zodat men kan wennen aan het idee, en van onderaf toegewerkt kan worden naar een uiteindelijke herindeling.

De Vijfheerenlanden bieden meer synergie en congruentie dan de AV als geheel. Vergaande bestuurlijke samenwerking (en herindeling) op AV-niveau zal niet werken, omdat de partijen te weinig met elkaar hebben. De AV als geheel heeft geen gezamenlijke historie, roept geen gezamenlijk gevoel op en heeft daarom als regio ook geen toekomst.

Ook de ambtelijke samenwerking op deze schaal komt onvoldoende van de grond, ook omdat de ambtelijke samenwerking bestuurlijk onvoldoende wordt aangestuurd. Het oostelijke deel van de regio AV, de Vijfheerenlanden, heeft wel samenhang. De Vijfheerenlanden is een congruent gebied. Lingewaal en Vianen passen qua oriëntatie ook heel goed bij de Vijfheerenlanden. Historisch gezien maken deze gemeenten onderdeel uit van de Vijfheerenlanden. Eerder was er vanuit Vianen weinig belangstelling voor de zuidelijke buurgemeenten. Voor Leerdam is Vianen een aantrekkelijke partner omdat het Leerdam ontbreekt aan mogelijkheden voor uitbreiding van bedrijventerreinen en daardoor de werkgelegenheid dreigt terug te lopen. Het gemiddeld inkomen is laag in Leerdam. Het college beschouwt de teruglopende werkgelegenheid en het lage gemiddelde inkomen als een sluipmoordenaar. Vianen ligt gunstig aan de A2 en A27 en heeft die ruimte wel. Samenwerking met Vianen is er op de terreinen van waterbeheer en openbaar onderwijs. Leerdam en Vianen zijn gelijkwaardige gemeenten die elkaar aanvullen. Er is geen sprake van animositeit tussen Leerdam en Vianen. Het zijn allebei all round-gemeenten, met vergelijkbare kernen, omringd door platteland. Beide gemeenten hebben een verzorgende functie voor het omliggende gebied en beconcurreren elkaar daarin niet.

Leerdam is geen voorstander van een samenvoeging van de stedelijke gebieden van Leerdam en Gorinchem. In Gorinchem heerst een andere cultuur, waarbij het accent ligt op de functie en het belang van Gorinchem als centrumgemeente. Tussen Leerdam en Gorinchem is geen sprake van een evenwichtige relatie. Leerdam heeft geen raakvlakken met de Gorcumse industrie die hoofdzakelijk gericht is op scheepsbouw. Leerdam heeft niets met scheepsbouw. Daarnaast ontbreekt het in de gemeenteraad van Gorinchem aan een antenne voor wat er speelt in het landelijk gebied. Gorinchem oriënteert zich op het maritieme cluster en is daardoor meer op het westen gericht. Ook de werkgelegenheid in dat deel van de regio AV heeft een sterk maritiem karakter. In de Vijfheerenlanden is men gewend om te gaan met de belangen van dorpskernen. Gorinchem kent dat niet.

Eén gemeente voor de regio AV heeft in de ogen van Leerdam noch ambtelijk, noch bestuurlijk een toekomst. Een logische samenstelling zou zijn dat Gorinchem, Sliedrecht, Alblasserdam en Hardinxveld-Giessendam samengaan met het Alblasserwaardse deel van de regio AV (daarbij ligt het voor de hand Arkel samen te voegen met Gorinchem) en dat daarnaast de gemeenten van de Vijfheerenlanden elkaar opzoeken, te weten Leerdam, Zederik, Vianen en Lingewaal. Voor Giessenlanden is het mogelijk hierbij aan te sluiten, waarbij van deze gemeente dan een consistente houding verwacht wordt. De gemeenten van de Vijfheerenlanden zijn sterk binnen het sociaal domein.

Aandachtspunt bij het maken van een knip tussen het landelijke en stedelijke gebied van de regio AV is dat het landelijke gebied een kern ontbeert. Stad en land hebben elkaar nodig om uitdagingen te kunnen aanpakken.

Commissie: U ziet de GLZ-samenwerking als kern voor het intensiveren van de ambtelijke samenwerking en beschouwt herindeling als een logische vervolgstap in dat proces. Voor wie is de fase van gewenning nodig?

Verschillende fracties versterken de emoties over dit onderwerp, zonder daarover in gesprek te gaan met inwoners. Leerdam 2000 heeft als standpunt dat Leerdam zelfstandig moet blijven. Daarnaast hebben veel fracties moeite met grip houden op gemeenschappelijke regelingen en de democratische legitimatie. De Avelingen Groep en de RSD functioneren overigens goed.

Commissie: Het regionaal managementteam, de zes gemeentesecretarissen, hebben de opdracht gekregen de mogelijkheden te onderzoeken om de ambtelijke samenwerking binnen de regio AV te versterken. Hoe kijkt u daar tegenaan en hoe is de gemeentesecretaris van Leerdam hierbij betrokken?

Gemeenten binnen de regio AV kijken hier verschillend tegenaan. Enkele gemeenten hechten eraan adviezen te krijgen van de eigen beleidsambtenaren en zijn terughoudend als het gaat om het versterken van de ambtelijke samenwerking binnen de regio AV. De inzet van de gemeentesecretaris van Leerdam is erop gericht te inventariseren welke taken niet beleidsgevoelig zijn en in samenwerking kunnen worden opgepakt. Met name op het gebied van personeel, financiën, groenbeheer, automatisering en dienstverlening zouden de zes gemeenten binnen de AV kennis en ervaring kunnen uitwisselen en elkaar kunnen helpen. Verschillende gemeenten willen echter het advies van de Commissie-Schutte afwachten voordat daadwerkelijk al dan niet verdere stappen worden gezet voor het versterken van de ambtelijke samenwerking.

Commissie: Hoe kijken vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en maatschappelijke partners aan tegen de samenwerking in de regio?

De directeur van de welzijnsstichting is een groot voorstander van één GLZ-gemeente. Voor ondernemers zijn vooral korte lijnen met de gemeente van belang. Dat goed organiseren is niet afhankelijk van de schaalgrootte van de gemeente, al is het voor een gemeente natuurlijk wel kwetsbaar om over 1 f.t.e. te beschikken voor het ondernemersloket, waarbij die functie gecombineerd wordt met economische zaken, toerisme, kunst en cultuur. Kennis en ervaring op deze thema's is nu versnipperd over zes wethouders en ambtelijk verspreid over zes gemeenten. De krachten bundelen op dit terrein zou het ook beter mogelijk maken een goede inbreng te leveren in de samenwerking op de schaal van Zuid-Holland Zuid.

Commissie: Heeft Leerdam een kernenbeleid voor haar huidige kernen?

Binnen Leerdam zijn er wel actieve dorpsverenigingen, maar er is geen actief kernenbeleid vanuit de gemeente. In Zederik is dat wel ontwikkeld.

Commissie: Welk tempo heeft u voor ogen?

1 januari 2018 wordt gezien als een mooie streefdatum om naartoe te werken. Het college van B&W vraagt de commissie om in het uiteindelijke advies een overzicht op te nemen van kosten en baten van de verschillende modellen. Wat betekent bijvoorbeeld de afbouw van gemeenschappelijke regelingen, hoe zal de slagkracht er op middellange en lange termijn – zowel bestuurlijk als financieel - uitzien? Het zou mooi zijn als de angel uit de discussie weggenomen kan worden dat een herindeling leidt tot hogere kosten.

4b. Verslag gesprek gemeenteraad Leerdam van 11 november 2013

De volgende raadsleden zijn aanwezig:

Fractie	Raadsleden
Leerdam 2000	Nico Gros Ali Keskin Teus Meijdam Jan van Santen
PvdA	Roline den Hartog Christel van 't Pad Zeynal Tosun
SGP	Herman van Beijnum Ton de Bruijn Arie Keppel
CDA	Bart Bruggeman Teunis van Weverwijk
VVD	Mireille Horden- Bloemen André van der Leest Ronny Muller
CU	Jan van Beuzekom

Daarnaast zijn bij dit gesprek aanwezig: de heer B.T. de Winter, griffier, en de heer M. Houtman, burgemeester.

De vertegenwoordiging van de Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden bestaat voor dit gesprek uit:

- De heer G. Schutte, voorzitter
- Mevrouw L. Spies, commissielid
- Mevrouw N. van den Broek-Laman Trip, commissielid
- De heer W. Dijkstra, commissielid
- Carla de Rie, secretaris

Algemeen standpunt van de raad

De heer Bruggeman (CDA) trapt af met een korte toelichting op het standpunt van de raad. Binnen de regio AV wordt al langer met elkaar samengewerkt. Binnen deze samenwerking is veel gerealiseerd en het is verstandig om op deze schaal samen te werken. Als voorbeelden noemt de heer Bruggeman de jeugdgezondheidszorg, de Veiligheidsregio, de Omgevingsdienst, de Visie 2030, de Avelingen groep en de RSD. Ook de samenwerking in GLZ-verband is de laatste jaren gegroeid, voorbeeld daarvan is de Reinigingsdienst Waardlanden. In het kader van de discussie over de drie decentralisaties binnen het sociaal domein heeft de raad zich de vraag gesteld of Leerdam in staat is deze opgave zelfstandig op te pakken, inclusief de financiële opgave die daarmee gepaard gaat. Het unanieme antwoord daarop is dat samenwerking nodig is om deze opgave te realiseren. Daarbij wordt tegelijkertijd geconstateerd dat met de verschillende vormen van samenwerking de identiteit van de gemeente in het geding is. Daarbij gaat het niet zozeer om identiteit in de zin van eigenheid van de kernen, maar om de vraag of de gemeente zelfstandig verder kan. De vraag of samenwerken nodig is, staat niet ter discussie. Discussie is er wel als het gaat om samengaan. De discussie daarover speelt zich niet alleen af tussen fracties, maar ook binnen enkele fracties.

Toelichting per fractie

De fractie Leerdam 2000 geeft aan een groot deel van het verhaal van de heer Bruggeman te kunnen onderstrepen. Het is nodig om rondom de drie decentralisaties samen te werken. Leerdam 2000 ziet dit als noodgedwongen samenwerking. Liever zou de fractie zien dat Leerdam deze opgave op eigen kracht kan realiseren. Wanneer het niet anders kan, is Leerdam 2000 voorstander van regionale samenwerking. Daarbij dient per beleidsterrein te worden bezien wie de best passende samenwerkingspartners zijn. Wat op lokaal kan worden opgepakt, dient op dat niveau gerealiseerd te worden. Leerdam 2000 beschouwt het schaalniveau van de regio AV als de passende samenwerkingsvorm voor de drie decentralisaties binnen het sociaal domein. De vraag is daarbij wel hoe de rol van de gemeenteraden vormgegeven zal worden. Leerdam 2000 maakt zich bij gemeenschappelijke regelingen zorgen om de democratische legitimatie. Hoe kan de raad grip krijgen op alles wat zich binnen gemeenschappelijke regelingen afspeelt? Voor Leerdam 2000 is herindeling een stap te ver. Verwezen wordt naar een onderzoek dat is uitgevoerd in Groningen waaruit is gebleken dat herindelingen de eerste 20 jaar alleen maar meer kosten met zich meebrengen.

De VVD-fractie is niet tegen samenwerken. De huidige samenwerking is ingevuld vanuit vrijblijvendheid en speelt zich af op verschillende schaalniveaus. Er zijn veel verschillende verbanden en constructies. Voor het realiseren van de drie decentralisaties heeft Leerdam de conclusie getrokken deze opgave niet eigenstandig te kunnen oppakken. En zo is een lappendeken aan het ontstaan, waarmee de grenzen van bestuurbaarheid en zeggenschap lijken te zijn bereikt. De VVD-fractie meent dat de gemeenteraden op deze manier onvoldoende zeggenschap krijgen. Is het dan niet logischer een volgende stap te zetten en als raad weer over dergelijke ontwikkelingen te gaan? De VVD ziet herindeling als reële optie om voldoende bestuurskracht te waarborgen. Bij een herindeling is het vervolgens van belang kritisch te kijken naar de sociaaleconomische grenzen binnen de regio AV en daarbij dienen de provinciegrenzen niet vermeden te worden.

De CU-fractie herkent zich in de toelichting van de VVD en ziet ook de lappendeken aan gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingsverbanden. De raad heeft daar vrij weinig over te zeggen. Leerdam is geen toekomstbestendige gemeente. De CU-fractie heeft een gemeente Vijfheerenlanden voor ogen om bepaalde taken op een groter schaalniveau goed te kunnen uitvoeren. De sociaalgeografische eenheid van de Vijfheerenlanden bevindt zich tussen de driehoek van de snelwegen A2, A27 en A15, heeft de Waal en de Lek als grenzen en betreft de huidige gemeenten Leerdam, Zederik, Giessenlanden, Lingewaal en Vianen. Gestart kan worden met een ambtelijke fusie, die op een later moment wordt gevolgd door een bestuurlijke fusie. Daarbij is van belang dat de verschillende kernen en gemeenschappen als Schoonrewoerd en Kedichem hun eigenheid kunnen behouden.

Vervolgens zet de SGP-fractie uiteen hoe zij aankijkt tegen samenwerken dan wel samengaan. Deze fractie betoogt dat uit bestuurskrachtmetingen naar voren is gekomen dat een grotere gemeente niet betekent dat daarmee ook sprake is van meer bestuurskracht. Sommige kleine gemeenten beschikken over meer bestuurskracht dan grotere gemeenten. Daarnaast blijkt uit een rapport van het COELO dat rekenen van herindelingen doorgaans tegenvallen. Wanneer vanuit dit oogpunt gekeken wordt naar de huidige situatie, dan valt op dat de GLZ-samenwerking moeizaam verloopt. Voor deze samenwerking ontbreekt het aan eenheid van bestuur en er zijn verschillen tussen de stedelijke cultuur van Leerdam en de cultuur van kerkdorpen in Zederik en Giessenlanden. Daarbij is de oriëntatie van Giessenlanden meer gericht op de waard.

De Visie 2030 leidt volgens de SGP-fractie tot een wisselend beeld. Op uitvoerend niveau kunnen de AV-gemeenten elkaar redelijk goed vinden. Zodra het echter om beleidsmatige onderwerpen gaat en het erop aankomt elkaar wat te gunnen, wordt het moeilijker. De SGP hecht aan sterke democratische legitimatie. Daarbij benadrukt de SGP-fractie dat inzichtelijk moet worden gemaakt wat de meerwaarde is van de samenwerking. Zelden of nooit worden harde feiten aangedragen waarom samenwerking wel of niet werkt of zou kunnen werken. De discussie wordt teveel in abstracties gevoerd. Het ontbreekt aan een goede analyse van problemen en aan inzicht in de (mogelijke of gewenste) effecten van samenwerking. Gebrek aan ambtelijke kwaliteit of capaciteit kan niet de enige leidraad voor herindeling zijn. Daarbij heeft het college de raad onvoldoende geactiveerd een standpunt in te nemen.

De SGP-fractie roept de gemeentebestuurders in de regio AV op om vertrouwen en bestuurskracht te tonen en de discussie over het versterken van de ambtelijke samenwerking niet langer te gebruiken om de mistige en abstracte discussie rondom samenwerken/samengaan op een andere wijze te gaan voeren. Deze discussie zou gevoerd moeten worden op basis van inhoudelijke argumenten.

De SGP-fractie stelt voor een denkbeeldige cirkel rondom Leerdam te trekken en met kernen als Asperen, Heukelum, Leerbroek en Schoonrewoerd een sterkere gemeente te vormen. Kedichem zou gevoegd kunnen worden bij Gorinchem. Wanneer een grotere cirkel wordt getrokken, zou Gorinchem in beeld komen. Dat acht de SGP-fractie niet wenselijk.

De PvdA-fractie brengt naar voren dat de heersende weerstand tegen gemeenschappelijke regelingen terecht is, omdat de bevoegdheden niet duidelijk zijn. Met opschaling kan dit probleem worden opgelost. De regio AV is een mooi geografisch gebied. Veel meer zou geredeneerd moeten worden vanuit de vraag: Wat is goed voor het gehele gebied? Voor de bedrijvigheid en de ontwikkeling van bedrijventerreinen dient bijvoorbeeld naar de regio als geheel gekeken te worden. Immers, de afzetmarkt en werknemers bewegen zich op deze schaal. De RSD functioneert goed. Blijkbaar is daarvoor een optimale schaal gevonden. Daarbij is wel de vraag of de raad directer toezicht zou moeten kunnen uitoefenen. Bij een regionale benadering dient het kernenbeleid niet uit het oog verloren te worden.

De CDA-fractie is van mening dat de focus dient te zijn gericht op de kwaliteit van dienstverlening. Vanuit die focus is er zorg over het democratisch gehalte van gemeenschappelijke regelingen, omdat deze leiden tot reactief handelen van de gemeenteraad. De CDA-fractie zou graag zien dat de raad weer proactief kan handelen. Met het oog op de drie decentralisaties is samengaan op korte termijn de meest verstandige keuze.

Het CDA wil de stap niet zetten om één gemeente te vormen op de schaal van de regio AV. De CDA-fractie opteert voor het vormen van een gemeente Vijfheerenlanden, waar Leerdam, Zederik, Giessenlanden, Lingewaal en Vianen onderdeel van uit maken. Zijderveld is typisch Vijfheerenlanden en Asperen en Lingewaal zijn georiënteerd op Leerdam (nadat Asperen en Leerdam in het verleden een moeizame relatie hadden). Wat betreft Gorinchem lijkt het voor de hand te liggen dat deze gemeente kiest voor de wateras. Dan ligt een aansluiting bij de Vijfheerenlanden niet voor de hand. Een proces in twee stappen is eventueel ook denkbaar waarbij eerst een gemeente Vijfheerenlanden wordt gevormd, waarbij Gorinchem zich op een later moment aansluit.

Commissie: De PvdA-fractie noemde de geografische eenheid van de AV. Door de VVD-fractie zijn de sociaaleconomische grenzen van het gebied beschreven. Ontstaat er een andere samenhang als we naar die grenzen kijken? En ziet u als gemeenteraad ook een ambtelijke samenwerking voor u, maar dan zonder bestuurlijke kop?

In antwoord op de eerste vraag brengt de VVD-fractie naar voren dat het er om gaat waar de economische kracht en het verdienvermogen zich bevinden. Het gemiddeld inkomen in Leerdam ligt onder het landelijk gemiddelde. Leerdam kan dus goed een sociaaleconomische impuls gebruiken. Echter, Leerdam zit klem. Uitbreiding van bedrijventerreinen is op eigen grondgebied niet meer mogelijk. Daarvoor dient bijvoorbeeld gekeken te worden naar gemeenten die nog uitbreidingsmogelijkheden hebben. Daarbij kan een sociaalgeografische eenheid niet genegeerd worden. Asperen, Zijderveld, Vianen en Meerkerk horen logischerwijs bij elkaar. Daarbij dient de eigenheid van gemeenschappen gerespecteerd te worden.

In antwoord op de tweede vraag merkt de VVD-fractie op dat ambtelijke samenwerking een onvoldoende stap is om de opgaven waar de gemeenten voor staan te kunnen oppakken.

Commissie: Heeft u een beeld van hoe inwoners en ondernemers denken over gemeentelijke samenwerking of herindeling?

De PvdA-fractie geeft aan dat tijdens het proces van totstandkoming van de Visie 2030 naar voren kwam dat ondernemers liever met één gemeente dan met zes gemeenten spreken.

De fractie Leerdam 2000 merkt op dat bij grotere gemeenten het risico aanwezig is dat voorzieningen uit dorpen verdwijnen.

De SGP-fractie brengt naar voren dat ondernemers keuzes maken los van gemeentegrenzen. Het gaat erom als overheid toegevoegde waarde te leveren. Als de ambtelijke kwaliteit onvoldoende is, is het lastig om de gemeente adequaat te vertegenwoordigen in overlegverbanden op regionaal niveau.

Commissie: In uw brief van 27 juni aan het DB van de regio AV geeft u aan dat er duidelijke keuzes gemaakt moeten worden als het gaat om toekomstige samenwerkingsvormen en dat deze “duurzaam ambtelijk, financieel en bestuurlijke voldoende kracht met zich mee moeten brengen.” Kunt u dit toelichten?

Voor de CDA-fractie is een ambtelijke samenwerkingsvorm voor en door zes gemeenten niet duurzaam. Voor het CDA is dit een doodlopende weg. Een duurzame samenwerking willen realiseren betekent herindelen.

Voor de VVD-fractie gaat het erom keuzes te maken op basis van het afwegen van omstandigheden. Voorkomen moet worden dat nu een “te kleine” oplossing wordt gekozen, waardoor over een aantal jaren een volgende stap gezet moet worden. Er is nu momentum om een verstandige keuze te maken. Hoe kunnen wij onze burgers het beste blijven bedienen? Daar dient een duurzaam antwoord op te komen.

Commissie: Waar zit de noodzaak om voor een grotere schaalgrootte te kiezen?

Voor de SGP-fractie gaat het erom op regionaal niveau keuzes te maken en te sturen op kwaliteit. Als voorbeeld wordt genoemd de uitgifte van bedrijventerrein. Hier ligt een kans dat terrein kwalitatief hoogwaardig in te richten. Vanwege de bescheiden ambtelijke capaciteit hiervoor (0,75 f.t.e.) is het risico dat dit terrein volloopt met minder aantrekkelijke bedrijven. Een ander voorbeeld is een sporthal die net over de brug in Asperen gerealiseerd wordt. Ook als het gaat om het organiseren van voldoende handen aan het bed, is sturen op kwaliteit op regionale schaal van belang. Eén groot ambtelijk apparaat inrichten voor de regio en dat niet eenduidig bestuurlijk aansturen is een farce en leidt niet tot schaalvoordelen. Het gaat erom de thema's of taken te benoemen die kwalitatief hoogwaardig op regionale schaal aangestuurd en uitgevoerd moeten worden. Daar dient ambtelijke capaciteit op hoog niveau voor ingezet te worden, eventueel via inhuur.

Als we als gemeenteraad kracht willen tonen, dan moeten we als raad wat te vertellen hebben. Op dit moment is dat niet het geval. Binnen gemeenschappelijke regelingen spelen 19 partners hun spel, maar zij denken daarbij niet aan de burger. Wil de gemeenteraad wat te vertellen hebben, dan is herindeling nodig.

De VVD-fractie merkt op dat Leerdam een fantastisch stadje is. Herindeling moet worden gezien als een kans: we kunnen nu iets doen aan de achterstand van Leerdam, met behoud van kwaliteit van de lokale gemeenschappen en met respect voor de identiteit van lokale gemeenschappen.

De PvdA-fractie benoemt drie kernwoorden: Veranderen, durven en beslissen. Verandering is niet makkelijk. De top van de organisatie moet een verandering durven aangaan. Beslissen is nodig om niet te blijven hangen in meningen geven en standpunten verwoorden.

5a. Verslag gesprek college van B&W Molenwaard van 14 oktober 2013

Gesprekspartners namens het college van B&W:

- Dirk van der Borg, burgemeester
- Piet Vat, wethouder
- Dirk Heijkoop, wethouder
- Kees Boender, wethouder
- Fatih Özdere, wethouder
- Nanette van Ameijde, gemeentesecretaris

Vertegenwoordiging Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden:

- Gert Schutte, voorzitter
 - Liesbeth Spies, commissielid
 - Nicoline van den Broek-Laman Trip, commissielid
 - Carla de Rie, secretaris
-

Commissie: Welke opgaven ziet u voor uw gemeente en voor uw regio? Welke mogelijkheden heeft u voor het oppakken van deze opgaven? Waarom is het nodig om voortvarend aan verdere samenwerking te werken, zoals u aangeeft in uw brief aan het AB van de regio AV van 4 juli 2013?

In antwoord op deze vraag schetst de burgemeester het ontstaan van de gemeente Molenwaard. College, raad en ambtelijke organisatie zijn blij met deze nieuwe gemeente. In 2009 is één ambtelijke organisatie ingericht voor de drie toenmalige gemeenten (Graafstroom, Nieuw Lekkerland en Liesveld). De afgelopen jaren hielden de colleges van de drie gemeenten gezamenlijke collegevergaderingen. Ook de raden vergaderden gezamenlijk. Zo ontstond steeds meer een focus op Molenwaard, in plaats van op de individuele gemeenten. Deze gezamenlijkheid gaf veel energie en bood nieuwe perspectieven. Per 1 januari 2013 zijn deze gemeenten bestuurlijk gefuseerd. Dit proces kan worden gezien als een omgekeerde herindeling. De gemeentelijke organisatie functioneert vanuit een tijdelijk gebouw, waarvoor tot medio 2014 een vergunning is verleend.

De opschaling van drie naar één gemeente is tegelijkertijd gepaard gegaan met een proces van schaalverkleining, waarbij de focus nadrukkelijk is gericht op de 13 kernen van de gemeente Molenwaard. Het nieuwe dienstverleningsconcept ondersteunt deze schaalverkleining. De nieuwe gemeente heeft ervoor gekozen geen nieuw gemeentehuis te bouwen. In elk dorp is een vorm van bewonersoverleg georganiseerd en elke kern ontwikkelt een eigen agenda. Dat kan een strategische, maar ook operationele agenda zijn. Binnen het college zijn de kernen toegewezen aan de collegeleden. Molenwaard wil op basis van het concept "Molenwaard nabij" laten zien dat bestuurders begrijpen wat er speelt en leeft onder de inwoners. Niet alle wensen zijn in te vullen. Voor de gemeente is "nee" ook een antwoord. De momenten waarop dit antwoord wordt gegeven, zijn zeker ook aanwezig. Inwoners van de verschillende dorpskernen hebben verschillende verwachtingen van het gemeentebestuur. Tegelijkertijd constateren de gemeentebestuurders dat er binnen de nieuwe gemeente Molenwaard 'eenvormigheid in denken' aan het ontstaan is.

Een gemeentelijke organisatie zonder een centrale plek (zonder één gemeentehuis) is voor inwoners ook bijzonder. Nog niet alles is uitgedacht.

Tijdens het overleg over de Kadernota is gesproken over structurele bezuinigingen. De fusie van drie naar één gemeente en het nieuwe dienstverleningsconcept maken het mogelijk vanaf 2016 een structurele jaarlijkse besparing (op het salarisbudget) te realiseren van € 750.000.

De gemeente Molenwaard is van mening dat met verdere samenwerking op ambtelijk niveau binnen de regio AV ook dergelijke kostenbesparingen zijn te realiseren. Eén ambtelijke organisatie inrichten voor de regio AV kan substantiële, structurele financiële voordelen met zich meebrengen. Molenwaard benadert dergelijke vragen vanuit drie criteria; de drie K's: Kostenbewustzijn, Kwaliteit en Kwetsbaarheid.

Molenwaard acht het van belang de Visie 2030 verder te brengen. De visie en het manifest liggen er, maar krijgen geen vervolg. Daarom nam Molenwaard het initiatief om voorstellen te doen voor het versterken van de ambtelijke samenwerking binnen de regio AV. Dit voorstel werd aanvankelijk positief ontvangen. Later besloten de gemeenten Giessenlanden, Leerdam en Zederik (GLZ) een reikwijdte-onderzoek te laten uitvoeren. Deze gemeenten werken op enkele terreinen met elkaar samen. Het onderzoek van de GLZ-gemeenten moet inzicht geven in de meest passende vorm van ambtelijke samenwerking voor de toekomst.

Commissie: Welke inhoudelijke onderwerpen staan er op de regionale agenda?

In het manifest zijn onder andere als inhoudelijke thema's benoemd: economie, recreatie en toerisme, wonen (afstemming woningbouwprogramma's op basis van woonvisie). Er gebeuren veel goede dingen in de regio, maar voorstellen krijgen te weinig een vervolg.

Commissie: Hoe komt het dat voorstellen te weinig een vervolg krijgen?

De vrees bestaat dat het intensiveren van de ambtelijke samenwerking op het schaalniveau van de regio AV ook om verdere bestuurlijke samenwerking zal vragen. Wie A zegt, zal ook B moeten zeggen. In reactie op deze vrees heeft Gorinchem bijvoorbeeld aangegeven dat de ambtelijke organisatie van deze gemeente diensten kan aanbieden aan andere gemeenten.

Omdat er geen vervolgstappen werden gezet na het onderschrijven van de Visie 2030, zijn Louter en Zijlstra gevraagd een advies uit te brengen. Kort na de herindeling tot Molenwaard is een document gemaakt over de positionering van Molenwaard in de regio. In het verlengde daarvan is het voorstel geformuleerd voor het versterken van de ambtelijke samenwerking. Daarin is aangegeven dat de regio AV gezien kan worden als een congruent samenwerkingsverband dat een juiste schaal biedt voor het aanpakken van de decentralisaties binnen het sociaal domein. Met dit voorstel heeft Molenwaard het signaal willen afgeven dat de regio AV de uitvoering van de Visie 2030 tot stand moet brengen. Het voorstel van Molenwaard voor het versterken van de ambtelijke samenwerking binnen de regio AV heeft er echter in geresulteerd dat andere gemeenten zich terugtrekken op eigen terrein, waarbij Gorinchem een houding aanneemt de opgaven eigenstandig te kunnen aanpakken en de GLZ-gemeenten, zoals eerder opgemerkt, een reikwijdte-onderzoek laten uitvoeren. Gorinchem had de neiging kleine gemeenten te overrulen. Dat werd niet gewaardeerd. Na de herindeling is Molenwaard een gemeente die ertoe doet (met maar iets minder inwoners dan Gorinchem). Er wordt naar Molenwaard geluisterd.

Gezien deze reacties, is Molenwaard zich nadrukkelijker gaan oriënteren op de eigen burens, te weten Giessenlanden en Hardinxveld-Giessendam. Molenwaard is van mening dat met deze drie gemeenten ook een proces mogelijk is, waarbij zowel schaalvergroting als schaalverkleining wordt gerealiseerd. Giessenlanden en Hardinxveld-Giessendam ervaren een vergelijkbare urgentie als Molenwaard. Deze gemeenten willen ook wel bewegen. Ambtelijke samenwerking tussen Molenwaard, Giessenlanden en Hardinxveld-Giessendam kan een eerste stap zijn om het concept van "Molenwaard nabij" verder te laten uitdijen richting de hele regio AV. Doel daarbij is ook de ervaring van Molenwaard met het hanteren van de drie K's breed te delen. Molenwaard heeft de gemeenten Giessenlanden en Hardinxveld-Giessendam expliciet genoemd om niet in algemeenheden te blijven hangen.

Molenwaard kijkt ook naar andere burens binnen de Drechtsteden, met name Alblasterdam. De secretarissen van deze gemeenten inventariseren wat gemeenschappelijke belangen van deze gemeenten zijn. Economisch gezien liggen de belangen van Molenwaard immers ook in de Drechtsteden en bij het maritieme cluster. Ook in het verband van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid ontmoet Molenwaard de Drechtsteden.

Vooralsnog heeft Molenwaard nadrukkelijk gekozen voor een oriëntatie op de regio AV. Molenwaard is immers een plattelandsgemeente en heeft meer samenhang met de burens aan de oostkant dan met buurgemeenten aan de westkant. Dat neemt niet weg dat Molenwaard in gesprek blijft met burens aan de westkant. Samenwerkingsinitiatieven in die richting hoeven niet meteen te betekenen dat er gemeenschappelijke regelingen worden ingericht. De relaties met de Drechtsteden zijn er, ook zonder deel uit te maken van de Regio Drechtsteden. Zo is er een regionaal economisch overleg met de bestuurders van onder andere de Drechtsteden-gemeenten.

Daarnaast zijn er initiatieven in samenwerking met de bedrijven vanuit de maritieme industrie. In deze sector zijn er veel vacatures vanaf de tweede Maasvlakte tot en met Leerdam. Buiten bestaande regio-indelingen om werken overheden, onderwijsinstellingen en bedrijfsleven samen om onderwijs en arbeid te matchen en deze vacatures ingevuld te krijgen.

De oriëntatie van inwoners van Molenwaard is heel verschillend en zowel gericht op Dordrecht, als op Gorinchem en Schoonhoven. De oriëntatie verschilt per onderwerp. Zo zijn op economisch terrein de relaties met de Drechtsteden van belang.

Commissie: Is Molenwaard voldoende robuust om de decentralisaties binnen het sociaal domein en andere complexe opgaven in de komende periode te realiseren? En is bestuurlijke samenwerking het passende antwoord op de vragen die er liggen?

Binnen de raad wordt daar verschillend over gedacht. De opvattingen variëren van “Molenwaard is niet het eindstation en moet nog robuuster worden” tot “er zijn behoorlijk wat kosten gemaakt om deze fusie te realiseren. Laat de nieuwe gemeente Molenwaard zich nu eerst maar bewijzen” en tot “alle energie is nu nodig voor het realiseren van inhoudelijke opgaven; laten we geen energie verspillen aan nieuwe discussies over structuren”.

De drie decentralisaties zouden losgekoppeld moeten worden van de bestuurlijke slagkracht per gemeente. Voor de decentralisaties binnen het sociaal domein werkt Molenwaard samen met andere gemeenten in het verband van SIP (Samenwerken In Participatie). Vanuit de Stuurgroep SIP wordt de bestuurlijke slagkracht georganiseerd en wordt gezocht naar partijen waarmee contracten gesloten moeten worden en waarmee op lokaal niveau de uitvoering vorm kan krijgen.

Zo blijkt bijvoorbeeld voor de Jeugdzorg het schaalniveau van de regio AV te klein en wordt de samenwerking voor dit thema georganiseerd op het niveau van Zuid-Holland Zuid. Het ligt echter wel voor de hand om de regio AV als vertrekpunt te nemen als samenwerkingsverband, en vandaar uit op of af te schalen als het realiseren van opgaven om een grotere of een kleinere schaal vraagt.

Bij samenwerking op een hoger schaalniveau is de democratische legitimatie een aandachtspunt. Raden komen in het verband van de AV onvoldoende aan bod. Er zijn wel bijeenkomsten voor raadsleden van de AV-gemeenten, maar die zijn vooral bedoeld om raden te informeren.

Commissie: In uw brief van 4 juli wordt verwezen naar het model van de Drechtsteden met de Drechttraad. Risico bij dit model is dat een extra laag wordt gecreëerd. Ambtelijke samenwerking op de schaal van de regio AV zal ook wat betekenen op bestuurlijk niveau op de schaal van de regio AV. Hoe kijkt u daar tegenaan?

Als voor de toenmalige gemeenten Graafstroom, Nieuw-Lekkerland en Liesveld bestuurlijke eenwording voorop had gestaan, was de fusie niet tot stand gekomen. In 2006 is door BMC een bestuurskrachtmetering uitgevoerd. De drie gemeenten waren zich op dat moment al bewust van hun kwetsbaarheid. Nieuw-Lekkerland was in 2007 voorstander van herindeling. Bij de andere twee gemeenten was dat op dat moment niet het geval. De gemeenten hebben elkaar de tijd gegeven. Door gaandeweg de voordelen te ervaren, is bestuurlijke samenvoeging mogelijk geworden. Er is tijd genomen om politieke stromingen en bevolking mee te nemen en publiek draagvlak te laten ontstaan. Daarbij wordt opgemerkt dat de inwoners van de gemeente Molenwaard zich geen ‘Molenwaarders’ voelen. Een Brandwijker blijft een Brandwijker. Het is wel gelukt de meerwaarde van samenwerking en de gezamenlijke belangen te laten zien. Dat geeft burgers vertrouwen. De bestuurlijke entiteit doet er dan niet veel toe. Van belang is om datgene wat de afgelopen jaren met de ambtelijke samenwerking is opgebouwd, niet te laten verbrokkelen. Dat risico is er als Molenwaard de samenwerking intensiveert met Giessenlanden en Hardinxveld-Giessendam. De ambtelijke organisatie kan een goed vehikel zijn om vertrouwen bij inwoners (en bij raadsleden) te laten groeien.

Commissie: De commissie heeft de opdracht gekregen (uitgaande van de eenheid van de regio AV) drie modellen te ontwikkelen en de voor- en nadelen van die modellen te beschrijven, zodat de raden keuzes kunnen maken. Moet bij die modellen steeds worden uitgegaan van samenwerking met samenvoeging als mogelijke vervolgstap?

Ambtelijke samenwerking is zowel mogelijk op het schaalniveau van de regio AV als voor een beperkter aantal gemeenten. Eén bestuurlijke organisatie voor de gehele regio AV is geen haalbare kaart en is ook ongewenst, omdat het gebied daarvoor te weinig samenhang heeft en er qua cultuur en oriëntaties te veel onderlinge verschillen zijn. Inwoners van de regio zijn geen voorstanders van revoluties, wel van evoluerende processen.

Op het schaalniveau van de regio AV zijn er verschillende reeds bestaande verbanden. Zo is de regionale sociale dienst van de regio de best presenterende van Nederland en ook de Avelingen Groep (sociale werkvoorziening) functioneert goed op het schaalniveau van de regio.

Gezien de verschillende oriëntaties en samenwerkingsrelaties (bijvoorbeeld op economisch terrein met de Drechtsteden), is de regio AV niet toekomstbestendig. Vanuit die redenering denkt Molenwaard na over de positionering van de gemeente in de regio. Vanuit een blanco situatie, zonder bestaande samenwerkingsverbanden, zouden er andere afwegingen gemaakt worden.

Qua cultuur en identiteit zijn Molenwaard en Alblasserdam vergelijkbaar. In beide gemeenten is sprake van een nuchtere bevolking en veel gemeenschapszin en een sterke verbondenheid met kerken en verenigingen. Klimaat is tegelijkertijd dat niet alles rechtstreeks wordt uitgesproken, maar opmerkingen via een omweg kenbaar worden gemaakt.

Molenwaard heeft veel contact met Alblasserdam, Papendrecht en Sliedrecht. Omgekeerd geldt dat Sliedrecht en Papendrecht ook de blik richten op de regio AV. Papendrecht voelt zich niet helemaal senang binnen de Drechtsteden en heeft zelfs een portefeuillehouder Alblasserwaard. Molenwaard acht het dan ook van belang dat de commissie niet alleen spreekt met Alblasserdam en Sliedrecht, maar ook met Papendrecht.

Voor verschillende opgaven zijn er verschillende samenwerkingsverbanden. Naast het maritieme cluster dat eerder aan de orde was, zijn er onder andere samenwerkingsverbanden voor de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk (SWEK) en voor het dossier windmolens (waar de burgemeester van Papendrecht voorzitter van is).

Commissie: Welke strategische opgaven vloeien voort uit de Visie 2030?

Met de regio AV werkt Molenwaard aan een toeristische visie. Dat is ook opgenomen in het coalitieprogramma. Echter, het belang van de toeristische trekpleisters in Molenwaard wordt door de regio AV onvoldoende onderkend. Dit betekent dat Molenwaard nog zoekende is als het gaat om de toeristische oriëntatie. Molenwaard ziet in de toeristische ontwikkelingen mogelijkheden in de "Waterdriehoek" door middel van de waterbus tussen Dordrecht – Biesbosch – Kinderdijk. Het is lastig om de regio AV in dit soort ontwikkelingen mee te krijgen. Kinderdijk is voor Leerdam ver weg. Voor de toeristische visie voor de regio AV is van belang deze samen met Dordrecht en de Biesbos uitwerking te geven.

Commissie: Staat het onderwerp bevolkingsdaling op uw agenda?

De verwachting is dat de bevolking van Molenwaard nog licht groeit tot 2030. Dat betekent een woningbouwopgave en de opgaven van combineren van zorg en wonen. De ontgroening is in het primair onderwijs al wel zichtbaar. Bij 19 scholen daalt het aantal leerlingen.

Commissie: Hoe is de financiële positie van uw gemeente?

De financiële positie wordt beïnvloed door de keuze om geen nieuw gemeentehuis te laten bouwen. De overgang naar één gemeente heeft ook geld gekost. Tegelijkertijd zijn met het afschaffen van loketten en met digitalisering kostenbesparingen gerealiseerd. Investerings in ICT waren sowieso nodig. Molenwaard heeft dat zodanig gedaan dat medewerkers onafhankelijk van een bepaalde plek kunnen werken. De gemeente hanteert een norm van 0,6 flexibele werkplek per medewerker. Ook dat brengt besparingen met zich mee.

5b. Verslag gesprek gemeenteraad Molenwaard van 14 oktober 2013

Aanwezig

Raadsleden	: De heren M. den Boer, E. Breedveld, J. Kraijo, C.F. Meerkerk, A.J. van Rees	CDA
	: De heren C.A. Egas, B. de Groot, P. de Gruijter, H.M. van der Wal	SGP
	: De heren B. van den Berg, A. de Jong, P.D. Jonker	CU
	: De heren R.C. den Haak, J. de Kruijk, E. Spaans	PvdA
	: Mevrouw J. Stravers-van de Graaf	GBM
	: Mevrouw H.G. van der Have-Schieving, de heer G.E. Moret	VVD
Collegeleden	: De heren D.R. van der Borg, C.G. Boender, D.A. Heijkoop, F. Özdere, P. Vat	
Griffier	: Mevrouw T.W. Kanters	
Secretaris	: Mevrouw N. van Ameijde-Poortman	

Afwezig

Raadsleden	: De heer J.J. van der Hout	SGP
	: De heer G. Lems	CU
	: De heer A.C. Bikker	GBM

De vertegenwoordiging van de Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden bestond voor dit gesprek uit:

- De heer G. Schutte, voorzitter
- Mevrouw L. Spies, commissielid
- Mevrouw N. van den Broek-Laman Trip, commissielid
- Carla de Rie, secretaris

De burgemeester verzorgt de aftrap van deze bijeenkomst, na een verzoek daartoe tijdens het voorbereidend overleg met de raad dat vorige week heeft plaatsgevonden. Molenwaard is een jonge gemeente die nu negen maanden functioneert. Ook een jonge gemeente heeft behoefte aan samenwerking. Kort na de totstandkoming van de nieuwe gemeente is met de raad gediscussieerd over de positionering van Molenwaard in de context van de regio. Bij deze discussie heeft de raad het belang benadrukt van samenwerken in regionaal verband. Deze positioneringsdiscussie is gevoerd voorafgaand aan het verschijnen van het rapport van de verkenners Zijlstra en Louter. De raad toetst samenwerkingsvragen aan drie criteria, de drie K's: Kostenbewustzijn, Kwaliteit en Kwetsbaarheid.

In juli 2013 heeft de raad vervolgens de vragen van het DB van de regio AV beantwoord. Voor ambtelijke en bestuurlijke samenwerking richt Molenwaard zich op de regio AV. Deze regio wordt gezien als een congruent samenwerkingsverband voor het doorvoeren van de drie decentralisaties binnen het sociaal domein. Daarnaast zijn door de regio AV de Visie 2030 en het manifest ontwikkeld en wordt er vanuit die visie samengewerkt op de terreinen van economische ontwikkeling, ruimtelijke ordening, infrastructuur, recreatie en toerisme. De gezamenlijke colleges van de gemeenten Graafstroom, Liesveld en Nieuw-Lekkerland hebben vorig jaar een brief gestuurd naar het DB van de regio om druk te zetten op het proces van uitwerking van de Visie 2030. In die brief is tevens benadrukt dat bezuinigingen gerealiseerd kunnen worden door de samenwerking in AV-verband te verstevigen. Over deze brief is destijds geen contact geweest met de toenmalige raden van de drie gemeenten.

Voor Molenwaard is ook duidelijk dat de gemeenten in de regio AV er verschillend in zitten. Molenwaard stelt zich op het standpunt dat als samenwerking binnen de regio als geheel onvoldoende tot stand komt, Molenwaard zich dan voor intensievere samenwerking richt op de buurgemeenten Giessenlanden en Hardinxveld-Giessendam. Giessenlanden participeert weliswaar met Leerdam en Zederik in de GLZ-samenwerking, maar ziet ook mogelijkheden in samenwerking met Molenwaard. Tegelijkertijd richt Molenwaard de focus niet alleen op de regio AV. Er zijn ook relaties richting het westen. Zo participeert de gemeente in de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk en wordt er op de terreinen van economische ontwikkeling, de maritieme industrie, recreatie en toerisme samengewerkt met de Drechtsteden.

De burgemeester schetst ter afsluiting van zijn aftrap de hoofdlijn van de opvattingen van de raad. Er is sprake van trots op de nieuwe gemeente Molenwaard, het nieuwe dienstverleningsconcept en de energie die er zit op de agenda's met inwoners. Verschillende fracties zien Molenwaard niet als een eindstation. Tegelijkertijd is de opvatting dat er veel is geïnvesteerd in de totstandkoming van de nieuwe gemeente en dat er ook ruimte moet zijn om die investeringen te laten renderen. Molenwaard moet nog verder vormgegeven worden.

De heer Kraijo verwoordt vervolgens het standpunt van de CDA-fractie. Het CDA ziet Molenwaard niet als het eindplaatje. Als er verbeteringen gerealiseerd kunnen worden op de 3 K's, dan staat het CDA ervoor open te investeren in samenwerking. Daarbij is van belang vast te houden aan het dienstverleningsconcept van 'Molenwaard Nabij'. Het CDA staat open voor gemeenten die dit concept ook zien zitten en die een versterking betekenen van Molenwaard als plattelandsgemeente.

Mevrouw Van der Have brengt naar voren dat de VVD-fractie van mening is dat in deze raadsperiode geen volgende herindeling dient plaats te vinden. Molenwaard is net gestart als nieuwe gemeente. De eerste negen maanden zijn veelbelovend. Tegelijkertijd is de VVD van mening dat ambtelijke samenwerking een noodzaak is. Voor de VVD is daarvoor alleen ruimte op terreinen waarop de drie K's gerealiseerd kunnen worden. Voor de VVD-fractie is samenwerking met Giessenlanden de eerste keus. Vanwege economische activiteiten is ook oriëntatie op de Drechtsteden van belang (met name Alblasserdam en wellicht ook Papendrecht). Op termijn zal onderkend moeten worden dat Molenwaard niet heel lang een zelfstandige gemeente zal zijn. Daarbij is van belang Molenwaard te blijven beschouwen als een plattelandsgemeente.

De heer De Gruijter verwoordt namens de SGP-fractie dat de gemeenschap van Molenwaard als eerste op de kaart moet worden gezet. Daar is een goed begin mee gemaakt. Maar dat is nog niet klaar. De identiteit van de kernen moet nog verder worden uitgebouwd op basis van het concept van 'Molenwaard Nabij'. Op bestuurlijk niveau vraagt dit dat het gevoel van bepaalde kernen, zoals Nieuw-Lekkerland, en de sociale infrastructuur die daar aanwezig is, worden vertaald naar het niveau van Molenwaard. Van belang is het karakter van het gebied in stand te houden. Iets voor elkaar over hebben wordt niet makkelijker als de schaal groter wordt. De achterban van de SGP is daarom geen voorstander van een gemeente op het niveau van de regio AV. Voor de burger schept dat een te grote afstand tot het bestuur. Bovendien betekent een gemeentelijke organisatie voor deze schaal een extra managementlaag. Van belang is de drie K's steeds goed neer te zetten. Ook bijvoorbeeld voor het realiseren van de opgaven voor de decentralisaties in het sociaal domein. Uitgaande van de drie K's is het bijvoorbeeld maar de vraag of het financieel voordeel oplevert om samen te werken met Papendrecht. Als anderen goede dingen ontwikkelen, staat de SGP-fractie ervoor open daar gebruik van te maken.

Mevrouw Stravers verwoordt het standpunt van Gemeentebelangen. Molenwaard moet de ruimte krijgen een eigen identiteit te ontwikkelen. De dorpsagenda's van de dertien kernen zijn nog niet eens gereed. Daar moet tijd voor genomen worden. Gemeentebelangen is voorstander van ambtelijke samenwerking als dat, getoetst aan de drie K's, voordelen oplevert. Daarbij merkt Gemeentebelangen ook op dat als de 'trein van ambtelijke samenwerking eenmaal rijdt' bestuurlijke samenwerking volgt. Gemeentebelangen is echter geen voorstander van verdere bestuurlijke samenwerking.

De heer De Jong brengt namens de ChristenUnie naar voren dat er op korte termijn niet moet worden aangestuurd op bestuurlijke samenvoeging. Wel kan dit het resultaat zijn van langdurige ambtelijke samenwerking. De investeringen in het proces om te komen tot de nieuwe gemeente Molenwaard moeten zich nog terugverdienen. De CU ziet ambtelijke en bestuurlijke samenwerking als twee mogelijke sporen, die elk hun eigen dynamiek mogen hebben. Voorwaarde is echter dat deze sporen het proces met de dorpsagenda's niet verstoren.

De vraag is vervolgens wat een goede schaal is voor verdere samenwerking. De CU acht het van belang elkaar niet te snel vast te pinnen op een bepaalde schaal. De regio AV kan worden gezien als een congruent samenwerkingsverband. Maar zie bijvoorbeeld hoe de regio Drechtsteden functioneert. Daar is ruimte voor verschillen in intensiteit en snelheid en is er de mogelijkheid om op een later moment aan te sluiten bij bepaalde ontwikkelingen. Samenwerking dient te vertrekken vanuit SMART-geformuleerde inhoudelijke doelstellingen, met zicht op gelijkkluidendheid van wat moet worden bereikt. Als doelstellingen en prioriteiten helder en gedeeld zijn, is van belang een tijdspad uit te stippelen en afspraken te maken over intensiteit en snelheid. Transparantie is van belang om aan inwoners te kunnen uitleggen wat er gebeurt.

De heer Spaans schetst het standpunt van de PvdA-fractie. Hij verwacht dat de commissie is geïnteresseerd in de geluiden achter de formele standpunten. De PvdA-fractie is van mening dat de recente herindeling van Molenwaard niet de laatste opschaling is geweest. Versterking van de lokale democratie is nodig. Juist door de vele samenwerkingsverbanden, die kleinere gemeenten doorgaans hebben, gaat een gemeente niet over negen van de tien zaken waar een inwoner een raadslid op aanspreekt. Ter versterking van de lokale democratie kunnen bijvoorbeeld de taken van het waterschap teruggebracht worden naar gemeenten. Daarnaast merkt de PvdA-fractie op dat de discussie in het verband van de regio AV een structuurdiscussie dreigt te worden. De benaderingswijze zou moeten zijn: Welke schaalgrootte past bij de maatschappelijke opgaven? Bepaalde maatschappelijke problemen vragen om een aanpak op het schaalniveau van Zuid-Holland Zuid, terwijl andere opgaven een veel kleinere schaal vragen. Vanuit die benaderingswijze is de constatering dat de ideale schaalgrootte niet bestaat. De inhoudelijke visie dient voorop te worden gezet, om vervolgens de vraag aan de orde te stellen: Hoe het bestuur zodanig inrichten voor het realiseren van deze visie?

Commissie: De brief van de gemeente Molenwaard aan het AB van de regio AV van 4 juli 2013 schetst dat de (financiële) opgaven voor de regiogemeenten het beslist nodig maken om de volgende concrete stap te zetten in de samenwerking in de regio. Deze urgentie komt uit de standpunten, zoals zojuist naar voren gebracht, minder nadrukkelijk naar voren.

In antwoord op deze opmerking merkt de heer Moret (VVD) op dat veelal wordt gekozen voor een gemeenschappelijke regeling (GR) om samenwerking vorm te geven. Worsteling bij GR'en is de democratische legitimatie. De nadelen van GR'en wegen echter nog niet op tegen de mogelijkheden die Molenwaard als zelfstandige gemeente heeft om met het concept van 'Molenwaard Nabij' kort op de burger te opereren.

De heer Kraijo (CDA) vult aan dat de financiële urgentie zeker aanwezig is. Er zijn bezuinigingen gerealiseerd, maar er moet nog verder bezuinigd worden.

Commissie: Is een voorwaarde voor samenwerking met andere gemeenten in de regio dat zij beschikken over voldoende bestuurskracht?

De heer De Kruijk (PvdA) wil Molenwaard niet positioneren als een gemeente met meer bestuurskracht dan de andere gemeenten in de regio. Molenwaard werkt op veel fronten met verschillende gemeenten samen. Solidariteit richting andere gemeenten is altijd aanwezig. Molenwaard moet zichzelf niet isoleren, maar bereid zijn tot samenwerking, ook als een andere gemeente minder bestuurskrachtig zou zijn. Als groene gemeente spreekt de heer De Kruijk voor Molenwaard een voorkeur uit voor samenwerking met Giessenlanden.

De heer De Gruijter (SGP) vult hier op aan dat het in samenwerking gaat om geven en niet om hoogmoed. Het proces van Molenwaard kan dienstbaar zijn voor andere gemeenten.

Commissie: De brief uit 2012 van de drie gezamenlijke colleges van Graafstroom, Liesveld, Nieuw-Lekkerland maakt melding van het nadeel van een lappendeken van samenwerkingsverbanden. Veel vormen van samenwerking met verschillende partners, is dat een teken van een democratisch tekort?

Het CDA hoopt op een toekomstvaste gemeente en is geen voorstander van 'zwaan-kleef-aan'-samenwerking, aldus de heer Kraijo.

Commissie: Is Molenwaard in staat de nieuwe taken uit te voeren?

De heer De Gruijter (SGP) geeft aan ervan overtuigd te zijn dat ook kleinere gemeenten ertoe in staat zijn de decentralisaties binnen het sociaal domein te realiseren, omdat in kleinere gemeenten de inwoners invulling geven aan de taak van de gemeente.

De heer Spaans (PvdA) schetst enkele vraagstukken die elk om een andere schaal en om wisselende allianties vragen. Zo heeft de lokale overheid weinig invloed op het beheren van het landschap, waarvan het eigendom versnipperd is en waarvoor de verantwoordelijkheden over verschillende partners verdeeld zijn. De economische structuur vraagt om een aanpak op een bepaalde schaal. Dat geldt ook voor het realiseren van de opgaven die het Deltaprogramma met zich meebrengt.

Voor het realiseren van dergelijke opgaven en het inrichten van allianties staat niet langer de “over”heid centraal, maar is bestuurlijke vernieuwing nodig.

De heer De Jong (CU) onderschrijft dat fluïde samenwerkingsverbanden de toekomst is en dat per opgave allianties gevormd moeten worden. Wel vormt congruentie het uitgangspunt. Echter, een congruent samenwerkingsverband hoeft niet te betekenen dat “alles met iedereen” moet. Die samenwerking kan deels flexibel zijn.

Commissie: Wat betekenen fluïde samenwerkingsverbanden voor u als raad? Het concept van ‘Molenwaard Nabij’ betekent een actieve burger en een ander soort, meer faciliterende overheid. Vraagt dit ook om een ander soort raad?

De heer Egas (SGP) merkt op dat de Nota ‘Verbonden Partijen’ veel inzicht heeft geboden als het gaat om de democratische legitimatie. Door de fusie van Molenwaard heeft deze gemeente een andere positie in de regio dan de drie voormalige gemeenten Graafstroom, Liesveld en Nieuw-Lekkerland. Molenwaard kan nu een voortrekkersrol vervullen binnen de regio en tegelijkertijd dichtbij de burgers functioneren.

De heer Spaans (PvdA) doelde hier op met zijn opmerking dat bestuurlijke vernieuwing nodig is. De uitvoering van de Wmo betekent bijvoorbeeld voor de raad een sturing op het proces, bijvoorbeeld door kwaliteitseisen te stellen aan voorbereidingsbesluiten. Het gaat veel minder om sturing op bepaalde resultaten.

De heer De Gruijter (SGP) vult aan ook in een nieuwe situatie de raadsleden de volksvertegenwoordigers zijn, die luisteren naar inwoners naar wat wel en niet goed gaat. Ook voor de heer De Jong (CU) is en blijft van belang voelsprietten in de samenleving hebben. Daarvoor participeren raadsleden bijvoorbeeld in klankbordgroepen van de dorpskernen. Al is de betrokkenheid bij de ene kern intensiever dan bij de andere.

De heer Kraijo (CDA) is van mening dat vanuit de raad ook vrijheden gegeven moeten worden aan inwoners. De controlerende taak van de raad houdt dan in het beoordelen of het concept van ‘Molenwaard Nabij’ goed is uitgevoerd. Het is niet aan de raad om te oordelen over de uitkomsten daarvan. Het gevolg is dus dat de raad op enige afstand komt te staan en dat zal soms wennen zijn.

Voor de heer Moret (VVD) is en blijft van belang dat de raad stuurt op hoofdlijnen.

Commissie: De Jeugdzorg vraagt om een groter verband dan dat van een individuele gemeente. Hoe gaat u daarmee om als u dichtbij de burgers wilt blijven?

De heer Kraijo (CDA) antwoordt dat dankzij het nabijheidsconcept de inwoners de overheid dichtbij ervaren. Ontwikkelingen vanuit de drie decentralisaties dienen te worden ingepast in dit concept, waarbij de overheid dichtbij blijft. Voor het CDA zijn de decentralisaties daarmee een proef of het nabijheidsconcept daadwerkelijk werkt. Het concept geldt als voorwaarde voor hoe in deze regio de Jeugdzorg georganiseerd dient te worden.

Mevrouw Stravers (Gemeentebelangen) vult hier op aan dat voor vraagstukken op het terrein van mobiliteit en flexibiliteit ‘Molenwaard Nabij’ een passend concept is.

De heer Jonker (CU) merkt tot slot op dat raadsleden op beide sporen moeten kunnen acteren, van enerzijds als raadslid betrokken zijn bij kernen en anderzijds bij opgaven die om het grotere schaalniveau vragen van de regio AV of de regio Zuid-Holland Zuid. Om de opgaven van de drie decentralisaties binnen het sociaal domein te realiseren, kunnen we niet zonder onze partnergemeenten in de regio.

6a. Verslag gesprek college van B&W Zederik van 20 november 2013

Gesprekspartners namens het college van B&W:

- Coert van Ee, burgemeester
- Goof Bos, wethouder CDA
- Hans Freije, wethouder ChristenUnie
- Ralf Krämer, wethouder PvdA
- Joop Koetsenruijter, gemeentesecretaris

Vertegenwoordiging Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden:

- Gert Schutte, voorzitter
 - Liesbeth Spies, commissielid
 - Nicoline van den Broek-Laman Trip, commissielid
 - Carla de Rie, secretaris
-

Als bijdrage aan het werk van de Commissie-Schutte heeft de gemeente Zederik een position paper opgesteld 'Zederik: In het groene hart nabij de stad'.

Commissie: De gemeente Zederik heeft op 6 juni jl. de vragen van het DB van de regio AV van 2 mei 2013 beantwoord. De vragen zijn beantwoord vanuit de gedachte van de GLZ-samenwerking. Hoe zou Zederik deze antwoorden willen actualiseren?

Met het beantwoorden van de vragen heeft Zederik in juni de eenheid van de GLZ-gemeenten willen uitstralen die er bestuurlijk was en waarbij de samenwerking verder geoperationaliseerd zou worden. Zederik was dan ook verbaasd door de reactie van de raad van Giessenlanden om een eigen standpunt in te nemen. Ook het college van B&W van Giessenlanden was verrast door deze wijziging in het standpunt van de raad. Eerder was Giessenlanden betrokken bij een samenwerking met de toenmalige gemeente Graafstroom, maar zag daar later van af. De GLZ-samenwerking leek toen (in 2008) een goede oplossing. Het initiatief voor de GLZ samenwerking kwam uit Zederik vanuit de wens de kwetsbaarheid van de ambtelijke organisatie te verminderen. Later (in april 2011) werd ook kostenbesparing een argument.

Voor verschillende taken hebben de gemeenten elkaars medewerkers overgenomen, zo zijn de medewerkers ICT ondergebracht in Zederik, is in Giessenlanden de gezamenlijke P&O-afdeling ingericht en heeft de afdeling Juridische Zaken in Leerdam een plek gekregen. Met deze vorm van samenwerking is de kwetsbaarheid afgenomen en is het kennisniveau gestegen. Op deze drie velden zijn de doelen bereikt. Na april 2011 is verder verkend welke aanvullende taken in samenwerking kunnen worden opgepakt. De arbeidsvoorwaarden van de drie gemeenten zijn geharmoniseerd. Dat was lastig, maar is onder leiding van de drie gemeentesecretarissen gelukt. Op het terrein van de WMO wordt, weliswaar buiten de GLZ-structuur, goed samengewerkt (ook wel aangeduid als het zevende domein). De gemeente Hardinxveld-Giessendam neemt hiervan diensten af.

Aanvankelijk werd halfjaarlijks gerapporteerd over de voortgang van de GLZ-samenwerking. De rapportage over het eerste halfjaar kwam echter pas in oktober of november beschikbaar. De raad was daardoor onvoldoende in staat haar controlerende rol te vervullen. Nu is op initiatief van Zederik een betere rapportagestructuur ontstaan.

Voor de aansturing van de ambtelijke samenwerking op het niveau van de GLZ-gemeenten was een bestuursraad ingericht, bestaande uit de burgemeesters en gemeentesecretarissen van de drie gemeenten. De stukken voor het overleg van de bestuursraad kwamen steeds kort voorafgaand aan het overleg beschikbaar, waardoor er weinig gelegenheid was voor afstemming met het college. In de praktijk kwam het er op neer dat de burgemeesters in de bestuursraad beslissingen namen en die later moesten verantwoorden in de colleges. Bovendien betekende deze vorm dat de wethouders van de drie gemeenten elkaar niet vooraf spraken, terwijl er wel behoefte was aan afstemming, bijvoorbeeld op het terrein van financiën. Om deze redenen is er nu regelmatig overleg met de drie colleges. Daarmee kunnen misverstanden snel worden opgelost.

Om met de GLZ-samenwerking verder te kunnen doorpakken en verdere slagen te maken, was het voornemen een reikwijdteonderzoek te laten uitvoeren. De raden van Leerdam en Zederik stemden daarmee in. De raad van Giessenlanden haakte af (zoals hiervoor opgemerkt). Het uitvoeren van het reikwijdteonderzoek heeft daardoor geen zin meer. Afgesproken is nu eerst het advies van de Commissie-Schutte af te wachten.

In 2012 is in GLZ-verband een bestuurskrachtmeting uitgevoerd. Daaruit komt naar voren dat de gemeente Zederik voor dit moment voldoende bestuurskrachtig is. In het bestuurskrachtonderzoek wordt gewezen op ontwikkelingen die verdergaande samenwerking vragen, waarvoor een groter schaalniveau dan dat van de GLZ-gemeenten nodig zal zijn om toekomstige uitdagingen aan te kunnen.

Commissie: Gezien deze ontwikkelingen, wat is voor Zederik een duurzame oplossing op de dimensies ambtelijk, financieel en bestuurlijk (zoals benoemd als criteria in de antwoorden van 6 juni)?

Die dimensies zijn benoemd in het licht van de GLZ-samenwerking. De samenwerking in GLZ-verband zou voldoende body hebben geboden voor een duurzame oplossing op deze dimensies. Zederik was er klaar voor om over verdergaande samenwerking te spreken. De stand van zaken is nu echter onzeker. Dat is in dit soort processen niet goed.

Het voorstel vanuit Zederik is nu om zich te oriënteren op de Vijfheerenlanden. Starten met samenwerking op ambtelijk niveau kan een duurzaam antwoord bieden, waarbij de focus op lange termijn gericht dient te zijn op toewerken naar een fusie. Echter, wanneer nu wordt voorgesteld te fuseren, dan zou dat mogelijk te snel gaan.

Commissie: Wat bindt de Vijfheerenlanden inhoudelijk?

Sociaal geografisch gezien vormen de Vijfheerenlanden een samenhangend en homogeen geheel. Zederik ligt dicht tegen de A2 en de A27 aan. Dit zijn belangrijke assen voor wonen en werken. OV-verbindingen vanuit Zederik zijn gericht op de Utrechtse regio. Ook Gorinchem en voor een deel ook Rotterdam zijn goed met OV bereikbaar. In dat opzicht is Zederik gunstig gelegen op de sterke economische assen Amsterdam – Utrecht – Eindhoven (A2) en Utrecht – Breda (A27). De inwoners van Zederik zijn deels georiënteerd op Gorinchem en deels op Utrecht waar de grootstedelijke voorzieningen aanwezig zijn. Voor de werkgelegenheid is er een sterke noord- en oost-oriëntatie. Vanuit Zederik zijn binnen 30 autominuten 600.000 arbeidsplaatsen bereikbaar. Zederik bestaat uit drie voorzieningendorpen en enkele satelliet-dorpen. De vitaliteit van de kernen van Zederik op langere termijn is alleen te waarborgen als Zederik onderdeel uitmaakt van een sterke sociaal-economische omgeving. Om een goede boterham te kunnen blijven verdienen, is aanhaking bij de economische motor van de Utrechtse regio van belang. Zederik heeft strategisch goede kansen daarin een rol te spelen. Utrecht heeft een woningprobleem, terwijl Zederik een mooie woonomgeving te bieden heeft. Kijk bijvoorbeeld naar de regio Eindhoven. Binnen deze regio hebben verschillende dorpen en gemeenten een functie gekregen. Dat is een belangrijke waarborg voor de vitaliteit van de verschillende kernen / gemeenten in een regio.

De cultuur van Vianen past redelijk goed bij Zederik. Zederik heeft meer samenhang met Vianen en Leerdam dan bijvoorbeeld met Nieuw-Lekkerland. De Vijfheerenlanden bestaan uit twee steden (Leerdam en Vianen) en een aantal plattelandskernen, waaronder die van de kernen van Zederik. Het geheel vormt een mooie balans van stedelijk en landelijk gebied en biedt de mogelijkheid een evenwichtige gemeente te vormen voor het realiseren van economische opgaven en opgaven op het terrein van recreatie en toerisme.

Vanuit Vianen wordt ook gekeken naar het zuiden. Zo is er samenwerking op economisch terrein en op het terrein van recreatie en toerisme. Daarnaast participeert Vianen in het 'Bureau Openbare Verlichting Lek Merwede' en overweegt toe te treden tot de reinigingsdienst Waardlanden. Ook vanuit het Deltaprogramma gezien hoort Vianen bij dit gebied. Vianen zal echter zelf een afweging moeten maken of ze onderdeel blijft uitmaken van de Utrechtse regio of dat ze de oriëntatie versterkt richting de Vijfheerenlanden. Bij het beantwoorden van de vragen in juni jl. was nog niet bekend hoe Vianen dacht over de Vijfheerenlanden. De raad van Vianen moet zich hier nog over uitspreken.

Van Gorinchem wordt ervaren dat deze gemeente geen uitnodigende houding aanneemt richting de dorpen. Gorinchem straalt niet uit de dorpen of buurgemeenten nodig te hebben om een krachtige regio te kunnen vormen. Gorinchem heeft zelf geen buitengebied en heeft dus geen ervaring daarmee om te gaan. Om die reden is in de beantwoording van de vragen in juni niet ingegaan op nadere samenwerking met Gorinchem. Gorinchem heeft een behoorlijk voorzieningenpeil. Deze voorzieningen in stand houden, is een forse opgave. Zederik stelt zich de vraag of Gorinchem daartoe in staat is, mede gelet op de financiële opgave. De opgaven van Gorinchem spelen zich af op een ander niveau. Tegelijkertijd is de zuigkracht van Gorinchem groot. Het college van Zederik is van mening dat dit op de lange termijn ten koste gaat van de dorpen.

Gorinchem ziet haar centrumfunctie nadrukkelijker dan hoe die door de regio wordt gezien. Zederik is niet echt afhankelijk van de centrumfunctie van Gorinchem, maar deze is wel aanwezig. Wanneer de kernen van Zederik zich vanuit de Vijfheerenlanden goed kunnen ontwikkelen draagt dat ook bij aan de voorzieningen van Gorinchem.

Commissie: Hoe kijkt u aan tegen de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden als geheel? Wat zou het vormen van een Vijfheerenlanden-gemeente betekenen voor het overige deel van de regio AV? Er zal dan sprake zijn van een relatief klein Gorinchem en een plattelandsgemeente. Hoe kijkt Zederik naar dit totaal?

Zederik draagt constructief bij aan de samenwerking in de regio AV. Het sterk maken van de maritieme sector gaat Zederik indirect aan. De samenwerking in de regio AV gaat gewoon door. Daarbij is een sociaal-economisch en geografisch evenwicht van belang, zodat de dorpskernen hun positie kunnen behouden. Gorinchem spreekt zich uit voor de eigen positie. In Molenwaard en Giessenlanden dreigen vergrijzing en krimp. Terwijl dit voor Zederik kan meevallen (zie hiervoor). De vraagstukken waar Zederik voor staat worden in een samenwerking met Molenwaard niet opgelost. Dit betekent niet dat Zederik zich wil onttrekken aan de regio AV. Zederik wil bijdragen aan het sterker maken van de maritieme sector. Daarnaast is Zederik voorstander van een gezonde bedrijventerreinenstrategie. Het standpunt van Zederik is dat Gorinchem-Noord gerealiseerd moet worden als regionaal bedrijventerrein. Dat betekent dat Meerkerk-Zuid in totaal circa 20 ha tot 2030 niet (volledig) ontwikkeld kan worden. Zederik ziet het belang van Gorinchem wel in. De regionale woonvisie is een goed voorbeeld waarbij een goed evenwicht is gevonden tussen de gezamenlijke belangen van de stedelijke kernen en de dorpskernen.

Commissie: Wat is de gezamenlijke ambitie van de regio AV en wat is een duurzame toekomst voor elk van de AV-gemeenten?

Het gemeenschappelijke belang van de regio is nog onvoldoende verankerd in de haarvaten van de raadsleden. Eén gemeente vormen op het niveau van de regio AV houdt het risico in van te geringe (politieke) slagvaardigheid voor de ontwikkeling van Gorinchem en zal betekenen dat de kernen hun vitaliteit verliezen. Daarmee creëer je krimp. Van belang is kleine kernen ruimte te geven voor voldoende ontwikkeling waaronder woningbouw.

De ontwikkeling van de Visie 2030 is een goed proces geweest. Zederik is daar trots op. Gemeenten hebben elkaar opgezocht en cultuur- en mentaliteitsverschillen zijn besproken. De wethouders binnen het sociaal domein hebben in het verlengde daarvan inmiddels afgesproken elkaar ook informeel te treffen. Dat komt de samenwerking ten goede. De bestuurscultuur kan verder worden verbeterd.

Commissie: Is er nu momentum om een stip aan de horizon te zetten?

Een ambtelijke fusie is een goede stip aan de horizon en een serieuze optie om de ambtelijke samenwerking een opmaat te laten zijn naar een bestuurlijke fusie. Een bestuurlijke fusie kan op korte termijn leiden tot hakken in het zand. Een ambtelijke fusie gevolgd door een bestuurlijke fusie in 2016 zou (te) snel zijn. De ervaring met fusies in het bedrijfsleven is dat fusies lukken als er voldoende tijd wordt genomen voor de vaststelling van gemeenschappelijke doelen en strategie. Voor Zederik betekent dit dat deze gemeente zich moet ontwikkelen van een beheergemeente naar een regiegemeente. Daarbij heeft het college de verantwoordelijkheid het personeel en de OR mee te nemen. De vorming van de gemeente Molenwaard is sneller gegaan dan gedacht. Daar is wel de stip van een bestuurlijke fusie benoemd.

Commissie: Is een volledige ambtelijke fusie mogelijk, zonder dat als definitieve stip een bestuurlijke fusie wordt benoemd? En waarom zou een ambtelijke fusie gaan lukken? Daarnaast lijkt de ervaring dat als duidelijk wordt dat bestuurlijk gefuseerd moet worden, dat proces beter zo kort mogelijk gehouden kan worden.

Een ambtelijke fusie moet een toekomstige bestuurlijke fusie niet in de weg staan. Een ambtelijke fusie gaat lukken als er een gezamenlijk perspectief is op wat met de samenwerking bereikt moet worden. De mentaliteit van Zederik is die van stap voor stap. Van belang is in het eindperspectief helder naar voren te brengen hoe de vitaliteit van de dorpen gewaarborgd kan worden.

Commissie: De gemeente Zederik bestaat uit zeven kernen. Moet dat een eenheid blijven of zijn de gemeentegrenzen van Zederik niet heilig?

De gemeente Zederik is 27 jaar geleden gevormd. Het heeft een generatie geduurd om de kernen naar elkaar te laten toegroeien. De identiteit van de dorpen en kernen is gebleven, waarbij het besef is dat de dorpen met elkaar moeten samenwerken. Die eenheid moet blijven. Zeven dorpshuizen en vier voetbalverenigingen in stand houden is een dure oplossing voor 13.500 inwoners. Toch kiest Zederik er bewust voor deze dorpshuizen en verenigingen in stand te houden.

Commissie: In de opdracht aan de commissie wordt als één van de uit te werken modellen voorgesteld een onderscheid te maken naar een stedelijk en een landelijk gebied. Hoe kijkt u daar tegenaan?

De oriëntatie op de Vijfheerenlanden betekent het samenbrengen van stad (Leerdam en Vianen) en platteland. Dat heeft de voorkeur van Zederik.

Na afloop van het gesprek overhandigt het college van B&W een exemplaar van het position paper 'Zederik: In het groene hart nabij de stad' (d.d. 19 november 2013) aan Commissie-Schutte.

6b. Verslag gesprek gemeenteraad Zederik van 20 november 2013

Gesprekspartners namens de raad:

Fractie	Raadsleden
CDA	Arie den Besten Wim de Blaauw Geert Meppelink Maks van Middelkoop
CU	Klaas van Oort Cees Matsinger
SGP	Arie Donker Evert Geluk
VVD	Wim Mulckhuijse Cees Veth
PvdA	Bram Provoost
VKG (Vrije Kiesvereniging Gemeentebelangen)	Wim van Dijk
JvB (Ja voor Burgers)	Jaap van Belle
Griffier	Floor de Lange
Voorzitter	Burgemeester Van Ee

Vertegenwoordiging Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden:

- Gert Schutte, voorzitter
- Liesbeth Spies, commissielid
- Nicoline van den Broek-Laman Trip, commissielid
- Carla de Rie, secretaris

Het 'Advies gemeenteraad Zederik aan Commissie-Schutte' en het 'Advies VKG (Vrije Kiesvereniging Gemeentebelangen) aan Commissie-Schutte', worden bij de start van het gesprek op schrift overhandigd aan de commissie.

Het 'Advies gemeenteraad Zederik aan Commissie-Schutte' is opgesteld namens de fracties van het CDA, de CU en de SGP en wordt in hoofdlijnen onderschreven door de VVD en de PvdA. Daarmee kan dit advies rekenen op een ruime meerderheid van de raad. De heer Meppelink (CDA) licht als hoofdlijn van dit advies toe voor de ontwikkeling van Zederik te kijken naar de Vijfheerenlanden, te weten Vianen, Zederik, Leerdam en eventueel Lingewaal. Daarbij opteert Zederik voor zelfstandigheid en wordt uitgegaan van (operationele) ambtelijke samenwerking binnen de Vijfheerenlanden.

De CU-fractie vult hier op aan dat uit recente bestuurskrachtmetingen naar voren is gekomen dat Zederik voldoende bestuurskrachtig is, mits de samenwerking goed wordt georganiseerd. Vianen hoort van oudsher bij deze streek. De participatiesamenleving, zoals deze in de kernen van Zederik beleefd wordt, is van belang voor dit gebied. Tegelijkertijd zijn op het niveau van de regio AV goede ervaringen opgedaan met de gemeenschappelijke regelingen voor de Regionale Sociale Dienst en de Avelingen Groep.

De SGP-fractie brengt naar voren dat de SGP voorstander was van een oriëntatie op de Waard-gemeenten. De kleine gemeenschappen van Zederik passen beter bij de Waard en minder goed bij Leerdam en Vianen. Belangrijk is echter dat de kernen ook leefbaar blijven. Zederik dient een zelfstandige gemeente te blijven met stevige ambtelijke samenwerking.

De VVD-fractie onderschrijft de oriëntatie op de Noord-Zuid-as van Vianen, Leerdam en Zederik. In lijn met de Visie 2030 onderscheidt de VVD een driedeling, te weten het maritieme cluster van Gorinchem – Dordrecht, recreatie & toerisme, inclusief de binnenvaart in Zederik en Vianen en de bereikbaarheid via de Rijkswegen. De gemeenschap van Zederik is voor onderwijs en werk gericht op Utrecht, Breda en Den Bosch. Deze drie dimensies betekenen dat Zederik een groene gemeente is, bereikbaar en dichtbij steden. De mentaliteit van Zederik past het beste bij Vianen en Leerdam. De gemeenschappelijke regelingen voor de RSD en de Avelingen Groep dienen gehandhaafd te blijven. Vianen zou daarbij kunnen aansluiten. Vervolgens vraagt de VVD-fractie aandacht voor de planning van dit proces. Het tempo ligt hoog. Het is echter nog de vraag wat de inwoners willen. De VVD-fractie zou de inwoners nog in februari ruimte willen geven om inbreng te leveren voor dit proces. Bij de ambtelijke samenwerking dient Zederik een herkenbaar eigen bestuur te houden. Een opschaling leidt tot het vergroten van de afstand met burgers. Om deze reden heeft de VVD-fractie moeite met herindeling. Een bestuurlijke herindeling is niet opportuun voor Zederik.

De PvdA-fractie geeft aan dat de regio AV een congruent gebied vormt voor het realiseren van de decentralisaties binnen het sociaal domein. Wat is opgebouwd met de Regionale Sociale Dienst en de Avelingen Groep moet niet de dupe worden van de bespiegelingen nu. Dit betekent dat raden zich niet moeten profileren ten koste van anderen. De regio AV is voor de PvdA-fractie het uitgangspunt. Gemeente- en provinciegrenzen zijn daarbij niet heilig. Zo participeert Lingewaal nu in de RSD en de Avelingen Groep. Vianen betrekken is mogelijk, mits deze gemeente volledig geïntegreerd wordt in de regio AV. De gemeenten Vianen, Leerdam, Zederik en eventueel (een deel van) Lingewaal en eventueel (een deel van) Giessenlanden vormen een gebied met 60 à 80.000 inwoners. Bij andere samenvoegingen in de regio AV zou ook een inwonertal tussen de 60 en 80.000 inwoners nagestreefd moeten worden. De PvdA-fractie schetst vervolgens de situatie als Vianen niet de overstap zou maken naar de regio AV. Leerdam, Zederik en (een deel van) Giessenlanden vormen dan een te klein gebied om een duurzame oplossing te realiseren. In die situatie is ambtelijke en bestuurlijke samenwerking op de schaal van de regio AV voor de PvdA-fractie een bespreekbare optie.

De fractie van de VKG heeft haar advies aan de Commissie-Schutte op schrift gezet (zie bijlage 2 bij dit verslag). Voor deze fractie is een zelfstandige gemeente Zederik het uitgangspunt. Bestuurlijke samenwerking past dan niet. Ambtelijke samenwerking is wel mogelijk, maar niet als opstap naar bestuurlijke samenwerking. Zederik is een te kleine gemeente om opgaven zelfstandig aan te pakken. Met de decentralisaties in het sociaal domein worden kleine gemeenten voor het blok gezet en gedwongen tot samenwerking. De regio AV heeft goede dingen voortgebracht. Ook is de GLZ-samenwerking voor de VKG-fractie nog in beeld, al heeft Giessenlanden voor een andere richting gekozen. De VKG is van mening dat de ambtelijke samenwerking georganiseerd kan worden op het niveau van de AV en dat bij onvoldoende kwaliteit of capaciteit gekeken kan worden naar gelijkwaardige gemeenten (bijvoorbeeld Leerdam) om de samenwerking mee te organiseren en gezamenlijk pluspunten te realiseren.

De fractie JVB brengt naar voren eerder voor de raad een notitie te hebben opgesteld over de bestuurlijke toekomst van Zederik. Deze fractie wil meer vaart in het proces, waarbij de inzet gericht dient te zijn op het gezamenlijk iets willen bereiken, in samenwerking met bedrijfsleven en kennisinstellingen. Van belang is eerst inhoudelijk overeenstemming te bereiken wat partijen met elkaar willen bereiken om vervolgens de daarbij passende structuur in te richten. Met de GLZ-samenwerking is immers geleerd wat er gebeurt als dit in de verkeerde volgorde wordt aangepakt. Daarnaast moeten lessen getrokken worden uit de communicatie met de bevolking. Met het vertrouwen tussen raad, college en inwoners is het de afgelopen twee jaar minder goed gedaan. Dat dient te worden versterkt. Van belang is inhoudelijke debatten te voeren en te rapporteren over wat verbeterd kan worden. Zederik kan (in afgeslankte vorm) haar zelfstandigheid behouden als in regioverband slim wordt samengewerkt. De JVB-fractie is voorstander van samenwerking, maar niet van ambtelijke fusie en ook niet van bestuurlijke fusie.

Commissie: Naar aanleiding van het schriftelijke advies van de gemeenteraad is de vraag hoe de aansturing van een gefuseerde ambtelijke organisatie vorm zou moeten krijgen. Betekent één ambtelijke organisatie voor meerdere gemeenten dat vanuit één organisatie uniform beleid ontwikkeld wordt voor verschillende gemeentebesturen? En hoe ziet de rol van colleges en raden eruit in zo'n situatie?

De CDA-fractie brengt naar voren dat het gaat om een uitstekende kwaliteit van dienstverlening richting de burgers. Daarvoor is het nodig een stappenplan te maken voor de samenwerking. In dat stappenplan moet een ambtelijke fusie niet uitgesloten worden. De actualiteit zal op een bepaald moment bepalen hoe de verdere samenwerking vorm krijgt. Wel is van belang vanaf het begin duidelijk neer te zetten waar naartoe wordt gewerkt. Wil ambtelijke samenwerking lukken, dan is een heldere stip aan de horizon nodig.

Commissie: Gaat het om ambtelijke samenwerking of om ambtelijke fusie?

Het CDA gaat uit van een heldere lijn waarbij de samenwerking sterk en snel moet worden opgezet om de leefbaarheid en vitaliteit van de dorpen body te geven.

Commissie: De gemeente Molenwaard heeft een concept ontwikkeld voor burgers nabijheid om naast de beweging van schaalvergroting ook aandacht te besteden aan schaalverkleining. Kiest u bewust niet voor deze mogelijkheid?

Bij herkenbaarheid van het bestuur gaat het volgens het CDA ook om een herkenbaar huis van de gemeente.

De fractie JVB brengt naar voren dat eerst bepaald moet worden wat moet worden bereikt met samenwerking. Als de doelen helder zijn, kan gekeken worden met welke partners deze doelen gerealiseerd kunnen worden en hoe dat georganiseerd moet worden. Voorkomen moet worden dat te snel conclusies worden getrokken. Het doel zou moeten zijn de burgers goed bedienen.

De CU-fractie heeft weliswaar de zelfstandigheid van de gemeente Zederik hoog in 't vaandel, maar onderschrijft dat ambtelijke samenwerking nodig is. Het gaat dan om kiezen van passende partners. Vianen kan een passende partner zijn. Een opmaat naar een ambtelijke of bestuurlijke fusie is nu echter nog een stap te ver. Het CU gelooft in de koers van lacunes opvullen met ambtelijke samenwerking.

Commissie: Aan het RMT is de opdracht gegeven de mogelijkheden te onderzoeken om de ambtelijke samenwerking binnen de regio AV te versterken. Hoe verhoudt zich dat tot uw oriëntatie op de Vijfheerenlanden?

In antwoord op deze vraag geeft de CU-fractie aan dat voor het realiseren van de drie decentralisaties het schaalniveau van de GLZ-gemeenten te klein was. De regio AV is hiervoor een passende schaal. Zederik en Leerdam houden elkaar vast nadat Giessenlanden zich heeft teruggetrokken uit de GLZ-samenwerking. Uit Vianen komen signalen dat deze gemeente zich oriënteert op de Vijfheerenlanden. De samenstelling van Vianen en Leerdam komt met elkaar overeen. De gemeenten Zederik, Leerdam en Vianen zouden goed bij elkaar kunnen passen.

De SGP-fractie is van mening dat op termijn niet ontkomen kan worden aan een ambtelijke fusie. De stip aan de horizon zou dan ook die van fusie moeten zijn. Terugkijkend naar de GLZ-samenwerking heeft het goed gewerkt om met een beperkt aantal onderwerpen te beginnen en dat aantal vervolgens uit te breiden. Mocht Vianen zich niet verder oriënteren op de Vijfheerenlanden, dan zal Zederik zich verder moeten richten op de regio AV.

De PvdA-fractie geeft aan dat de opdracht aan het RMT ook inhoudt Vianen hierbij te betrekken en te verkennen of Vianen onderdeel zou kunnen en willen uitmaken van de regio AV.

Commissie: Uit dit gesprek komt naar voren dat u voorstander bent van ambtelijke samenwerking. De opdracht aan de commissie houdt echter ook in mogelijke modellen te ontwikkelen waarbij herindeling aan de orde is. Eén van de gemeenten in de regio AV heeft aangegeven dat bestuurlijke fusie de enige optie is voor het realiseren van een duurzame oplossing. Mocht herindeling aan de orde worden gesteld, hoe kijkt u daar dan tegenaan?

In antwoord op deze vraag brengt de fractie JVB naar voren eerst de strategie te bepalen en daarna de structuur in te richten. De verwachting van deze fractie is dat op basis van een inhoudelijk advies van de Commissie-Schutte een verdere discussie gevoerd kan worden over de structuur en over het al dan niet daarbij betrekken van Vianen.

De CU-fractie stelt aan de orde dat met de GLZ-samenwerking ervoor is gekozen als gemeente zelfstandig te kunnen blijven. Nu wordt ook gekeken naar ambtelijke samenwerking om als Zederik zelfstandig te kunnen blijven. Dat laat onverlet dat Zederik functioneert binnen het bredere verband van de regio AV. Mocht een keuze tot herindeling aan de orde komen, dan liggen aan de Noord-Zuid-as de beste kansen. Immers, stedelijk en landelijk gebied hebben elkaar wat te bieden.

De PvdA-fractie merkt op dat als vijf van de zes gemeenten in de regio AV voorstander zijn van herindeling, dat Zederik dan niet kan achterblijven. In dat geval is over herindeling te spreken, waarbij er een voorkeur is voor de optie van Zederik met Vianen, Leerdam en eventueel (een deel van) Lingewaal en eventueel (een deel van) Giessenlanden, omdat deze gemeenten vergelijkbare ambities hebben.

Voor de VVD-fractie is de hoofdlijn eerst de ambtelijke samenwerking te onderzoeken tussen Vianen, Zederik en Leerdam. Als deze samenwerking succesvol is, kan worden overgegaan tot een ambtelijke fusie. Een volgende stap kan dan herindeling zijn, al heeft dat niet de voorkeur van de VVD-fractie. Bovendien zal er in elk nieuw model sprake zijn van samenwerking met andere gemeenten en zullen gemeenschappelijke regelingen nodig blijven.

Als herindeling aan de orde komt, dan spreekt de SGP-fractie een voorkeur uit voor een grote plattelandsgemeente te vormen vanuit Molenwaard, Giessenlanden en Zederik.

Commissie: Op welke wijze denkt u met andere gemeenten te gaan samenwerken? Wat wilt u intensiveren en wat wilt u anders aanpakken dan hoe dingen nu gaan? En als verdergaande ambtelijke samenwerking aan de orde is, waar gaat de gemeente Zederik dan nog zelf over?

De VVD-fractie maakt daarvoor onderscheid tussen uitvoeringstaken die gezamenlijk kunnen worden opgepakt, beleidszaken die in het verband van de GLZ-samenwerking opgepakt hadden kunnen worden (bijvoorbeeld de vitaliteit van kernen en de bereikbaarheid) en grotere beleidszaken (zoals de drie decentralisaties) die op het niveau van de regio AV opgepakt worden.

Het CDA brengt naar voren dat er taken op de gemeenten afkomen die veel kosten en die de draagkracht van een kleine gemeente te boven gaan. Een grotere schaal biedt een groter draagvlak om deze taken te realiseren.

De JVB-fractie merkt op dat in elke situatie sprake zal zijn van schakelen tussen schaalniveaus.

Commissie: Hoe ervaart u de gemeenschappelijke regelingen in relatie tot de contacten met uw burgers?

De CU-fractie antwoordt dat de raad volop aandacht heeft voor hoe de zaken geregeld zijn. Als controlerend orgaan heeft de raad volle aandacht voor de gemeenschappelijke regelingen. Daarbij hanteert de RSD een werkwijze waarbij de raden aan de voorkant van ontwikkelingen betrokken worden en waarbij achteraf verantwoording wordt afgelegd. De raad wordt goed geïnformeerd over de hoofdlijnen. Daarom werk deze GR goed. Door zaken op een grotere schaal te organiseren kan de dienstverlening aan de burger verbeterd worden. Voor het uitvoeren van ICT-taken was ook een groter verband nodig dan de gemeente Zederik. Daarvoor is een samenwerking met drie of vier gemeenten passend.

Bijlage 2: Verslag dialoog met maatschappelijke partners en bedrijfsleven op 30 oktober 2013

Uitkomsten gesprekken aan de vier thematafels

Deze bijlage bevat de uitkomsten van de gesprekken aan de vier thematafels tijdens de dialoog van de Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden met vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven op 30 oktober 2013 te Giessenburg.

Achtereenvolgens komen in dit verslag de uitkomsten van de vier thematafels aan bod:

1. Economische ontwikkeling en bereikbaarheid.
2. Krachtige dorpen en steden.
3. Decentralisaties sociaal domein.
4. Vitaal landelijk gebied en waterveiligheid.

Met de deelnemers is gesproken over een aantal onderwerpen, zoals de opgaven voor de toekomst, het huidige samenspel tussen de relevante partijen, de bijdrage van gemeenten aan het onderlinge samenspel en wenselijke veranderingen in het huidige samenspel. Het laatste onderwerp aan iedere tafel was de toekomstige bestuurlijke vormgeving van de regio.

Tafel 1: Economische ontwikkeling en bereikbaarheid

Deelnemers aan tafel:

- Els van Eck-Brandwijk, Stichting Philadelphia Zorg
- Aubert van Engelen, Stichting Ondernemersfonds Leerdam
- Sjaak van de Graaf, Industrieschap Gelkenes
- Mireille Horden, VNO-NCW AV
- Jan de Lange, Ondernemersvereniging Nieuw-Lekkerland
- Bart van Rooden, Rabobank Vijfheerenlanden
- Dio van der Stel, Damen Shipyards Gorinchem
- Korinne Stigter, IHC Merwede
- Gerard Toering, Stichting OVO
- Rien van Wijngaarden, PCPO TriVia

Vertegenwoordiging Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden:

- Wim Dijkstra
 - Carla de Rie (verslaglegger)
-

Over het thema 'Economische ontwikkeling en bereikbaarheid' is vanuit een grote betrokkenheid een levendige discussie gevoerd. Verschillende opvattingen en ideeën zijn naar voren gekomen.

Leefbaarheid staat centraal

Besproken is dat voor een toekomstbestendige regio de leefbaarheid van die regio centraal gesteld moet worden. Leefbaarheid wordt bepaald door verschillende factoren, zoals bedrijvigheid en werkgelegenheid, gevarieerde woonmilieus, voorzieningen, infrastructuur en gebiedskwaliteiten. Er kan sprake zijn van spanning tussen deze factoren. Zo kan de behoefte aan uitbreiding van bedrijvigheid op gespannen voet staan met het waarborgen van gebiedskwaliteiten.

Van eigen terpen naar regionale focus

De constatering aan deze thematafel is dat nu elke gemeente voor zich werkt aan het realiseren van voorwaarden voor een optimale leefbaarheid. Alsof gemeenten zich op een eigen terp bevinden. Elke gemeente wil zich profileren op alle factoren van bedrijvigheid en woonmilieus tot voorzieningen en van infrastructuur tot gebiedskwaliteiten. De deelnemers zijn van mening dat beter nagedacht moet worden over de vraag 'Waar doe je wat?'. Niet elke gemeente hoeft alles in huis te hebben. Dit vergt een regionale focus. Eén van de deelnemers suggereert deze focus uit te werken in een masterplan (bijvoorbeeld door de Visie 2030 te concretiseren). In dit masterplan moeten economische speerpunten als shipping, techniek, innovatie, agribusiness en duurzaamheid nadrukkelijk een plaats krijgen. Voor de gebiedsbegrenzing van het masterplan wordt voorgesteld het gebied binnen de drie rivieren te zien als één gebied. Vervolgens is een bereidheid tot herschikking nodig en bestuurlijke regie om keuzes te maken en om vast te houden aan die keuzes. "Zolang iedere gemeente vasthoudt aan de eigen wensbeelden, gebeurt er niets."

Toekomstige bestuurlijke vormgeving: Regionale bestuurskracht en lokale nabijheid

Om te komen tot een passend model stelt één van de gesprekspartners voor een SWOT-analyse uit te voeren. Grootschalige opgaven in de regio vereisen een integrale afweging (bijvoorbeeld op het terrein van bereikbaarheid) en dat vraagt om een krachtig regionaal bestuur. De meningen zijn verdeeld of dat invulling moet krijgen binnen één gemeentelijke/bestuurlijke organisatie (voor een gebied met 130.000 inwoners zou dat goed kunnen) of dat twee bestuurlijke organisaties (een gemeentebestuur voor het stedelijke deel van de regio en een gemeentebestuur voor het landelijk deel) de beste oplossing is.

Bij het vormen van één bestuurlijke eenheid voor de regio AV is de zorg dat dit ten koste gaat van het landelijk gebied. Door één van de deelnemers wordt geopperd dit te ondervangen door (minimaal voor de duur van het ontwikkelen en uitvoeren van het masterplan) een gemeentebestuur te vormen waarin bestuurders vanuit de huidige gemeenten vertegenwoordigd zijn. Eenzelfde lijn kan gehanteerd worden voor de samenstelling van het toezichthoudend orgaan.

Bij de variant van een bestuur voor het stedelijke deel van de regio en een bestuur voor het landelijke deel wordt aangetekend dat twee besturen spanning blijft geven en bijvoorbeeld het vraagstuk van de bereikbaarheid niet zal oplossen. "Deze regio kan onvoldoende een vuist maken, zoals de regio Drechtsteden dat doet voor het realiseren van de aansluiting N3 en A15." Daarnaast komt naar voren dat een gemeente met een grotere schaal grootte in staat is om beter gekwalificeerde ambtenaren aan te nemen.

Met krachtig bestuur op regionaal niveau dient eenduidigheid van regelgeving voor bedrijven in de regio te zijn gewaarborgd. Daarnaast is regionale bestuurskracht van belang om de goede ligging van de regio ten opzichte van Rotterdam beter uit te nutten. Dat lukt met de huidige "tafellaken-servet-constructie" onvoldoende. Zie bijvoorbeeld de samenwerking binnen Brainport Eindhoven, dat is zodanig georganiseerd dat voor elke gemeente binnen deze samenwerking wat te winnen is. Daarvoor kunnen vakwethouders nadrukkelijker gekoppeld worden aan vertegenwoordigers van het bedrijfsleven. Het ontbreekt nu bijvoorbeeld aan een overleg tussen ondernemers en de wethouders EZ van de regio AV. Dat is van belang om de belangen van ondernemers effectiever te behartigen.

Ook andere suggesties voor bestuurlijke vormgeving van de regio AV komen kort aan de orde. Daarbij brengt één van de gesprekspartners naar voren dat de ervaring met de recent heringedeelde gemeente Molenwaard is dat de samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven is verslechterd. Dit onderwerp verdient allereerst aandacht alvorens tot verdere bestuurlijke opschaling over te gaan.

Naast de regionale bestuurskracht is tegelijkertijd lokale nabijheid van inwoners en bedrijven van belang. Dat vraagt een hybride model van besturen, waarbij de uitvoering lokaal is georganiseerd. Dat kan bijvoorbeeld invulling krijgen in nauwe samenspraak met dorpsraden in de verschillende kernen. De kracht van deze regio is dat mensen wat voor elkaar over hebben. "De participatiesamenleving, daar praat je hier niet over, dat doe je gewoon."

Tafel 2: Krachtige Dorpen en Steden

Deelnemers aan tafel:

- Jan van Bommel (OKZO, Overleg Kommissie Zederik Ondernemers)
- Kees Schetters (Huis ter Leede)
- Ed Schobben (IKG Ondernemersvereniging)
- Ed Ligthart (Binnenstadsmanager Gorinchem)
- Willem van Iperen (Stichting GO)
- Adrie Tukker (Woningbouwvereniging Nieuw-Lekkerland)

Vertegenwoordiging Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden:

- Nicoline van den Broek-Laman Trip
- Marcel Jacobs (verslaglegger)

De gesprekspartners aan deze tafel voerden een levendige discussie over de (toekomstige) opgaven voor de regio. Veel onderwerpen zijn genoemd, van behoud van lokale voetbalverenigingen tot de implementatie van de nieuwe Jeugdwet. De deelnemers signaleerden enkele belangrijke opgaven voor de toekomst.

Drie decentralisaties in het sociaal domein

Zorginstellingen moeten de komende jaren met verschillende gemeenten onderhandelen over zorgpakketten. Dit is een zeer lastige opgave voor zowel de zorginstellingen als de gemeenten. Gemeenten moeten op hun beurt weer onderhandelen met veel verschillende zorginstellingen. Voor zorginstellingen is het prettig als er één aanspreekpunt (gemeente/regio) is om mee te onderhandelen. Veel gemeenten in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden voeren op dit terrein nog hun eigen beleid. Uniformiteit is afwezig, maar is wel nodig voor de toekomst.

Voorzieningen op de juiste plaats en bereikbaar

In de toekomst moet het (basis)voorzieningenniveau op de juiste plaatsen aanwezig zijn en goed bereikbaar zijn vanuit de omringende kernen. De gesprekspartners opperden dat de grotere steden over basisvoorzieningen moeten beschikken zoals theater, zwembaden en voetbal- of sportverenigingen. Vanuit kleinere, omringende kernen moeten deze voorzieningen goed bereikbaar zijn. In de kleine kernen moeten voorzieningen aanwezig zijn waar behoefte aan is, waar een meerwaarde wordt gecreëerd en waar het financieel mogelijk/rendabel is.

Ondernemers in de juiste rol betrekken

Ondernemers in de regio willen graag betrokkenheid tonen en zichtbaar zijn. De deelnemers brengen tegelijkertijd naar voren dat door gemeenten vaak gekeken wordt naar ondernemers om op allerlei onderwerpen, ook waar zij geen inhoudelijke experts zijn, het voortouw te nemen. Ondernemers willen graag het voortouw nemen, maar moeten volgens de deelnemers niet gezien worden als de 'Haarlemmerolie' van het ambtelijk apparaat.

Samenhang aanbrenge in initiatieven van onderop

In het verlengde van het vorige punt wordt aangegeven dat burgers veel initiatieven nemen, waarbij hulp wordt gevraagd van ondernemers (of overheden). Vooral nog ontbreekt het echter vaak aan coördinatie van de verschillende initiatieven waardoor het resultaat van deze initiatieven zeer gefragmenteerd is. De nieuwe regio/gemeente moet hier een coördinerende, maar vooral ook faciliterende rol in spelen. De nieuwe regio/gemeente zal initiatieven in goede banen moeten leiden, daar helpt zij ook zichzelf mee.

Aandacht voor kwaliteit van het ambtelijk apparaat

In het verleden zijn gemeenten gefuseerd en is er volgens een deel van de tafelgasten onvoldoende aandacht besteed aan de kwaliteit en de competenties van het ambtelijk apparaat. Een nieuwe regio/gemeente biedt mogelijkheden om de invulling van het ambtelijk apparaat niet af te laten hangen van alleen beschikbaarheid, maar juist van kwaliteit en competenties. De overkoepelende opgaven vragen om een sterke ambtelijke organisatie.

Betrokkenheid ambtelijke en bestuurlijke organisatie

De gesprekspartners vragen niet om een verplichting van wonen in de gemeente waar wordt gewerkt maar zij vragen aandacht voor de betrokkenheid bij de gemeente waar een bestuurder of medewerker werkt. De gesprekspartners hebben twijfels bij de betrokkenheid van ambtenaren/wethouders die bijvoorbeeld wonen in Leerdam en het beleid moeten vormgeven van bijvoorbeeld de gemeente Giessenlanden.

Internationale bedrijven versus lokale opgaven

Vervolgens komt aan de orde dat ook (grote) bedrijven in de regio de verbinding verliezen met de kernen. De glasfabriek in Leerdam is bijvoorbeeld een dochteronderneming van een Amerikaans concern en staat onder Amerikaanse leiding. Deze Amerikaanse managers hebben geen binding met de dorpskernen en lokale vraagstukken en lijken zich minder snel in te zetten voor lokale opgaven. De gesprekspartners benoemen geen directe oplossing, maar signaleren een trend.

Toekomstige bestuurlijke vormgeving

Aan tafel is ook gesproken over de toekomstige bestuurlijke vormgeving. Enkele hoofdpunten uit de discussie over dit onderwerp:

- *Eén krachtige regio/gemeente.* De gesprekspartners pleitten voor één krachtige regio of gemeente die:
 - regisseur is voor grote opgaven/ontwikkelingen (zoals de drie decentralisaties),
 - initiatieven faciliteert die onderop in de samenleving ontstaan en die bijdraagt aan krachtige dorpen en steden binnen de lokale context.
- *Politieke legitimiteit.* De politieke legitimiteit moet in het gebied gewaarborgd worden. Daartoe moeten nieuwe bestuurders en volksvertegenwoordigers gekozen worden. De vraag of er op lokaal niveau van kernen ook iets (bijvoorbeeld in de vorm van dorpsraden) georganiseerd moet worden, is een nog onbeantwoorde vraag. Bij het bevorderen van krachtige dorpen en steden – en met name de lokale participatie en betrokkenheid – kan ook gedacht worden aan stimulering of facilitering van doelgerichte organisaties of stichtingen op lokaal of subregionaal niveau met de duidelijke doelstelling: “lokale leefbaarheid in de vorm die past bij de lokale eigenheid” (bijvoorbeeld rond sport, recreatie, buurtbus, tafeltje dekje, (mantel)zorg, dorpshuizen, etc.). Het is hierbij in ieder geval van belang dat initiatieven een eerlijke kans krijgen onafhankelijk van de voorkeur van het aanwezige bestuur.
- *Organisatie.* De bestuurlijke en ambtelijke organisatie moet bestaan uit ‘slimme’ ambtenaren en bestuurders die ‘een knoop durven door te hakken’.
- *Herkenbaarheid.* Opschalen is nodig voor bestuurlijke slagkracht. Het risico is echter dat de (bestuurlijke) herkenbaarheid van de regio vermindert. Daarvoor moet aandacht zijn. Dit zou kunnen door op lokaal niveau aanspreekpunten te organiseren.
- *Toekomstbestendig.* De nieuwe regio/gemeente moet toekomstbestendig zijn, in ieder geval tot 2030. Dat houdt niet in dat er nu een blauwdruk moet komen voor de komende 17 jaar maar dat een organisatie moet worden ontwikkeld die flexibel genoeg is om zich te kunnen aanpassen aan veranderend (landelijk) beleid. De drie decentralisaties zijn nu een belangrijk thema, maar dat houdt niet in dat de organisatie specifiek daarop moet worden ingericht. ‘Vorm volgt inhoud’ is hiervoor het te volgen principe, in plaats van zich laten leiden door de ‘waan van de dag’.

Tafel 3: Decentralisaties sociaal domein

Deelnemers aan tafel:

- Jenneke Klein-Geltink, Bureau Jeugdzorg
- Henk Rijnveld, Stichting Welzijn
- Sandra Harsveldt, de Lange Wei
- Simone Blom, Huis ter Leede
- Elone van Velthuijsen, Regionale Sociale Dienst
- Douwe Brik, Rivas Zorggroep
- Moniek Streng, Syndion

Vertegenwoordiging Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden:

- Liesbeth Spies
- Petra Hoogerwerf (verslaglegger)

Over het thema 'Decentralisaties Sociaal Domein' is een constructieve en energieke dialoog gevoerd waarbij de deelnemers kritisch zijn over hun eigen organisaties en over de gemeenten. Ook zijn diverse ideeën aangereikt.

Analyse

Er zijn drie grote transities in het sociale domein: de jeugdzorg, de participatiewet en de AWBZ. In de eerste ronde is geïnventariseerd wat de betekenis is van deze transitie en wat dit vergt van de gemeenten in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Uit de analyse zijn twee kernpunten naar voren gekomen voor de regio: gebrek aan bestuurskracht en onvoldoende kwaliteit en professionaliteit.

Samenwerking op ambtelijk niveau: Men ziet dat samenwerking op ambtelijk niveau tussen gemeenten moeizaam verloopt. Er wordt een voorbeeld gegeven van een aanbesteding waaruit bleek dat dit door de diverse gemeenten niet als een gezamenlijke activiteit was opgezet.

Gebrek aan bestuurskracht

Vertrouwen: Uit het gesprek komt naar voren dat gebrek aan vertrouwen tussen gemeenten een kernvraagstuk is. Er lijkt een scheiding te zijn tussen Gorinchem en de andere gemeenten.

Identiteit: Daarnaast zijn er veel kernen met ieder hun eigen cultuur die ze ook graag willen behouden. Dit uit zich bijvoorbeeld ook in de samenstelling en werkwijze van de gemeenteraden waarbij raadsleden vaak hun kern vertegenwoordigen.

Beeldvorming: Ook bestaan er beelden over en weer die maken dat mensen/gemeenten vastzitten in hun opvattingen over elkaar. "Gorinchem bepaalt alles", is zo'n voorbeeld van denken in beelden.

Bevoegdheden: Het gebrek aan slagkracht wordt ook veroorzaakt omdat bevoegdheden niet goed geregeld zijn.

Loslaten van macht en verantwoordelijkheid: Als andere oorzaak wordt genoemd dat wethouders het moeilijk vinden om in de samenwerking hun taken uit handen te geven aan een collega-wethouder. Stel dat er vanuit de gemeenten een wethouder de regie krijgt over de transitie en een bijbehorend budget, dan gaan de andere wethouders niet meer over dit budget. Dat geeft spanningen onderling en ook met de raad.

Urgentie: De urgentie voor samenwerking tussen gemeenten wordt niet gevoeld vanwege de lange termijn van de Visie 2030. "Over een visie kan je het altijd eens zijn, maar als het op uitvoering aankomt op korte termijn wordt het lastig." Eén van de deelnemer geeft aan dat er echter wel samenwerking moet komen: "De urgentie wordt misschien niet gevoeld maar als er nu niets gebeurt, is dat fataal voor de burger bij deze transitie in het sociaal domein."

Onvoldoende kwaliteit: Het ambtenarenapparaat heeft soms onvoldoende capaciteit om de transitie te implementeren. Daarnaast is de expertise en professionaliteit wisselend van niveau. Eén van de deelnemers typeert dit als handelingsverlegenheid: Men weet vaak niet hoe ze het moeten aanpakken. In het gesprek komt vervolgens naar voren dat ambtenaren soms verlamd lijken te zijn vanwege de onduidelijke politieke besluitvorming die richting zou moeten geven. Men ziet dat als er een grotere gemeente zou ontstaan, de kans groter is dat er kwalitatief betere mensen aangenomen kunnen worden. Dat zou een argument kunnen zijn om wel te komen tot één gemeente. Ook zou het goed zijn als er een cultuur ontstaat waarbij ambtenaren (uitsluitend nieuwe) fouten mogen maken.

De instellingen zelf: Met sterke zelfreflectie kijken de deelnemers ook naar hun eigen rol als het om samenwerking gaat en de oorzaken van gebrek aan samenwerking. Van oudsher liggen er samenwerkingsverbanden maar men gaat weinig op zoek naar nieuwe verbanden. “Iedereen zegt dat ze samenwerken, maar feitelijk gebeurt het nog onvoldoende.”

Versnippering: Het veld is versnipperd en drukbezet. Er zijn meer dan 70 zorgorganisaties.

Bureaucratie: Als voorbeeld komt naar voren dat een organisatie nu veel tijd en energie moet steken om te komen tot afstemming en draagvlak vanwege de financiering vanuit de diverse gemeenten. “Ik moet jaarlijks met 7 gemeenten spreken. Iedere gemeente vraagt om een verantwoording in een eigen vorm. Dat brengt veel extra werk met zich mee.”

Gezamenlijk verleden: De deelnemers in het veld en de betrokkenen bij de gemeenten kennen elkaar vaak al lang, waardoor zaken wel of juist niet mogelijk zijn op het gebied van samenwerking.

Geef ruimte: Het zou zorgorganisaties helpen meer ruimte te krijgen bijvoorbeeld door andere financiële constructies zoals opdrachtgeverschap-opdrachtnemerschap. “Stimuleer organisaties buiten de gebaande paden te treden en te zoeken naar meer ondernemerschap.”

O oplossingen en voorbeelden

Leiderschap: Er zijn twee voorbeelden genoemd van mensen die wel in staat waren samenwerking te realiseren met moed en leiderschap. In de regio Drechtsteden loopt de transitie goed o.a. vanwege een ambtenaar die zich daadkrachtig inzet om de transitie te begeleiden. Een ander voorbeeld is een wethouder die met moed en doorzettingsvermogen 17 gemeenten bijeen wist te brengen.

Visie en doel: Samenwerking werkt als je een gezamenlijke visie hebt en een helder doel.

Intrinsieke motivatie en moed: Ook is het nodig om in samenwerking oude patronen los te laten en niet te hechten aan de eigen verantwoordelijkheden. “Mensen moeten over hun eigen schaduw heen weten te springen en sommige mensen lukt dat gelukkig goed.”

GR: Als je het formeel wilt regelen, vinden de deelnemers dat je dit het best kunt regelen via een regeling zoals de gemeenschappelijke regeling (GR). Een GR helpt om de regie over te dragen en mandaat te geven. Het is in feite een vorm van verlengd lokaal bestuur. Een goed voorbeeld is de Regionale Sociale Dienst die door de GR veel slagkracht kan ontwikkelen.

Mogelijke modellen

Eén gemeente: Louter zakelijk bekeken zou de vorming van één gemeente een mogelijkheid zijn. Echter, emotioneel vergt dat veel, gezien de verschillen in cultuur en beleving van de eigen identiteit van de kernen.

Mengvariant: De tweede vorm zou de stedelijke/plattelandsvariant kunnen zijn. Hierbij kan je goed rekening houden met de cultuurverschillen en kun je een goede uitwerking maken naar het sociaal domein. De deelnemers aan deze thematafel vinden dit echter een ‘halfzachte’ oplossing.

GR: Geconcludeerd wordt dat een GR voor het sociaal domein de beste aanpak zou zijn. De organisaties worden dan gedwongen samen te werken en een samenvoeging van de gemeenten is niet direct nodig. Nadeel is dat de democratische legitimiteit laag is bij deze vorm. Gezien het feit dat het sociaal domein circa 50% betreft van de gemeentebegrotingen zou bovendien moeten worden bezien wat daarna overblijft voor de gemeenten.

Tafel 4: Vitaal landelijk gebied en waterveiligheid

Deelnemers aan tafel:

- Cees van der Vlist, Werelderfgoed Kinderdijk
- Cees de Jong, Den Haneker
- Niels Verkerk, SV Meerkerk
- Arend-Jan Weijsters, Nationaal Glasmuseum Leerdam
- Bert den Boer, Geschiedkundige Vereniging Giessenburg en Schelluinen
- Anneke Bode, Geschiedkundige Vereniging Giessenburg en Schelluinen

Vertegenwoordiging Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden:

- Gert Schutte
 - George Postma (verslaglegger)
-

De discussie start met de constatering dat er in het verleden weinig aandacht is geweest voor recreatie en toerisme in de regio AV. Dit is een belangrijke economische sector voor het gebied. In het gebied wonen nog relatief veel lager opgeleiden. Vroeger was daarvoor werk in de scheepsbouw; tegenwoordig is dat minder. De recreatie biedt kansen voor lager opgeleiden. De zondagsrust is een punt van aandacht.

Bestuurlijke aandacht voor recreatie en toerisme: Wel in de visie, niet in het hart

Bestuurlijk staan recreatie en toerisme niet hoog op de agenda. Er staan geen bedragen in de begroting en de visie is alweer zeven jaar oud. In de regionale visie hebben recreatie en toerisme wel een plek, maar geen prioriteit.

De regio AV blijft achter bij bijvoorbeeld de Drechtsteden die samen met de provincie investeren in waterwegen voor recreatie; Drechtsteden zit op de belangrijke plaatsen aan tafel. De Visie 2030 leidt wel tot bewustwording op het gebied van toerisme. De deelnemers aan deze thematafel signaleren het risico van stroperigheid in de besluitvorming.

De Rabobank en de lokale bedrijven in de toeristische sector hebben een intentieverklaring getekend waarin ook de verbinding met het “waterthema” wordt gelegd.

De recreatieondernemers uit de AV hebben drie CdK's gesproken en rondgeleid in het gebied. De ondernemers verwachten minder subsidie, maar vragen wel een beetje ruimte en vrijheid. De overheid speelt echter altijd een rol als het gaat om: 1) stimuleren, 2) belastingen en 3) voorkomen van verkeerd gebruik (van o.a. de ruimte).

De ondernemers signaleren een gebrek aan kennis en kwaliteit bij de lokale overheden.

Bestuurlijk wordt vaak in bestuurlijke grenzen gedacht terwijl de toerist (en de ondernemer) denkt in termen van gebieden of in termen van aansluitende activiteiten of attracties. Het is belangrijk om de recreatieve en toeristische “parels” te verbinden.

Potentie van het gebied: Veel niet-verbonden parels

Het gebied heeft toeristisch veel te bieden (diversiteit en schoonheid). Er liggen hele mooie kansen, voor zowel groot- als kleinschalige voorzieningen (B&B tot Kinderdijk). Het gaat om een combinatie van landelijke kwaliteit (deels Groene Hart), mooie plaatsen (historische steden), werelderfgoed en voorzieningen (profiel: glas, koeien, molens, groen, water, wolken en schaatsen). Hier ervaar je de “oudste historie” van Holland (inclusief scheepswerven en watermanagement). Een hotel waar 100 tot 150 mensen kunnen verblijven zou een versterking betekenen.

Het gebied zal ook beter gebruik kunnen maken van de “hotspots” zoals hotels en restaurants aan de grote verbindingswegen die door het gebied voeren (A27). De McDonalds bij Meerkerk trekt bijvoorbeeld heel veel mensen en biedt daardoor werkgelegenheid. Het is belangrijk dat de gasten zich realiseren waar ze zijn en mogelijk vanaf de McDonalds het gebied in trekken.

Noodzakelijke actie: Verbinden van de parels

Het ondernemerschap komt vóór de overheid. Er moet meer worden gedaan om de high lights in het gebied te verbinden. Toeristen komen binnen via bijvoorbeeld Kinderdijk of het Glasmuseum, maar moeten daarna eigenlijk als vanzelf de rest van de AV verkennen. Gewezen wordt op de zondagsrust die het bijvoorbeeld soms lastig maakt om ergens een kopje koffie te drinken. Aan de andere kant onderkent men dat het bij het “eigene” van het gebied hoort en dat er geen plaats is voor een “misplaatste Efteling”. Toch ontwikkelt de streek mee. Veertig jaar geleden werd er nauwelijks gefietst, nu wel. De “import” in het gebied schuift wel mee.

Veel mensen weten nog niet hoe bijzonder en aantrekkelijk het gebied is (van kano tot toprestaurant). Ook historisch is het belang groot. De bedrijven zullen zelf aan de versterking van die bekendheid moeten werken. De bedrijven in de sector moeten daarnaast pakketten/arrangementen bedenken en aanbieden. Als mensen 's morgens iets hebben bekeken of gezien, willen ze 's middags iets actiefs en voor de avond moet er dan ook een aansluitend aanbod zijn. Het is bijvoorbeeld jammer als mensen die in het Glasmuseum zijn geweest niet verder het gebied in trekken.

Waterveiligheid

Dit gebied is gewend om te leven met de wateropgaven. De indruk is dat de waterveiligheid goed geborgd is. Het watermanagement is goed (overigens is Tiel, het hoofdkantoor van het waterschap Rivierenland, wel ver weg). Op dit moment lopen de projecten voor dijkverzwaring. Deze projecten worden nog onvoldoende benut om de ruimtelijke kwaliteit van het gebied (en de kernen) te versterken. Gemeenten zijn daarin vaak nog te bescheiden en komen niet tot integrale plannen met Rijkswaterstaat. Het gebied verdient een meer integrale benadering. Op dit moment spelen ook de trajecten in het kader van “Ruimte voor de rivier”. In de “retentiegebieden” zijn geen functionerende boeren meer die het beheer van het gebied doen. Er dreigt nu versnippering van dat beheer, terwijl er juist een uitgelezen kans ligt om integraal terreinbeheer te ontwikkelen (bijvoorbeeld gericht op het herstel van de dalstroomvegetatie). Gemeenten kijken in dit geval te weinig over de eigen grenzen.

Modellen

Vanuit het perspectief van toerisme zijn grenzen lastig. Bijvoorbeeld samenhang met Schoonhoven, Dordrecht en Gouda is vanuit het perspectief van het Glasmuseum belangrijk. Aan de andere kant ziet men ook de verschillen tussen stad en platteland. Er is ook wel enige zorg dat de plattelandsvoorzieningen (geschiedkundige vereniging/museum) op korte termijn geen subsidies meer ontvangen als stad en platteland in één gemeente opgaan. Tevens wordt aangegeven dat het landelijk gebied wel een eigen expertise vraagt. De kracht van de dorpen vraagt aandacht.

Het gaat bij het toerisme niet zozeer om een andere overheid; de ondernemers moeten zich richten op het terugkerende publiek en zorgen dat er een divers aanbod ligt aan recreatieve mogelijkheden. Het is wel van belang dat de gemeenten eenheid van beleid hebben en niet in de weg zitten. Vanuit het perspectief van het toerisme is de schaal van de AV prima.

De gedachte aan tafel is dat het idee van drie gelijke gemeenten in het gebied een beetje bestuurlijk lijkt te zijn ingegeven. De voorkeur lijkt te liggen bij een tweedeling in stad en platteland. Die discussie moet echter vanuit ambitie worden gevoerd.

Bijlage 3: Overzicht gesprekspartners

Opdrachtgever

Tijdens de uitvoering van haar opdracht sprak de commissie op verschillende momenten met haar opdrachtgever, het dagelijks bestuur van de regio AV.

AV-gemeenten

De commissie voerde gesprekken met de gemeentesecretarissen, (delegaties van) de colleges van burgemeester en wethouders en (delegaties van) de raden van de gemeenten in de regio AV. De namen van de gesprekspartners zijn vermeld op de verslagen die als bijlage 1 zijn opgenomen in deze bijlagenbundel.

Trekkers ambtelijke samenwerking

Met mevrouw N. van Ameijde (trekker ambtelijke samenwerking regio AV) en de heer M. Does (ambtelijk trekker Stuurgroep 'Samenwerking in Participatie'; SIP) voerde de commissie een apart gesprek over de ambtelijke samenwerking in de regio AV.

Buurgemeenten en buurregio

De commissie sprak met (delegaties van) de colleges van burgemeester en wethouders van de volgende buurgemeenten: Sliedrecht, Papendrecht, Alblasterdam, Vianen en Lingewaal. Daarnaast sprak de commissie met de voorzitter en secretaris van het Drechtstedenbestuur.

Provincies Zuid-Holland en Utrecht

Bij de provincie Zuid-Holland sprak de commissie met de voormalig commissaris van de Koning, de heer J. Franssen, en met de heer R.A. Janssen, lid Gedeputeerde Staten. De commissie voerde tevens een gesprek met mevrouw M. Pennarts, lid Gedeputeerde Staten van Utrecht.

Consultatie maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven

De inbreng van maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven in de regio AV achtte de commissie van groot belang. De commissie organiseerde een dialoog met vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven over de opgaven in de regio en de bestuurlijke organisatie die daar het beste bij past. De namen van de deelnemers aan deze dialoog zijn opgenomen in het verslag dat als bijlage 2 is opgenomen in deze bijlagenbundel.

Achtergrondgesprekken

De commissie voerde ook enkele achtergrondgesprekken en sprak in dit verband met de heer R.W. Bleker, dijkgraaf van het Waterschap Rivierenland; de heer C.P. Hoogendoorn, Rabobank Drechtsteden en de heer B.J. ter Riet van Damen Shipyards.

Bijlage 4: Documentenoverzicht

Deze bijlage bevat een overzicht van de documenten zoals deze aan de commissie zijn aangereikt. In het overzicht in deze bijlage maken we onderscheid naar gemeente overstijgende documenten en de documenten die we per gemeente hebben ontvangen.

'GEMEENTE OVERSTIJGENDE' DOCUMENTEN

- Gemeente Vianen. *Vianen toekomstvisie 2025. Water, groen en historie in het hart van Nederland.*
- Graaf, van de H. (2013). *Een waard met een eigen aard. Op weg naar rijker Alblasserwaard leven.*
- Herweijer, M. en J.R. Lunsing. (2014). *Quo vadis? Varianten voor een mogelijke inrichting van het openbaar bestuur van gemeenten.* Stichting voor beleidsanalyse en bestuursondersteuning Stibabo.
- Koetsenruijter, J., M. van Kruijsbergen en H. van der Noordt. *Position paper intergemeentelijke samenwerking Leerdam, Vianen, Zederik.*
- Krol, S. (2012). *Concept gebiedsrapportage Hollandsche IJssel. Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden.*
- Provincie Zuid-Holland. (2012). *Beleidsvisie Groen.*
- Provincie Zuid-Holland. (2013). *Uitvoeringsprogramma Groen.*
- Raad voor het Openbaar Bestuur (2012). *Loslaten in vertrouwen. Naar een nieuwe verhouding tussen overheid, markt én samenleving.*
- Regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (2012). *Visie 2030. Regioscenario open, voor elkaar.*
- Regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (2013). *Regionale woonvisie Alblasserwaard-Vijfheerenlanden.*
- Spaans, E. (2013). *De andere weg: samen besturen!*
- Verdouw, C. en S. van Heesch (2012). *Gebiedsprofiel Alblasserwaard & Vijfheerenlanden. Provincie Zuid-Holland.*
- Verdult, V. e.a. (2013). *Rapport ter voorbereiding van de conferentie van de Vlaams- Nederlandse Delta te Dordrecht.* Ecorys.

DOCUMENTEN PER GEMEENTE

Giessenlanden

- Gemeente Giessenlanden (2012). *Programmabegroting Bijsturen en koers houden.*
- PWC (2012). *Rapportage extern onderzoek Giessenlanden. Onderdeel van bestuurskrachtonderzoek GLZ gemeenten.*

Gorinchem

- Gemeente Gorinchem (2010). *Iedereen doet mee! Coalitieakkoord.*
- Gemeente Gorinchem (2012). *Programmabegroting 2013.*
- Gemeente Gorinchem (2012). *Perspectiefnota Gorinchem 2013-2016.*
- Gemeente Gorinchem (2013). *Visie op regionale samenwerking.*

Hardinxveld-Giessendam

- Blase, B. (2012). *Kiezen, sturen, vernieuwen. Gemeente Hardinxveld-Giessendam.*
- Gemeente Hardinxveld-Giessendam (2012). *Oriëntatie HG.*
- Gemeente Hardinxveld-Giessendam (2013). *Regionale samenwerking A&V of? Vervolg op raadsbesluit 20.12.2012.*
- Gemeente Hardinxveld-Giessendam (2010). *Voor de toekomst van Hardinxveld-Giessendam: dienstbaar, sociaal en met vaste koers. Coalitieakkoord.*
- Gemeente Hardinxveld-Giessendam. *Rapportage resultaten kanalenonderzoek.*
- Gemeente Hardinxveld-Giessendam (2012). *Perspectiefnota 2012-2016.*
- Gemeente Hardinxveld-Giessendam (2012). *Programmabegroting 2013-2016.*

Leerdam

- Gemeente Leerdam (2012). *Perspectiefnota 2013-2016*.
- Gemeente Leerdam (2012). *Oog voor de omgeving, oog voor de organisatie. Organisatievisie Leerdam 2012*.
- PWC (2012). *Rapportage extern onderzoek Leerdam. Onderdeel van bestuurskrachtonderzoek GLZ gemeenten*.

Molenwaard

- Gemeente Molenwaard (2013). *Molenwaard, een gemeente met hart voor mensen. Coalitieakkoord*.
- Gemeente Molenwaard (2012). *Programmabegroting 2013-2016*.
- Gemeente Molenwaard (2013). *Beheerdeel Programmabegroting 2014-2018*.
- Gemeente Molenwaard (2013). *Beleidsdeel Programmabegroting 2014-2018*.
- Gemeente Molenwaard (2013). *Toelichting bij raadsvoorstel begroting 2014-2018. Versie voor de auditcommissie*.

Zederik

- Gemeente Zederik (2012). *Perspectiefnota 2013*.
- Gemeente Zederik (2013). *In het groene hart nabij de stad. Position paper als bijdrage aan de Commissie Schutte*.
- Gemeente Zederik (2014). *Advies gemeenteraad Zederik aan Commissie Schutte*.
- Gemeente Zederik (2014). *Advies VKG (Vrije Kiesvereniging Gemeentebelangen) aan commissie Schutte*.

Geraadpleegde websites

- <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2013/05/02/begrotingsscan-voor-gemeenten.html>
- <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/gemeentelijke-financien/gemeentefonds>
- www.waarstaatjegemeente.nl

Bijlage 5: Verdeling raadsleden

Raadsleden verdeling 2013 (op basis van websites)											
Zetels	Giessen- landen	Gorinchem	Hardinxveld- Giessendam	Leerdam	Molen- waard	Zederik	Totaal	Linge- waal	Vianen	Totaal	Totaal/ totaal
VVD	5	5	1	3	2	2	18	3	3	6	24
CDA	3	1	2	3	5	4	18	4	2	6	24
SGP	1	2	3	3	5	2	30	1	2	3	37
CU	2		4	2	4	2		3	1	4	
PvdA	4	7	2	4	3	2	22	4	2	6	28
GroenLinks		2					2			0	2
SP		2					2			0	2
D66		2					2		1	1	3
Gorinchem solidair		1					1			0	1
Stadsbelang (Gorinchem)		1					1			0	1
Transparante partij voor algemeen belang (HG)			5				5			0	5
Leerdam 2000				4			4			0	4
GMB (Molenwaard)					2		2			0	2
JVB (Zederik)						1	1			0	1
VKG (Zederik)						2	2			0	2
Platform Vianen									4	4	4
Lokaal Alert (Vianen)									2	2	2
	15	23	17	19	21	15	110	15	17	32	142

Bijlage 6: Overzicht samenwerkingsverbanden Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

In het onderstaande schema zijn de verschillende samenwerkingsverbanden van de AV weergegeven. Per samenwerkingsverband is aangegeven welke AV-gemeenten en welke overige partners (provincie, waterschap, gemeenten) deelnemen. In het vervolg van deze bijlage zijn de samenwerkingsverbanden kort nader toegelicht.

Samenwerkingsverband	Giessen-landen	Gorinchem	Hardinxveld-Giessendam	Leerdam	Molenwaard	Zederik	Anders, nl.:
GR Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (AV)	x	x	x	x	x	x	
GR Reinigingsdienst Waardlanden	x	x	x	x	x	x	
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen (ROM-S), Beheer BV ROM-S	x	x	x	x	x	x	
GR Regionale Sociale Dienst (RSD)	x	x	x	x	x	x	Lingewaal
GR Werkvoorzieningsschap Avelingen Groep	x	x	x	x	x	x	Lingewaal
GR Publieke gezondheid en jeugd Zuid-Holland Zuid	x	x	x	x	x	x	De gemeenten in de Hoekse Waard (Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland, Strijen) en in de Drechtsteden (Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht).
GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	x	x	x	x	x	x	Regio Zuid-Holland Zuid, Provincie Zuid-Holland, de gemeenten in de Hoekse Waard (Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland, Strijen) en in de Drechtsteden (Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht).
GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid	x	x	x	x	x	x	De gemeenten in de Hoekse Waard (Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland, Strijen) en in de Drechtsteden (Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht).
GR Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken (GEVUDO, Huisvuilcentrale, HVC te Alkmaar)	x	x	x	x	x	x	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.
GR Bureau Openbare Verlichting Lek – Merwede (OVL)	x	x	x	x	x	x	Hendrik-Ido- Ambacht, Papendrecht, Vianen en Nederlek
Regionaal Economisch Overleg (REO)	x	x	x	x	x	x	De gemeenten in Zuid-Holland Zuid
Regionale Educatieve Agenda (REA)	x	x	x	x	x	x	Lingewaal, Werkendam, Woudrichem en de samenwerkingsverbanden onderwijs
Woerdens Beraad	x	x	x	x	x	x	Alle gemeenten in het Groene Hart
CJG AV	x	x	x	x	x	x	Rivas Zorggroep, Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Zuid-Holland Zuid, onderdeel van de GR Publieke Gezondheid en Jeugd, Bureau Jeugdzorg Zuid-Holland, Diaconaal Maatschappelijk Werk, Samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs, Yulius
Convenant Ruimtelijke Ordening Zuid-Holland	x	x	x	x	x	x	Provincie Zuid-Holland, Vereniging Zuid-Hollandse Gemeenten
Samenwerkingsconvenant 'Een veilig thuis'	x	x	x	x	x	x	Gemeenten in de Drechtsteden
Convenant Regionale samenwerking toezichthouders/BOA's Horeca en Alcohol	x	x	x	x	x	x	
School en Bedrijf	x	x	x	x	x	x	Lingewaal, scholen en bedrijfsleven
OASEN N.V.	x	x	x	x	x	x	Plus 26 andere gemeenten in het verzorgingsgebied.
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	x	x	x	x	x	x	Nederlandse gemeenten
Eneco Holding N.V.	x	x	x	x	x	x	In totaal ongeveer zestigtal gemeenten.

Samenwerkingsverband	Giessen-landen	Gorinchem	Hardinxveld-Giessendam	Leerdam	Molenwaard	Zederik	Anders, nl.:
GR Sportpark Souburgh					X		Alblasserdam
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Alblasserwaard/Vijfheerenlanden (O2A5)	X			X	X	X	Lingewaal, Vianen
Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffen en Waarden (SVHW)			X		X	X	Alblasserdam, Albrandswaard, Barendrecht, Bernisse, Bergambacht, Binnenmaas, Boskoop, Brielle, Cromstrijen, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Korendijk, Nederlek, Nieuwkoop, Oud-Beijerland, Ouderkerk, Schoonhoven, Strijen, Vlist, waterschap Hollandse Delta en de Regionale Afvalstoffendienst Dienst Hoeksche Waard.
Stichting Openbaar Verenigd Onderwijs in Gorinchem en de regio (OVO)		X	X				
Stichting A27		X					Werkendam, bedrijfsleven
BV Merwede-Linge Lijn	X	X	X	X			Dordrecht, Sliedrecht, Geldermalsen
GLZ samenwerking	X			X		X	

Toelichting op de samenwerkingsverbanden

GR Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

Binnen de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden werken zes gemeenten samen op de volgende domeinen:

- Economie en Toerisme;
- Fysiek (Ruimtelijke Ordening, Wonen en Verkeer en Vervoer);
- Sociaal (Wmo, Jeugd, Cultuur, Onderwijs, Sociale Leefbaarheid en Veiligheid)

GR Reinigingsdienst Waardlanden

Waardlanden is de reinigingsdienst voor de zes AV gemeenten en is belast met het collectief inzamelen, verwijderen of het collectief doen inzamelen of doen verwijderen van huishoudelijke afvalstoffen ter voldoening van de bij of krachtens de Wet Milieubeheer aan de gemeente opgelegde wettelijke verplichting.

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen (ROM-S), Beheer BV ROM-S

ROM-s is belast met het ontwikkelen van transport- en logistiek centrum Schelluinen West, het realiseren en exploiteren van een aantal regionale vrachtwagenparkeerplaatsen en het herontwikkelen van de vertreklocaties.

GR Regionale Sociale Dienst (RSD)

De Regionale Sociale Dienst en Kredietbank Alblasserwaard/Vijfheerenlanden (RSD) voert voor de gemeenten de wet- en regelgeving uit op het gebied van werk, uitkeringen, bijzondere kosten, schulden, inburgering en scholing.

GR Werkvoorzieningschap De Avelingen Groep

Avelingen Groep voert voor de gemeenten de Wet Sociale Werkvoorziening uit door op zo doelmatig mogelijke wijze de taken en bevoegdheden op terrein van de gesubsidieerde arbeid en de arbeidsre-integratie te behartigen.

GR Publieke Gezondheid en Jeugd

Op 1 juli 2012 is de Gemeenschappelijke Regeling Zuid-Holland Zuid vervangen door de Gemeenschappelijke Regeling Publieke gezondheid en jeugd. Het samenwerkingsverband heeft tot taak, vanuit het beginsel van verlengd lokaal bestuur, een bijdrage te leveren aan het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten, teneinde een evenwichtige en voorspoedige ontwikkeling in het gebied te bevorderen. De behartiging van belangen geschiedt door het bepalen van de hoofdlijnen van gewenste ontwikkelingen door middel van sturing, ordening, integratie en in voorkomende gevallen uitvoering ter zake van de taakvelden:

- publieke gezondheid,
- onderwijs (leerplicht, regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten),
- Jeugd preventieteam.

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

De omgevingsdienst voert de wettelijke milieutaken uit voor de 19 gemeenten van de regio Zuid-Holland Zuid en de Provincie Zuid-Holland.

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

In de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid werken 19 gemeenten, de Brandweer en Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) samen met een groot aantal andere partijen om de veiligheid in de regio te waarborgen.

GR Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken (GEVUDO)

De GEVUDO is belast met het op milieuvriendelijke wijze verwerken van afval.

GR Bureau Openbare Verlichting Lek – Merwede (OVL)

Het beheer van de openbare verlichting is via de hiervoor opgerichte gemeenschappelijke regeling ondergebracht bij het bureau OVL Lek-Merwede.

GR Sportpark Souburgh

GR Sportpark Souburgh is belast met het in stand houden en exploiteren van de sportvelden op het sportpark Souburgh, gelegen op de grens van de gemeenten Alblasserdam en Molenwaard.

OASEN N.V.

De vennootschap voorziet in de behoefte van drinkwater voor 750.000 mensen en 7.200 bedrijven in het oosten van Zuid-Holland.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

De vennootschap heeft als doel de uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden. Daarvoor houdt de vennootschap zich onder meer bezig met het aantrekken en uitzetten van gelden, het op andere wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties en het verzorgen van het betalingsverkeer.

Eneco Holding N.V.

De vennootschap heeft ten doel de openbare elektriciteit en gas en warmtevoorziening te verzorgen, alsmede te voorzien in de behoefte aan goederen en/of diensten of het verrichten van ondersteunende activiteiten in de sector van openbare nutsvoorzieningen.

Stichting Openbaar Primair Onderwijs Alblasserwaard/Vijfheerenlanden (O2A5)

De stichting bestuurt het openbaar basisonderwijs bij 23 openbare scholen in vier AV- gemeenten plus Lingewaal en Vianen en 1 algemeen bijzondere school.

Stichting Openbaar Verenigd Onderwijs in Gorinchem en de regio (OVO)

Deze stichting heeft tot doel het verzorgen van het primair openbaar onderwijs in de gemeenten Hardinxveld-Giessendam en Gorinchem en het voortgezet openbaar onderwijs in Gorinchem.

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffen en Waarderen (SVHW)

Vanaf 1 januari 2001 is het SVHW een openbaar lichaam op basis van de wet Gemeenschappelijke Regelingen. De taken van het SVHW zijn vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling en bestaan uit:

- de heffing en invordering van belastingen;
- de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ);
- de administratie van vastgoedgegevens;
- het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden.

Stichting A27

De stichting heeft tot doel:

- De bevordering van de besluitvorming om te komen tot een versnelde realisering van een nieuwe oeververbinding bij Gorinchem.
- Het verbeteren van de ontsluitingen van de regio c.q. het achterland, met als uitgangspunt de bestaande/nieuwe concepten en private initiatieven met betrekking tot de oeververbinding.

De BV Merwede-Lingelijn

De BV Merwede-Lingelijn is opgericht voor de aanleg van de Merwede-Lingelijn tussen Dordrecht en Geldermalsen. Zij is nu verantwoordelijk voor het beheer van deze lijn.

Regionaal Economisch Overleg (REO)

Dit is een formeel adviesorgaan van de provincie Zuid-Holland. Het overleg vindt plaats tussen de gedeputeerde en de portefeuillehouders Economie van de gemeenten in Zuid-Holland Zuid.

Regionale Educatieve Agenda (REA)

Hierbij gaat het om een overleg tussen gemeenten en onderwijs.

Woerdens Beraad

Het Woerdens Beraad is in de eerste plaats een doe-club van, voor en door gemeenten in het Groene Hart. Het zet zich in voor de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het Groene Hart in brede zin. De activiteiten van het Woerdens Beraad zijn bedoeld om gemeenten te faciliteren en met elkaar in gesprek te brengen over gemeenschappelijke problemen, ideeën en duurzame oplossingen rond ruimtelijke kwaliteit in relatie tot bijvoorbeeld economie, leefbaarheid en recreatie. De gemeenten geven het Groene Hartbeleid handen en voeten: de kennis en ervaring van gemeenten met de uitvoering van beleid in de praktijk is cruciaal. Gemeenten hebben een grote invloed op de kwaliteit van het Groene Hart.

Het Woerdens Beraad is het overleg van de vertegenwoordigers van de zes intergemeentelijke samenwerkingsverbanden in het Groene Hart. De gemeenten in het Groene Hart zijn hiermee in het Woerdens Beraad vertegenwoordigd. Via het Woerdens Beraad behartigen zij gezamenlijk hun belangen met betrekking tot de toekomst van het Groene Hart als eenheid binnen de Randstad. Hiertoe wordt de onderlinge samenwerking versterkt en bevorderd.

CJG AV

Het Centrum voor Jeugd en Gezin Alblasserwaard Vijfheerenlanden (CJG AV) is gebaseerd op netwerksamenwerking tussen de kernpartners: dit zijn de 6 gemeenten in de AV en de organisaties die werkzaam zijn in de regio op het gebied van jeugd(zorg) en onderwijs. Het CJG is geen nieuwe zelfstandige organisatie.

In het CJG AV werken gemeenten en deskundige partners op het gebied van jeugd(zorg) en onderwijs samen. De volgende kernpartners vormen het CJG AV:

- Rivas Zorggroep
- Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Zuid-Holland Zuid, onderdeel van de GR Publieke Gezondheid en Jeugd
- Bureau Jeugdzorg Zuid-Holland
- Diaconaal Maatschappelijk Werk
- Samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs
- Yulius
- Gemeenten Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Molenwaard en Zederik.

Convenant Ruimtelijke Ordening Zuid-Holland

Het convenant heeft als doel de afstemming en wisselwerking te bevorderen tussen alle partijen door procesafspraken te maken. Deze afspraken zijn op hoofdlijnen en niet juridisch afdwingbaar. Het zijn bestuurlijke afspraken die ervoor moeten zorgen dat de samenwerking goed verloopt. Met vroegtijdige afstemming kan tijdig helderheid worden verschaft en wordt de snelheid van planologische procedures bevorderd.

Samenwerkingsconvenant 'Een veilig thuis'

Het convenant heeft als doel een gemeenschappelijke aanpak van kindermishandeling en geweld in huiselijke kring te realiseren en te verankeren, waardoor een sluitende ketenaanpak gecreëerd wordt rond (potentiële) plegers, slachtoffers en getuigen van huiselijk geweld. Daarom spannen de convenantpartners zich in, zodat kindermishandeling en geweld in huiselijke kring

- wordt onderkend
- wordt voorkomen of, indien dit niet mogelijk is,
- de schadelijke gevolgen van het geweld tot een minimum beperkt blijven
- de schade als gevolg van het geweld wordt hersteld en
- herhaling van het huiselijk geweld wordt voorkomen.

De samenwerkingspartners, gemeenten en organisaties leggen door middel van dit convenant vast dat zij voor een gemeenschappelijke aanpak van kindermishandeling en geweld in huiselijke kring kiezen conform 'Een veilig thuis', Regiovisie geweld in huiselijke kring en kindermishandeling, Regio Drechtsteden en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden”.

Convenant Regionale samenwerking toezichthouders/BOA's Horeca en Alcohol

De gemeenten in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden werken samen bij de controles op overtredingen van onder andere de Drank- en Horecawet. Er is sprake van één handhavingsbeleid en een gezamenlijke 'poule' van gespecialiseerde toezichthouders.

School en Bedrijf

School en Bedrijf is een gezamenlijk initiatief van scholen, bedrijven en lokale overheid. Het doel van School en Bedrijf is om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in de regio te optimaliseren. De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt vormen hierbij het vertrekpunt.

GLZ Samenwerking

Giessenlanden, Leerdam en Zederik werken op operationeel gebied samen, d.m.v. een convenant. Per 1 januari 2011 zijn 6 organisatieonderdelen samengevoegd in het kader van de GLZ-samenwerking:

- taken op het gebied van personeel en organisatie worden uitgevoerd door de gemeente Giessenlanden,
- taken op het gebied van ICT en centrale inkoop worden uitgevoerd door de gemeente Zederik,
- taken op het gebied van brandweer, crisisbeheersing en juridische zaken worden uitgevoerd door de gemeente Leerdam.

Bijlage 7: Inkomsten en uitgaven op basis CBS 2013

Totalen per Hoofdgroep 2013							
	Giessenlanden	Gorinchem	Hardinxveld-Giessendam	Leerdam	Molenwaard	Zederik	Totaal
"Omzet als percentage van de AV-gemeenten samen"	8%	39%	12%	15%	20%	6%	100%
Totaal Baten	€ 26.831	€ 130.457	€ 41.209	€ 50.522	€ 66.341	€ 21.873	€ 337.233
000 Algemeen bestuur	€ 268	€ 530	€ 280	€ 397	€ 530	€ 213	€ 2.218
100 Openbare orde en veiligheid	€ 12	€ 532	€ 63	€ 19	€ 38	€ 11	€ 675
200 Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 61	€ 5.685	€ 275	€ 689	€ 394	€ 115	€ 7.219
300 Econ. zaken	€ 323	€ 949	€ 451	€ 701	€ 2.752	€ 404	€ 5.580
400 Onderwijs	€ 15	€ 1.663	€ 136	€ 719	€ 179	€ 30	€ 2.742
500 Cultuur en recreatie	€ 290	€ 2.639	€ 710	€ 95	€ 1.281	€ 446	€ 5.461
600 Soc. voorzieningen en maatschappelijke dienstverle	€ 3.320	€ 17.927	€ 2.789	€ 7.488	€ 3.947	€ 2.000	€ 37.471
700 Volksgezondheid en milieu	€ 2.929	€ 7.148	€ 4.042	€ 5.684	€ 6.989	€ 2.729	€ 29.521
800 Ruim. ordening en volkshuisvesting	€ 826	€ 28.675	€ 10.113	€ 6.894	€ 10.771	€ 1.282	€ 58.561
900 Finan. en algemene dekkingsmiddelen	€ 18.787	€ 64.709	€ 22.350	€ 27.836	€ 39.460	€ 14.643	€ 187.785
Totaal Lasten	€ 26.831	€ 130.457	€ 41.209	€ 50.522	€ 66.341	€ 21.873	€ 337.233
000 Algemeen bestuur	€ 5.140	€ 8.301	€ 2.571	€ 3.880	€ 1.994	€ 3.040	€ 24.926
100 Openbare orde en veiligheid	€ 1.452	€ 4.312	€ 2.134	€ 2.538	€ 2.491	€ 1.698	€ 14.625
200 Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 2.182	€ 15.278	€ 4.432	€ 4.143	€ 5.391	€ 1.691	€ 33.117
300 Econ. zaken	€ 156	€ 590	€ 783	€ 195	€ 1.964	€ 76	€ 3.764
400 Onderwijs	€ 1.707	€ 8.265	€ 2.023	€ 3.955	€ 3.335	€ 1.004	€ 20.289
500 Cultuur en recreatie	€ 2.728	€ 12.278	€ 3.431	€ 3.372	€ 3.651	€ 2.574	€ 28.034
600 Soc. voorzieningen en maatschappelijke dienstverle	€ 6.662	€ 32.566	€ 8.568	€ 15.369	€ 8.866	€ 4.884	€ 76.915
700 Volksgezondheid en milieu	€ 3.380	€ 8.107	€ 4.297	€ 6.655	€ 7.928	€ 3.581	€ 33.948
800 Ruim. ordening en volkshuisvesting	€ 1.846	€ 30.631	€ 10.035	€ 9.040	€ 9.158	€ 2.357	€ 63.067
900 Finan. en algemene dekkingsmiddelen	€ 1.578	€ 10.129	€ 2.935	€ 1.375	€ 21.563	€ 968	€ 38.548
Bron:	CBS - Begrotingen Gemeenten						

Bijlage 8: Modellen uit tussenrapportage

Op 16 januari 2014 organiseerde de commissie een terugkoppelingsbijeenkomst. Ter voorbereiding op deze bijeenkomst stelde de commissie een tussenrapportage op waarin de hoofdlijn van de analyse van de commissie was uitgewerkt en de belangrijkste kenmerken van de modellen in beschrijvende zin waren weergegeven.

De commissie heeft er in de tussenrapportage voor gekozen, naast de in de opdracht genoemde modellen, ook enkele andere varianten uit te werken waarvoor in de gesprekken met de commissie aandacht was gevraagd. De tussenrapportage bevatte de volgende mogelijke modellen:

1. Zes zelfstandige gemeenten en intensievere samenwerking.
2. Fusie van de zes gemeenten.
3. Landelijk/stedelijk.
4. Drie gelijkwaardige gemeenten.
5. Merwede-cluster.
- 5a. Merwede-cluster+.
6. Merwede-cluster, Vijfheerenlanden, Alblasserwaard.
7. Vijfheerenlanden, Alblasserwaard.

Het vervolg van deze bijlage bevat de houtskoolschets van de mogelijke modellen uit de tussenrapportage.

Optie 1 Zes zelfstandige gemeenten en intensievere samenwerking

Een model van ambtelijke samenwerking, waarbij de huidige zes gemeenten van de regio AV zelfstandig blijven, is in de ogen van de commissie slechts toekomstbestendig wanneer de ambtelijke samenwerking wordt ingericht op het schaalniveau van de regio AV. Ambtelijke samenwerking op kleinere schaal ziet de commissie als een onvoldoende toereikende oplossing. Ambtelijke samenwerking in clusters van gemeenten binnen de AV levert onvoldoende schaalvoordeel en onvoldoende inhoudelijke synergie op.

In dit model blijven alle zes gemeenten in de AV zelfstandig en werken zij intensief en niet-vrijblijvend samen. Deze samenwerking wordt in dit model op een eenduidige wijze gestuurd op basis van een gezamenlijk ontwikkelde en vastgestelde visie.

Voor deze samenwerking is een goede governance structuur, een zware GR, noodzakelijk waarbij de volgende uitgangspunten gelden:

1. Alle deelnemers *kunnen* bijdragen en ook alle deelnemers *willen* bijdragen.
2. Deelnemers stellen de gezamenlijke doelen boven de eigen doelen en accepteren soms dat de winst uit de samenwerking voor hen minder is dan die van een ander.
3. Tegenstellingen worden door de deelnemers opgelost (en niet genegeerd en verzwegen).
4. De rollen, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de deelnemers zijn duidelijk.
5. Deelnemers voelen zich in dezelfde grote mate verantwoordelijk voor genomen beslissingen.
6. De samenwerking is democratisch geborgd.

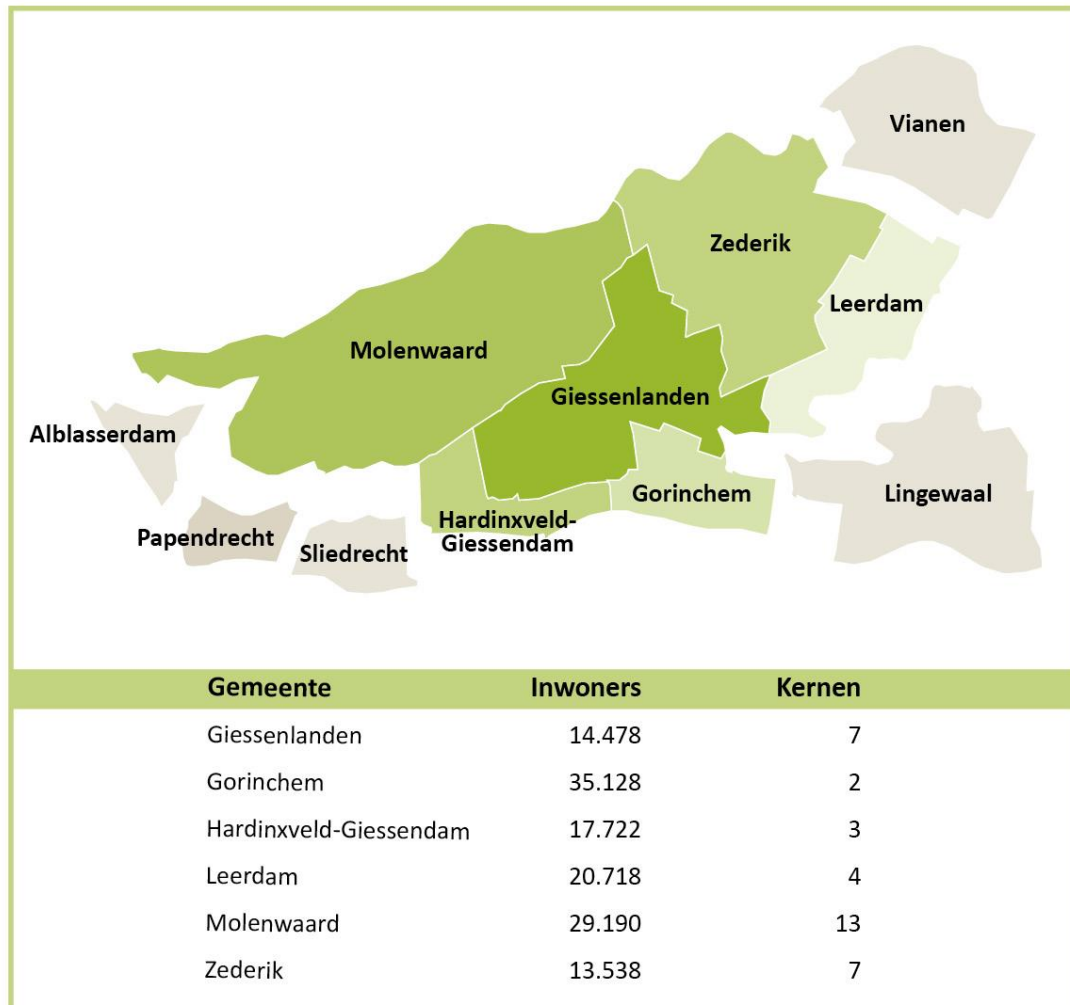
De samenwerking zal zich in dit model richten op vier domeinen:

1. Realiseren van een gezamenlijke bedrijfsvoering.
2. Realiseren van uitvoeringstaken.
3. Ontwikkelen en realiseren van beleid op essentiële beleidsthema's voor de gehele AV.
4. Organiseren van de lobby waarbij de AV zich als geheel profileert en "zaken binnen haalt".

Dit model is een grote stap ten opzichte van de huidige situatie. De huidige samenwerkingsvormen zullen moeten worden gesaneerd en de samenwerking zal verder moeten worden verstevigd en aangepast op basis van de hierboven getypeerde governance structuur. Onderdeel in deze oplossing kan zijn de vorming van één gezamenlijke ambtelijke organisatie. In dit model zorgen de individuele gemeenten voor het maatwerk in het politieke proces en in de dienstverlening.

Dit model ziet er als volgt uit:

Optie 1: Samenwerken in de AV

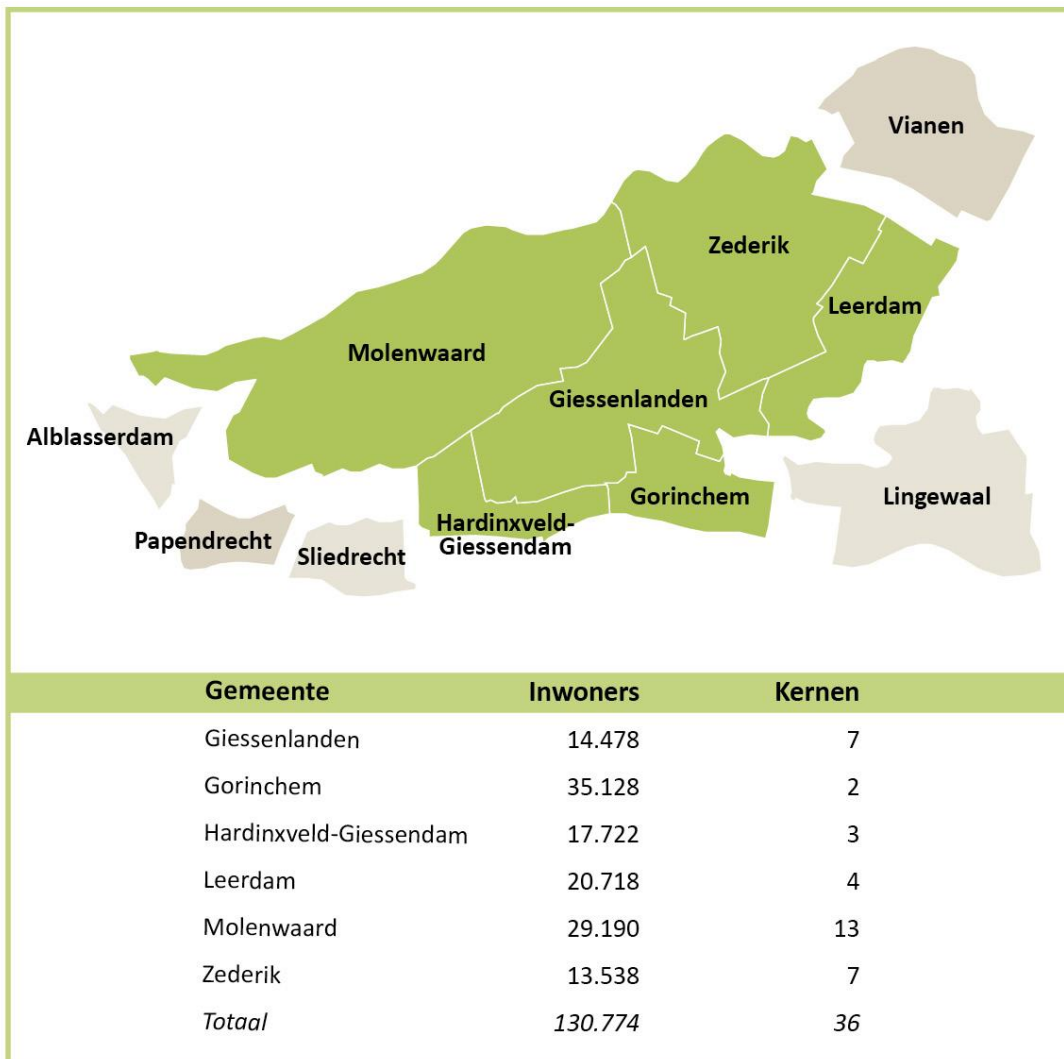

Optie 2: Fusie van de zes AV-gemeenten

In deze variant fuseren de zes gemeenten van de AV tot één nieuwe gemeente. Op deze wijze ontstaat een grote gemeente van circa 130.000 inwoners. Het aantal kernen is groot en ook het totale oppervlak is aanzienlijk. Deze gemeente kan landelijk aanschuiven bij de overleggen die de 100.000+- gemeenten voeren (onderling en in Den Haag). Een dergelijke gemeente omvat een grote variëteit aan kenmerken. Hierbij gaat het om stedelijk/landelijk, landbouw en industrie, maritieme sector en recreatie en toerisme. De samenhang en de verbondenheid tussen de inwoners zal niet op alle onderdelen groot zijn. Gezamenlijke vraagstukken die een eenduidige aanpak vragen zijn er zeker (zie Visie 2030).

Dit model ziet er als volgt uit:

Optie 2: Eén AV

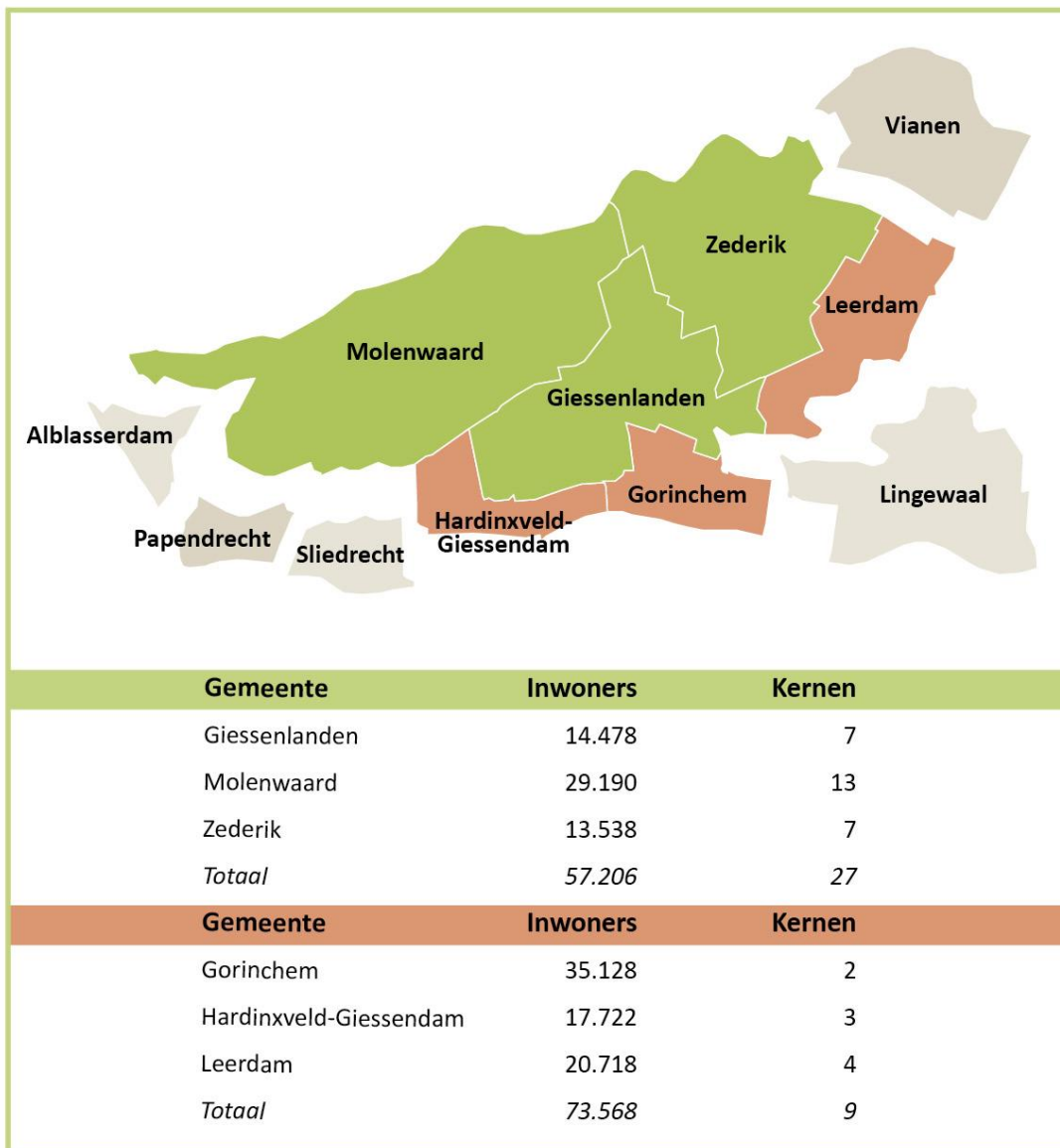

Optie 3: Landelijk/stedelijk

In de gesprekken is vaak aandacht gevraagd voor het samenbrengen van het landelijk gebied. Indien langs de lijn van landelijk en stedelijk wordt gedacht, ontstaat een lastig beeld. In deze logica zouden Hardinxveld-Giessendam, Gorinchem en Leerdam één nieuwe gemeente moeten vormen. Nadeel is dat Leerdam niet aan de beide andere gemeenten grenst. Bovendien is Leerdam meer georiënteerd op de Vijfheerenlanden. De logica van Gorinchem en Leerdam samen is moeilijk te onderbouwen.

Een landelijke gemeente zou bestaan uit 28 kernen terwijl de stedelijke gemeente 9 kernen telt.

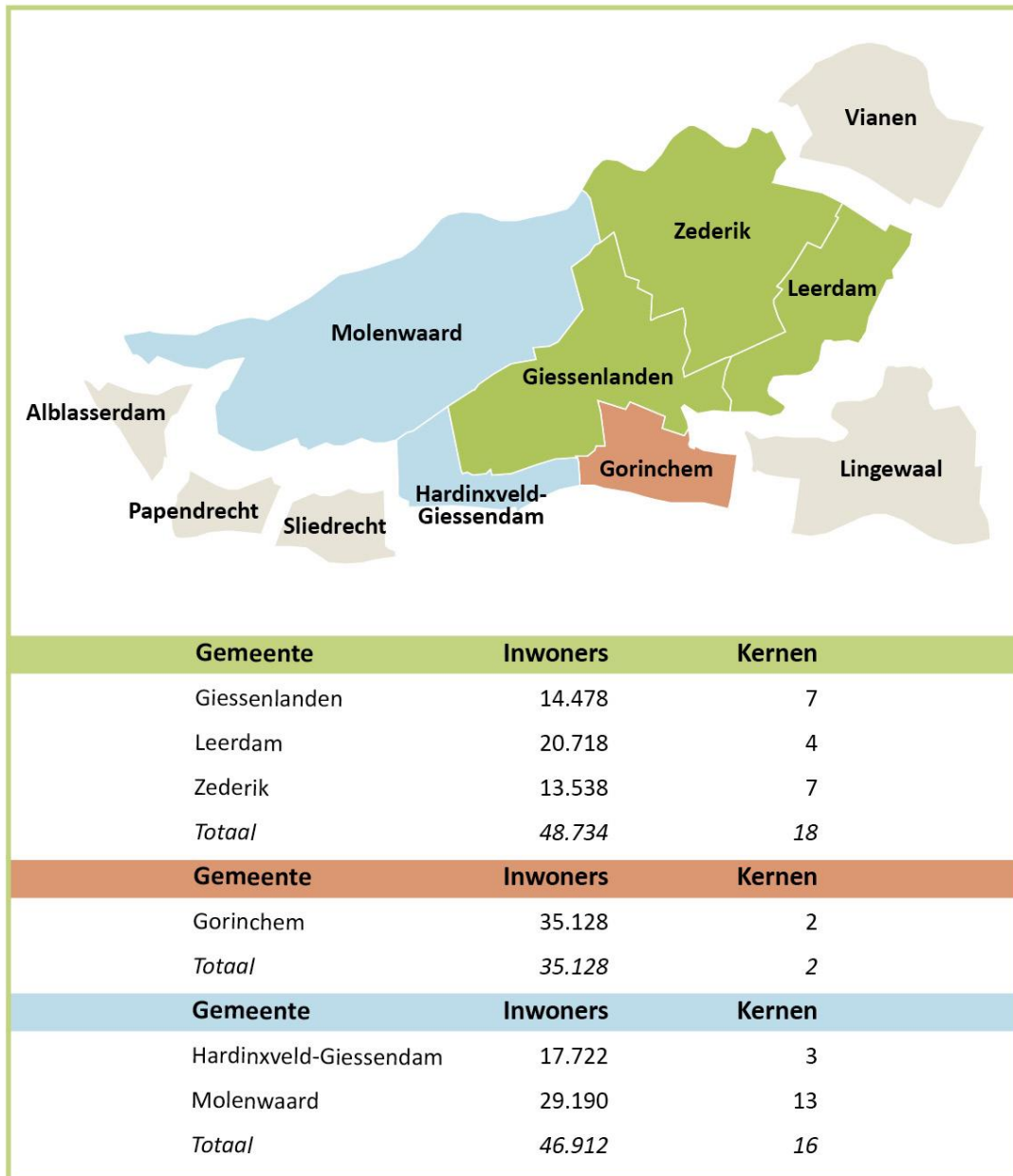
Optie 3: Landelijk/stedelijk

Optie 4: Fusie tot drie gelijkwaardige gemeenten

In deze variant blijft Gorinchem zelfstandig. Echter, Gorinchem legt wel een claim op een aantal omliggende kernen. Giessenlanden en Hardinxveld-Giessendam hebben aangegeven “ongedeeld” te willen blijven. Het is in deze variant ook denkbaar dat (direct of later) Vianen en Lingewaal aansluiten bij de GLZ-gemeenten.

Optie 4: Drie gelijkwaardige gemeenten

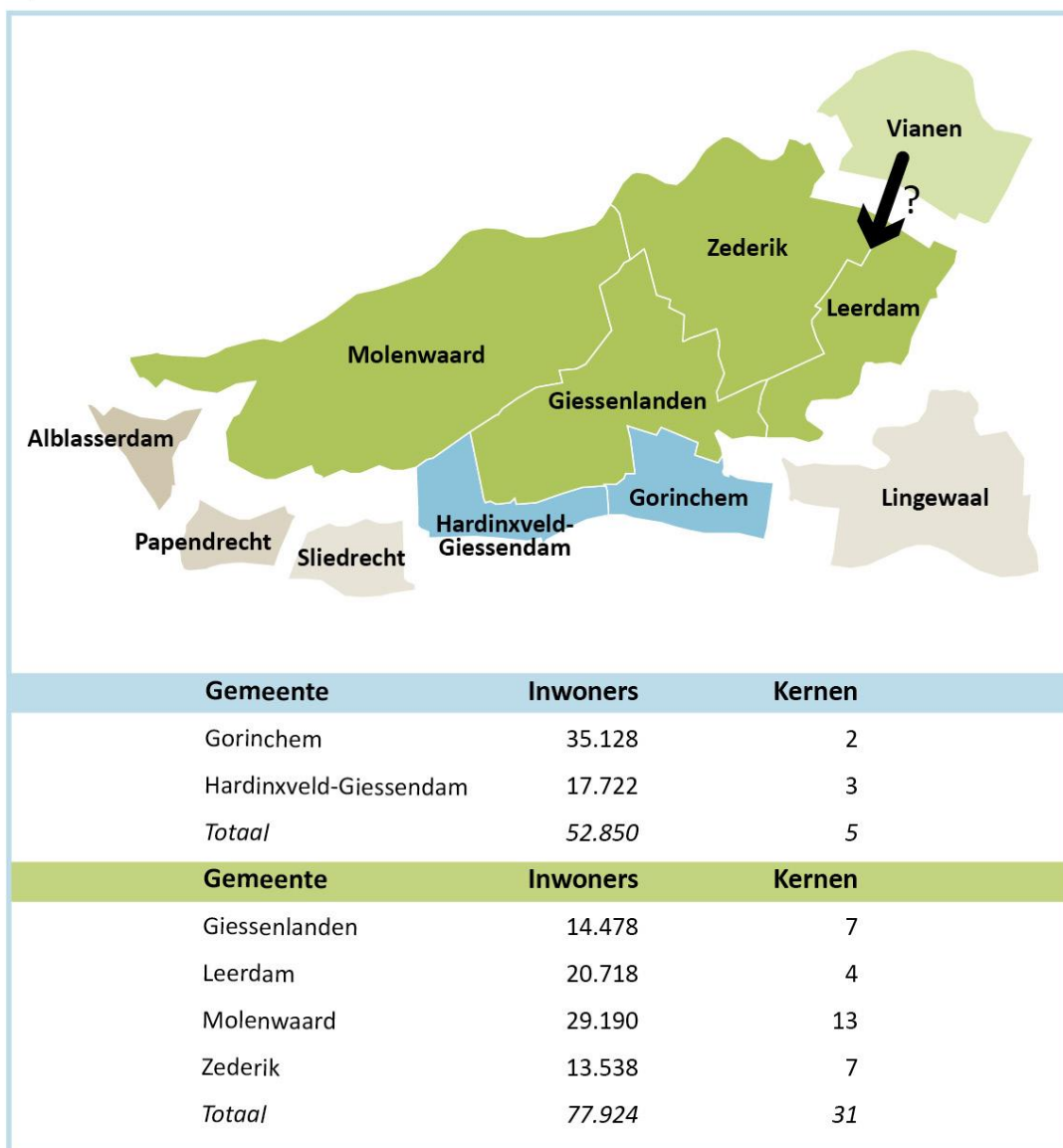

Optie 5: Merwede-cluster

In dit model ligt de nadruk op het belang van het maritieme cluster aan de Merwede. Binnen de AV gaat het om de gemeenten Hardinxveld-Giessendam en Gorinchem. In principe kan ook worden gekeken naar één of meer van de drie Drechtsteden-gemeenten langs de Merwede, namelijk Alblasterdam, Papendrecht en Sliedrecht (optie 5a). Vianen zou in geval van herindeling geïnteresseerd kunnen zijn in een optie waarin een gemeente Vijfheerenlanden ontstaat. Vianen is niet geïnteresseerd in een variant Binnenwaard.

Dit model ziet er als volgt uit:

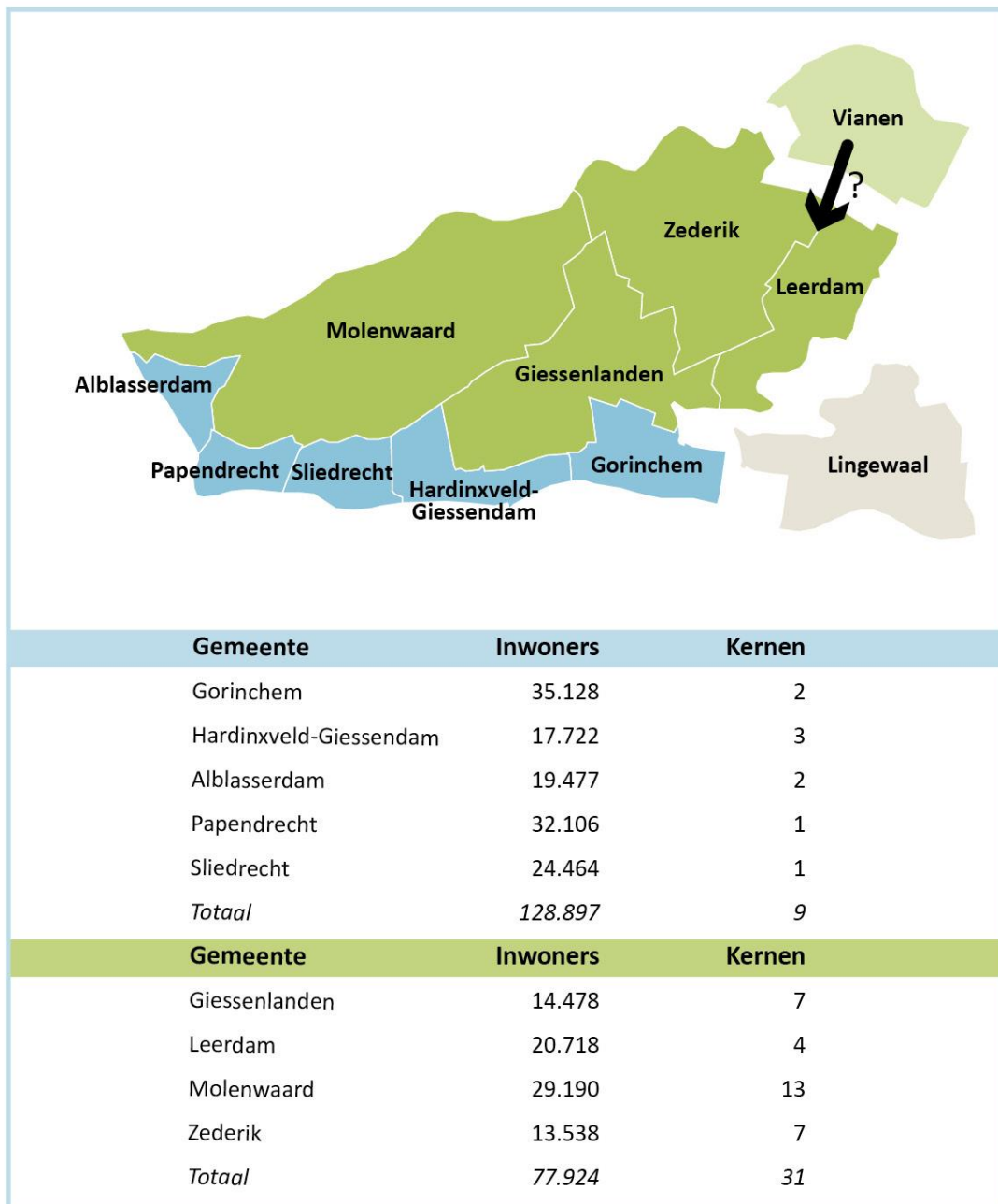
Optie 5: Merwede-cluster

Optie 5a: Merwede-cluster+

Voor optie 5 is – als de betrokken Drechtsteden-gemeenten ervoor zouden voelen – een variant dan wel doorontwikkeling denkbaar. In deze optie wordt het gehele noordelijke Merwede-cluster in één gemeente ondergebracht. Deze nieuwe gemeente zou dan naar verwachting onderdeel uitmaken van de Drechtsteden. De verhoudingen in dit samenwerkingsverband komen dan anders te liggen. Het Merwede-cluster+ en de Binnenwaard zullen zich waarschijnlijk verschillend oriënteren als het gaat om eventuele regionale samenwerking. Ook in dit model *kunnen* Vianen en Lingewaal aansluiten bij de Binnenwaard. Het is echter niet de verwachting dat dit interessant is voor die gemeenten.

Optie 5a: Merwede-cluster+

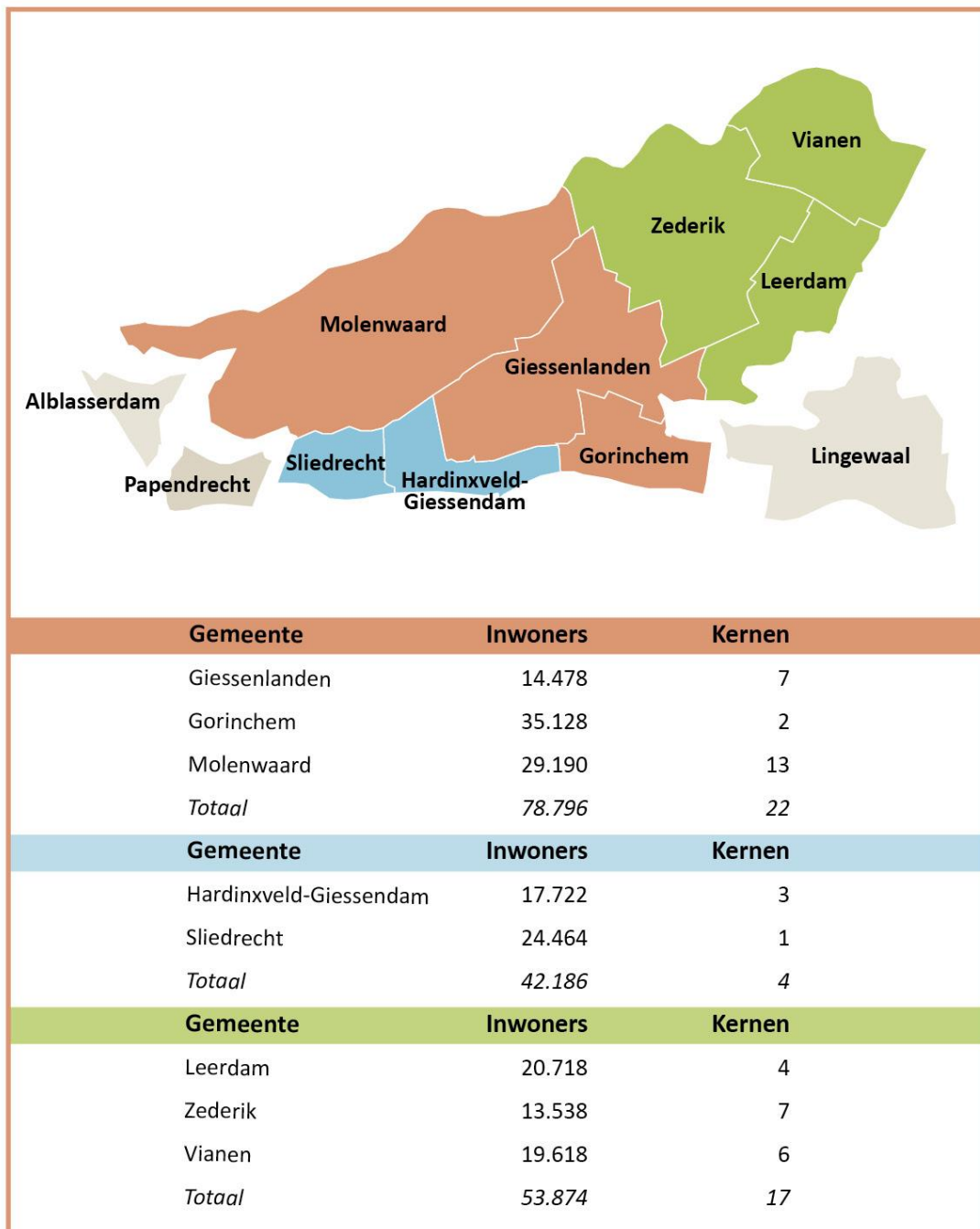

Optie 6: Merwede, Vijfheerenlanden, Alblasserwaard

In dit model zoekt Hardinxveld-Giessendam aansluiting bij Sliedrecht/de Drechtsteden. Daarnaast ontstaat een Alblasserwaard met Molenwaard, Giessenlanden en Gorinchem. Tenslotte ontstaat een cluster van Zederik, Leerdam en Vianen. Sliedrecht/de Drechtsteden stellen zich gereserveerd op als het gaat om dit model. In dit model wordt de deelname van Vianen verondersteld omdat de combinatie Zederik, Leerdam te weinig gewicht in de schaal werpt. In dit model kan Lingewaal goed aansluiten. Het model biedt aanvullende mogelijkheden richting Alblasserdam en Papendrecht.

Dit model ziet er als volgt uit:

Optie 6: MVA

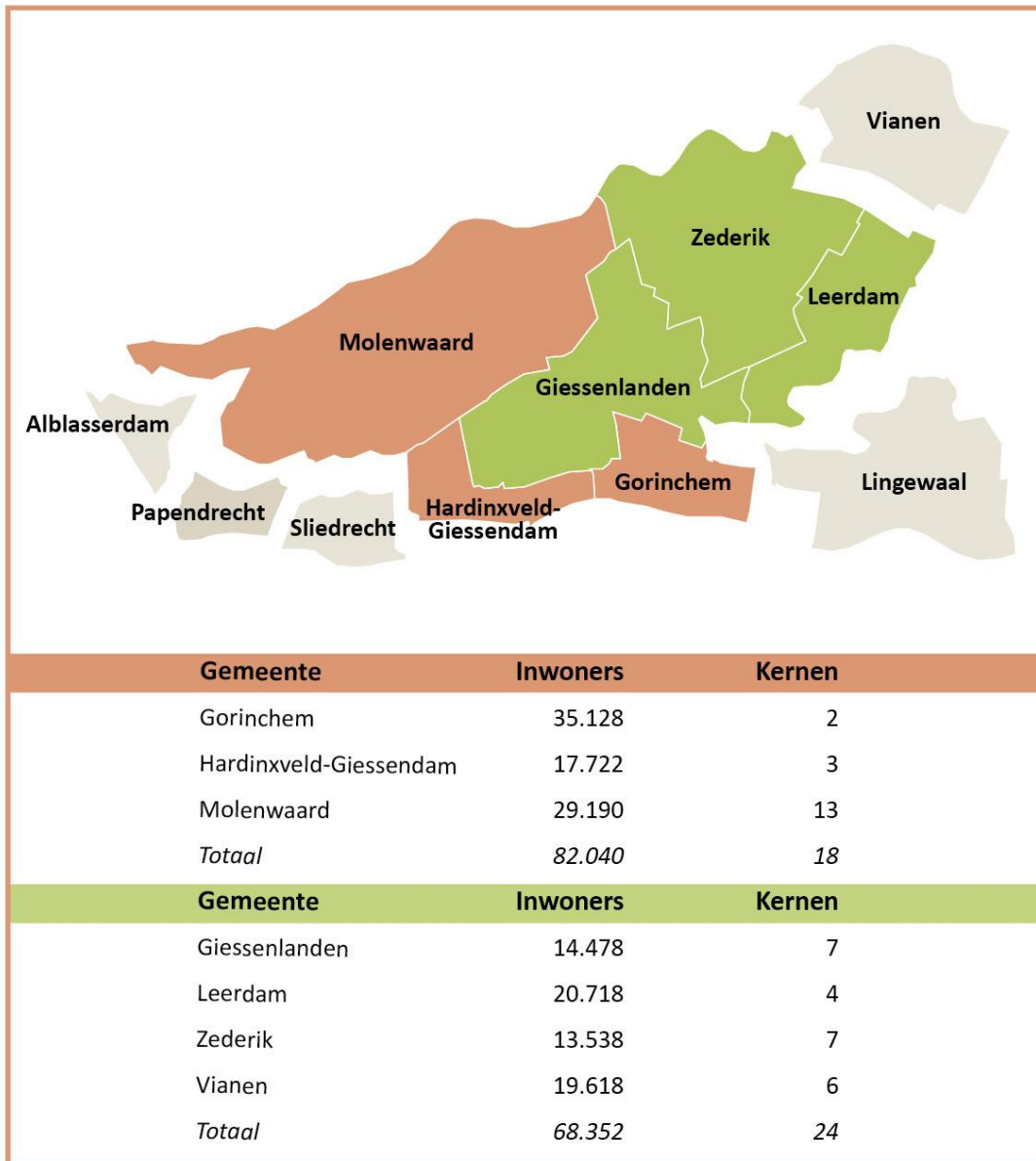

Optie 7: Vijfheerenlanden/Alblasserwaard

In dit model worden de huidige gemeente Molenwaard, Hardinxveld-Giessendam en Gorinchem als basis voor een gemeente Alblasserwaard gezien. De resterende gemeenten vormen de Vijfheerenlanden (eventueel aan te vullen met Vianen en Lingewaal). Giessenlanden neemt daarbij een bijzondere positie in. In dit model zou Giessenlanden nog kunnen kiezen tussen de Vijfheerenlanden en de Alblasserwaard; voor een deel is dit afhankelijk van de koers die Lingewaal en Vianen kiezen. De toegevoegde waarde van Lingewaal en Vianen is in dit model groot. Het aansluiten van Vianen wordt in dit model verondersteld.

Het model ziet er als volgt uit:

Optie 7: Vijfheerenlanden/Alblasserwaard

Colofon

Tekst

Commissie Bestuurlijke Vormgeving Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

Gert Schutte, voorzitter

Nicoline van den Broek-Laman Trip

Wim Dijkstra

Liesbeth Spies

Commissieondersteuning: Lysias Advies B.V.

Carla de Rie (projectleider)

George Postma

Anja Ahmić

Afbeelding omslag

Salomonsoordeel

Joep Zander ©

Illustraties

Johan van den Tol, Zuidhorn

Reacties naar het secretariaat van de commissie: CommissieBestuurlijkeVormgevingAV@LysiasGroup.com

Of: 033 – 464 70 70

13 februari 2014

COMMISSIE BESTUURLIJKE FORMGEVING
ALBLASSERWAARD-VIJFHEERENLANDEN

